

كوك كتاب

مقدمه

OP. DR. YALKIN BEKTÖRE

محترم ارفوچيميله !

- (. . .) بن بر غريب تاتلارم ! . . .
- (. . .) نه مه ادرم كندي صاتارم ! . . .
- (. . .) مقصدم بوملق ايقاظدر ! . . .
- (. . .) هر كسله صيبتم حسن الفاظدر ! . . .
- (. . .) اوقويك شو كتابي عبرت آلك ! . . .
- (. . .) ملاه ! . . . صوكره عالمه حيرتدره قالك ! . . .
- (. . .) رجانامه ، . . . كرزك آچ ، غافل اوله اي ملت ! . . .
- (. . .) آصراه ! . . . اوقو ، بيل ، اوكره ن هر شيدن آل عبرت ؟
- (. . .) ناصحانه ! . . . بيلمش اول ، عالمدن يوقدر فائده !
- (. . .) عييدانه ! . . . « ربنا ازل علينا مائده ! . . . »

كندمده حسن ايتديكم هوس معالي قدر ، اقتداره مالك اولسه ايدم ، دنيايه
هيج بر شي ايسته مزدوم . نه چاره كه ، هوسه غلبه ايتك ممكن اوله ميور . بناء عليه
لاقيدانه بايوت او يومقندن ، و هوای و هوسه تابع اولمقندن ايسه ، مات ايچون
ولو مورانه اولسون يك آرز قانده لي ايشلرله بيله ، اوغراشمق بك اعلادر ؛
اعتقادتده بولو ناندردم .

ايسته بونكه ايچون منور اولديغم ملتده ، عاجزانه ، فقط صميانه آ . اوفاجق
بر خدمت ايتك امله - ايلك دفعه اولمق اوزره - شو كتاب ملتي ميدان انتشاره
وضعه مجاسرت ايندم .

بوندن ، يكانه مصلحت كترانهم ، آلام و هدفم ، صرف ملتكم علمي ، ادبي ،
فني و اقتصادي يوكسلمه سي غايه سنه معطوفدر .

تاتارلر ، اوج عصر دنبري روس قازاقلرينك قايچيسي آ سده ايتكم ايتكم
ايكله مش و حالا ايكله مكده بولميشدر . بنابرین ؛ جمعيت اقوام ، مليت پره نسيپلري
هر هر ملتجه ، دوشونيلديكي بر صر ده روسيه ده اللي ميليوني متجاوز ، بز زوالی
تاتارلر كده حال و استقبال دريپش ملاحظه ايله لر لایب و الزمدر . بوده آنجق
بز تاتار مسلمانلريني روس بيونديريغندن قورتاره سرتق ؛ و ظهير اوله حق اوتهدنبري
آغوش رآفت و عدالتنه صغنديغمن خليفة اسلاميان سلطان حيدالدين محمد
سادس خاقان جليل الشانز افندمن حضرتلريد .

محترم قارئین کرام ! . شونو ده مرض ايتك ايسترم ، كه برك - تاتار
كله لری بر بابانك نسلندن كان ايكي قردهش ، بلكه ده عني كله در .

(انما المؤمنون اخوة) نظم الهيسنك دلالت ايله ديكي قرده شلاق حضرت بتور
اسلاملر آره سنده بحق تأسيس و (تعاونوا على البر) امر جليلي ايله مامور
بيورلديغمن معاونت متقابله فريضه سني ايفا ايچونده بتون عالم اسلاميتك چاليشمه سي
فرض عيندر .

توركلك ، آلتی عصری متجاوز بر زماندنبرو بر حكومت مستقله و عثمان
امپراطورلغني جامع بر دولت ابدیه در .
روسيه ده مسكون تاتارلر ايسه ، اوج عصر دنبري اللي ميليوني متجاوز بر ملت

مظلومه و معصومه اولدقلى حالده محكوم اسارت بر حالده قالمشلر ؛ و بو مدت
مدیده ظرفنده ، و قتيله جهانگيرانه آت اويناتان ، شرق و غربی فتح و تسخير
ايدن ؛ و بتون روس حكومتلريني خواجه باغلایان بو قهرمان ملتك ، ناصلسه ،
حكومتلري انقراض بولش ؛ و شيمدی به قادر بو انقراضی توليد ايدن علل و
امراضك دفع و رفعنه چاليشمش ؛ و بوكون له الحمد و الله روسيه نك اك مشهور
شهر و قراسنده بر اكثريت عظيمه تشكيل ايدهرك ، اقتصادي ، علمي ، ادبي ،
فني يوكسلمكده بولميشلردر .

مستقبل تاتار كنجلىرى ، فوج فوج ديناً و معنأ مربوط اولدقلى دارالخلافه
العليه بالالتجا ، اكثريسي سايه دولت و ملتده مكاتب عاليه بي بالا كال وطنلرينه
عودت ايدهرك ، اجداديسنك قانيه يوغوريلان او ، آنا وطنك تخلصي ايچون
جهل سي ال برلكيله چاليشمقده ؛ و ذاتاً زمان بوني ، جمعيت اقوام ، مليت پره نسيپلري
قواعد عموميه سنه تبعاً دول معظمه نك عدالت رأي انضماميله حل و فصل ايدهرك .
أوت ؛ روسيه ده بولنان تاتارلر شيمدی به قدر عنعنات سجييه و عريقه مليه لريني
محافظه ايتمش ؛ و اولدقجه علماً ، ادباً و فناً ترق ايله مشلردر . چونكه ، آرالرنده
ديني عالم ، فني فاضل ، ادبي خادم بر جوق كنجلر يتشديكي كهي معلملر ، دوقفور
اولمش طبيبه لر بيله يتشمشدر .

هله ، صنايع نفيسه نك مهم بررگني اطلاقنه سزا ؛ و بر مكتب دارالادب عبرتها
اولان تياترو جيلقده قزان ، اورنبورغ ، اوقا ، طاشكند و قريمده او قدر ايلري
كيتمشلردر ، كه موقع تماشايه وضع اولونان تاريخي و ملي درام و پيسلري و آق تورو و آق تريسار
وقار و عظمتله روللريني ايفا ايدركن ، سير و تماشايه دالان حاضر و اوزرنده يك
بيوك تاثيرلر بر اقدقلى مشاهده ايدلمشدر .

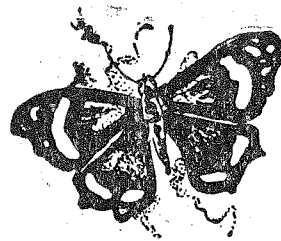
بو تماشاي ادبي ، بو رفيق صنايع بديعي ايلك زمانلرده خوش كورمه ين
و بونك مذموميتي سويله ين صنف علما ، بالاخره اجدادينه عائد ، نجيحه عصرلر
كچمش تاريخي و ادبي جالب دقت ، عبرت آميز وقايع كونا كوني بويله جانلي قانلي
- عادتا حقيقت مشابه سنده ، كمال جديت و آداب مليه و حسن معاشرته موافق
كورهرك - بو صحنه حقيقيه نك عوام و خواص ؛ باي وكدا ، صغير و كبيره قارشى

بتون گلش و یکمیش حقایق تاریخیه و ملیه یی شامل بر مکتب دارالادب اولدیفنی بالتقدیر، ممنوناً کندیلری خلقی تشویق و ترغیبه قویولمشلر و بو صورتله بو صنعت نفیسه بر قاتلر کسب عمران و ترقی ایلشدر .

قابلیتلی ملتلر ، علم وادیده اولدیفنی کبی ، فن و صنعتدهده عجمیلک چکمز لر . یکرمنجه عصرده جهانیه حاکم اولان [مدنیت فیه] دورنده ، معناً و ماده ابراز سلطوت و قدرت ایدن بیوک ملتلر آره سنده شرفله بارینق قولای برایش دکلدرد . آنجق ، بو یوکسک غایه ، علمی ، ادبی حادثاته علاقهدار اولق ، فی حرکتله بالذات اشتراک ایده بیلمکله تأمین اولنه بیلور . اونکچون او قیاسخ جریانلرک شبکه سی آراسنه فعال بر عضو کبی کیرمک و کندینی کوسترمک ایسته یین بر ملت ، لایق قطع دورمایوب یورولمق سزین چالیشمق لازمدر .

ایشته ، منظوم ، مشور طویلا دیقم بعض آثار ادبیّه ملیه ایله قلم حقیرانه مک وساطت نافعه سیله ماتمه عرضه یلتمدیکم عوام پسندانه ، یازیلری من غیر حد کمال حجابله میدان انتشاره وضع ایله کسب شرف ایدر ؛ ووقوعی ملحوظ قوی اولان خطایای واقعه مک عفو بیورماسنی بالجله معزز و محترم قارئین کرام حضراتندن رجا ایلرم .
ومن الله التوفیق
تاتار جمعیت خبریه سی کاتب عمومیه سی :

حاجی ابراهیم عادل

دارالفنون مدرسلرندن یوسف آقچوره بک افندی نیک اشبو (کوك كتاب)
مجموعه سی حقنهده لطفاً یازمیش اولدق قلمی تشویق حکیمانه لریدر :

۱۹ نجی عصر میلادی ، خرسیتیان قوملرینک ، ایت نصری ایدی ، ۱۴ نجی عصر عجمی ده مسلمان قوملرک ، مایت عصری در . یوز ییل اول غریبه اولوب کچن واقعه لری بو کون شرقده مشاهده ایدیوروز .
غریبه ملتلر ، اوزرلرینه باصدیریلان تحکم و استبداد باصقیلرینی ده ویروب آياغه قالمش لردی . شرقدهده ملتلر قول و آياق لرینه طاقیلان ظلم و اسارت زنجیرلرینی قویاره رق حریتلرینی قازانیورلر .

ملی حرکتلر ، سیاستدن اول ، لسان و ادبیات ایله باشلار . ملتلر ، کندیلرینی ایلمک اوکجه دیلار یله طانیورلر . ملی بئلکک روحی ، هیچ اوله یین دیلدر .
جک لریک اصللری ، زکی نلری هابس بورغ سراینک احتشام و اذواق آلمان شهرلرینک سربست و فعالیتی ایچنده ، لسانلرینی ، حرثلرینی ، شعور ملیلرینی حاصلی ملی بئلکک لرینی اونودوب آلمانلا شیرکن ، کویلرده کنج و دینج چیققیلر ، یوره کلرندن قویوب کلن سوکیلرینی ، کوزل سوکیلرینه آنا دیلنده تورکیلرله ؛ قوجه نینه لر ، آنالریک آرلک لرینی - بهادرلق لرینی اوکلرنده خلقه اولمش طورونلرینه یینه آنا دیلنده ماصاللرله ، دستانلرله آکلانیورلردی . بر کون کلدی ، خلق آراسندن چیقوب یوکسلمش منورلر ، بو شرقیلری ، بو ماصاللری ، بودستانلری طویلا دیلر . معنارینی آکلایه و بوتون ملته آکلایه چالیشدی لر . ایشته اوزمان ملت ، بئلککنی بولمایه باشلامش اولدی . ایشته اوزمان خلق ، اوزاقلره طاغیلان سربیلان اولاد لرینی ده قوتلی قوللریله کندینه چکمه یه باشلادی .

لسان و ادبیاتنده کندینی بولان قوم ، سیاسی استقلالنی قزانقده جوق کچیکمز . بر عصر اول لسان و ادبیات لرینی تدوین ایدن جک لری ، بو کون مستقل دولتلرینی تأسیس ایتدی لر .

شرقی قوملرینک لسان و ادبیات ساحه سنده ملی حرکتلری آرتق باشلامشدر . شمال و جنوب تورکلرنده ، ده متعمم بر تعبیر ایله تاتارلرده و تورکلرده ، لسانی

تدقیقات ، اون ، اون بش ییلدنبری خیلی جدی بر چیغیره کیردی . تاتارلر خلق ادبیاتی طویلایوب بتریمک اوزره درلر . عثمانلی تورکلری ، بوایشی دهآ آرتیبیلی فقط دهآ کنیش طوتهرق اپی چالیشیورلر .

بر یاندن خاق ادبیاتی طویلانیبر کن دیگر طرفندن ده ملتک شاهلری اوندن ملهم اولور و یازارلر . حقیقه ملی ابداعلر ، خلقک مشترکاً خاق ایتدیکی بوملی ادبیاتدن طوغار .

موجود عثمانلی ادبیاتنک ساختارلیکی ، جانسزلنلی ، ملت طرفندن طویلنامسی ، خلقک ابداعندن ملهم اولمایهرق کتابلردن چالیش ییانیجی ادبیاتندن تقلید ایداش اولماسندن کلایور .

بوجوجهده مندرج منظوم و منشور اثرلر برچشید دکلدر . ایچلرنده « چوره باطر » دستانی کبی تاتار خلق ادبیاتنک اک مشهور بر دستانی موجود اولدینی کبی ساخته استانبول ادبیاتنک تقلیدلری ده واردر .

علمی ویا ادبی بر مقصددن زیاده ، حسیات ملیهیی انکشاف ایتدیرمک غایه سیله طویلانان بو اثرلرده ، بالطبع علمی وثوق ادبی اعتنا آرانلماز . الیررکه جمع اولنان پارچهلر ، ملی هیجانی اویندیرمایه آرز چوق یارایه بیلسین . مجموعه نك بو مقصده جدی خدمتی اوله بیله جکنی ظن ایدیورم .

ابداعی اثرلر آره سنده اک چوق خوشمه کیدن معلم نیازی افندینک « یشیل یورد » ی ترنم ایدن صمیمی شعرلریله ، بکر صدقی افندینک خلق چیکاری طرزنده کی منظومه لریدر .

نیازی افندینک عثمانلیجه شعرلری ، کولکدن قوییش دکل ، کتابدن تقلید اولنش حسنی ویریور . بونلرده صمیمیلک یرینه ، صنعیلک کوردوم . لسانی دهاسکی و یایمه در . حالبوکه تاتارجه چیکاری آراسنده نه قدر طویلولوب یازملشلی وار . نیازی افندی « یشیل یورد » دیدیکی وطننه ، بوتون قلیله عاشق ؛ اوزاقده حسرتده قاهره عشق شدتلنش ، خیالنده فکرنده یالکز سوکیلیسی قریبی ، او « کوزل قیز » یاشیور . قریبی ، یعنی « یشیل آله » یی اوزاقدن نفتی دکزک اوته سندن مائی کوك آلتده صیجاق کونشک نورلریله ییقامش ، یشیل بر جنت کبی کوریور .

شاعرک نظرنده قره دکز یشیل اهلنک سیاه بر جارته سیدر ، صباح آفتسام کلیر . انکینی اوپر مائی سما اوکا باباسی جنکیزدن قالمه بره « کوك بایراق » دره اوستنده صاللانوب حمایه ایدر .

« یشیل یورد » اک اسارتی ، حسرتده شاعرینی ، ایچنده یاشایان اولادلرندن دهآ چوق شدتلی صارصیور ؛ شاعر :

« یورد کیتمش ، طوتساق اولمش ، یادلر المده ... »

دیدیکی زمان ، بن اونک قلیبک اک درین کوشه لرندن کلن المی بر ایکنینی طویلیورم .

بکر صدقی افندی ، نیازی افندیدن زیاده قریک خلق چیکلرندن ملهم اولمش بو شاعرده استانبول و عثمانلی ادبیاتنک تأثیری بک آرز ؛ منظومه لرینک شکلارینی ، وزنلرینی تماماً خلقدن آلیور . عثمانلیجه یازمایه هیچ اوزنمه مش وبک اپی ایتمش . بکر صدقی افندی ده ، نیازی افندی کبی اک چوق « یورد سوکیسی » ، « ملت قایغوسی » ترنم ایدیور ، لکن صدقی افندی غریبده چوق قالمش اولیه حق سوکیلی یشیل اهلنک حسرتی ، اشتیاقی آرقداشی قدر یاتیقلی آکلامیور . او ، قریبده ، قریبی اوکیور ؛ صوکره دهآ اوزاقده ، باشقه تورک ایلمرینه کوز صالمیور :

« بر اذن بهریکیز باقیروب کزه یم ؛

قریمده ، قازانده « جورتیم » ده ب چوره یم . .

چونغارغه ، کیتایفه یه تیجی بولوطلر ! . .

آلیکز منی ده کولم آچیلسون ! . .

بیلیمورم ، بکر صدقی افندی « چوره باطر » دستانی نه درجه صحت ودقته طویلالمشدر ، بیلیمورم ، دستانک بعض برلرینی تعدیل ایتشمی ؟ . یالکز شونی بیلیمورم که بو « آپوس - دستان » تاتارستانک هر طرفه ، بعض واریانتلرله طاعلمش ، چوق اهمیتلی ملی بر خزیننه ادبیه در . بونی ، قوزغون دکری کنارنده قولوقلر ، قاما

چوق يشا اي پادشاه معظم!.. بوزيك يشا اي خاقان مفخم!..

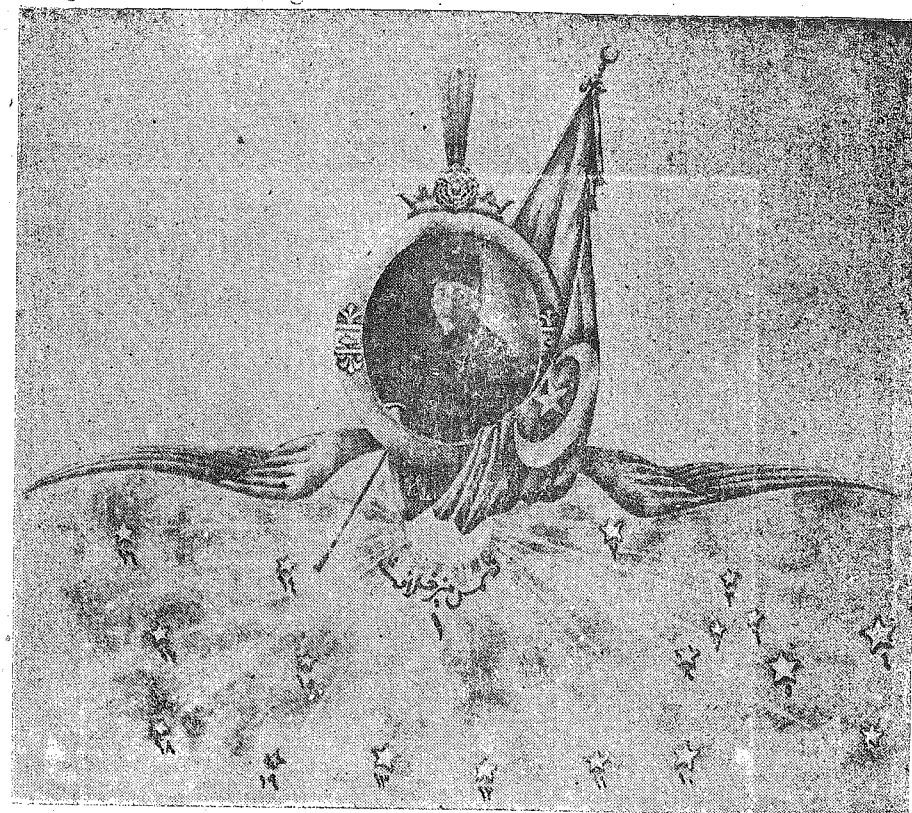
مؤلفه اسلمه يانه و پادشاه عثمان يانه سلطان محمد و مريد العربيه فانه مضر تلى

جهانده هيچ يوقدر خلافت تحتنه ، معادل؛
صافانكه كيجه كوندوز دعاچيدر ، بو عادل!

ولى عربيه سلطنت عثمانى عبدالحميد افندى مضر تلى

عالم عرفان و صنعتنك لك ممتاز بر نسل نجيديسك!
صنعت نفيسه نك معرفت كستر بر استاد اديديسك!

جناح ورافت عدالت صیغیان در تیوز یکر می درت ملیون اوچ بوزیک

موحدین اسلامیه نك یكانه خلیفه ذیشانی سلطان محمد

خان سادس حضرتلری

آجدی قتاد خاقانز ، اهل کتاب مبینہ !..

اول وکیل رسول اکرم ، محبتای فخرودین.

بو پک بیوک بر سعادتدر . عارف اولان دورینه !..

(وکل شیئی احصیناه فی امام مبین ،)

روی ارضه نوع بی بشرک سدسوز تشکیل ایدن بالجله اهالی اسلامیه
نفوس همومیه سنی جامع ایستاتستیق جدولیدر :

مقدار یکون	اسم بلاد اسلامیه	مقدار یکون	اسم بلاد اسلامیه
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	تورکیا - دولت عثمانیه	۳۵۹,۰۰۰,۰۰۰	نقل یکون
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	تاتارستان اروپا و آسیا	۱,۰۰۰,۰۰۰	طرابلس غرب و بنغازی
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	تورکستان - آسیا	۱۶,۵۰۰,۰۰۰	تونس ، جزائر ، قاس
۸۰,۰۰۰,۰۰۰	چین و هند چین	۵,۰۰۰,۰۰۰	محرای کیر
۸۵,۰۰۰,۰۰۰	هندستان و جواری	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	سودان فرانسوی
۱۵,۰۰۰,۰۰۰	افغانستان و بلوچستان	۵,۰۰۰,۰۰۰	سنه غال ، وسطی سودان ، وادی باکیری و سائر
۱۰,۰۰۰,۰۰۰	عجمستان	۵۰۰,۰۰۰	بوسنه - هر سگ
۱۶,۵۰۰,۰۰۰	عربستان	۱,۵۰۰,۰۰۰	ارناوودلق
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	مالزی و اوقیانوسیا	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	افریقاده کائن دول اجنبیه مستعمره لرله لیبیریا جمهوریتنده
۱۷,۵۰۰,۰۰۰	مصر و سودان مصری	۳۰۰,۰۰۰	بالجله بلاد اجنبیه ده عمله و بحار
۳۵۹,۰۰۰,۰۰۰	نقل اولنه حق یکون	۴۲۴,۳۰۰,۰۰۰	جمعا یکون

بك افندیلر :

تشیهده خطا اولماز ! . مثل شمس تابان حکمنده اولان ، خلیفه روی زمین
بادشاهز افندمن حضرتلرینک ، جناب قادر مطلق عمر شاهانه لرینی افزون ؛
تختی دائم و برقرار بیورسون آمین .

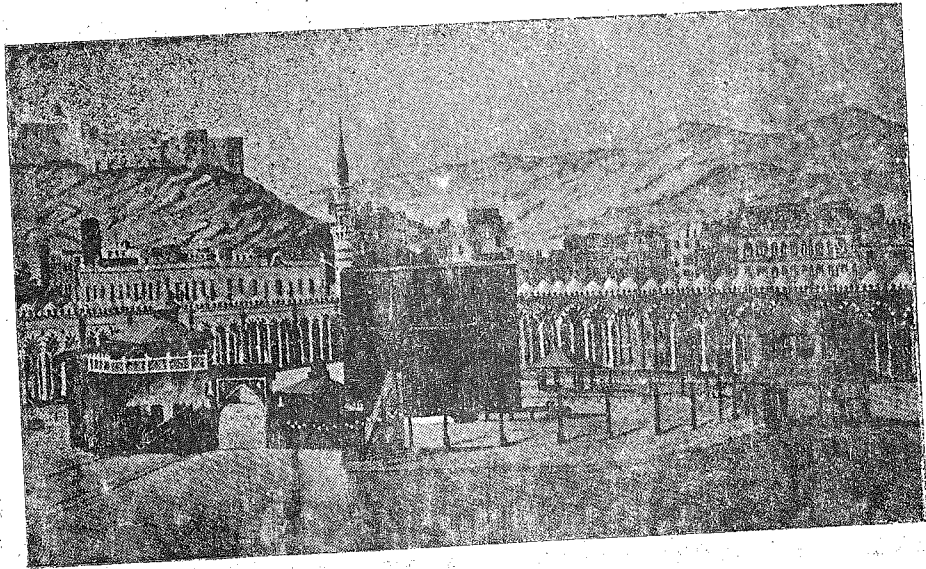
بو عالم فضا نك لاهوتی محتویاتنه قیاساً بروجه بالا تشبیهی عالم اسلامیه عرض
ایلیکی مناسب کوردم . زیرا ، بك اوزاقلردن ، لطیف ضیالریله بزه پیام حیات
کوندهرن کواکب ، تا . . ایلك دورلرندنبیری ، بشریتک بیکسلکدن غریبینه
کوکانه ، مونس تسلیمیلر سزیدیکی کبی وقوفنك ، ادراک نك انکشافده فیاض
تأثیرلر اجرا ایتشددر .

ذاتاً سایه ، کتاب کائناتک بو مبین صحیفه سنه هر زمان محتاجز . اومت ! .

نور الهی اورادن لمعان ایدر ؛ رحمت یزدانی اورادن نزول ایدر .
ایک کلمه حقایقہ قارشی ، آنک کبودی سینہ سنده آجیلان کوزلرم ،
روحی تکاملک غایہ سنده اوراده کی نورلی ایزلری تعقیب ایدرک راصل اولاییله جکدر .
اومت ۱ . کونش بالفرض - خدانکرده کسوف کللی به اوغرایه رق - بر مدت
موقته ایچون غائب اولسه ، آندن ضیا آلان بتون کوا کب ثابته و سیاره ناصل
مظلم و حق حیاتدن محروم قالیرسه ؛ ایشته عالم اسلامیتده طبقی - عینی حقیقت
اوله رق عرض ایدیورم - کونش مثابه نده اولان تورکیا (اللهم احفظنا) خریطه
طامدن سیلنورسه ، آنک بیکی اولان درت یوزمیلونی متجاوز کتله اسلامیه ده تدنی به
اوغرار . و الا ، مقام سلطنت سنیه خلافت عثمانیه نک کمال حشمتله استقراری جمله
عالم اسلامیا نجه مطلوب و مستلزمدر .

ایمانم قدر ، امینم که بز بوراده بو مقام معلا ی خلافت عظمایک بتون
موجودیتله ناصل طرفداری ایشته ، دنیا نک او بر کوشه سنده اولان جاوالی ،
چینی ، آفریقالی ، سیریلی ، مصرلی ، جزایرلی ، روسیه لی ، فاسلی بر مسلمان
دین قرده شمرده هر زمان عینی غایه ، عینی املی بسار ؛ وسوکیلی خاقانی ، خلیفه سی
اوضنده همیز جانمزی ، قانمزی ، مالمزی فدا یه حاضرز . معافی به ؛ شونی ده
اوقویچیلر به برای احتیاط عرض ایدرم ؛ که فکر قاصرانم یا کلاش تلقی بیورنلاسون .
مسلمانلر هیچ بروقت متعرض دکل ؛ بلکه آنلر دائماً قومشوسیه حسن معاشرتی
سه وهر ؛ وکنندینه ایلیملمه رکه ، صالح و سکون ایچنده یاشامق و کچینمک ایستر .
فقط ، ناکهانی بر طرفدن بر تعرض کوریرسه ایشته او وقت آنف العرض
قیامت قوبار .

بتون عالم اسلامیه تبشیر ایتک ایسترم که ، اسلامیت عن قریب یوکسله جک ،
اسکی سطوت و شوکتی جناب حقه عنایتی و پیغمبر افندمک روحانی اثریله
الده ایده جکدر .

خلافت کی اسلامیتی یکدیگرینه باغلایان ایکنجی بر معنوی قوت عظمای..

کعبه الله العلیا ..

جده ده اثنای مأموریتده هر سنه بحرأ حجه کلنلری کورر ؛ وهر
حاجیدن علی الاصول اون فروش رسوم صحیه تحصیل ایدیلوردی . بونک ایچون
هجاجک اسامیسی دفتر مخصوصه قید ایدیلرک آلیان رسم مقابلنده یرینه بر مقبوض
ویریلوردی . بو موسم حج ، شهر رجیدن بدا ایله ذی الحجه نک طقوزینه قدر
دوام ایدر . بو مدت ظرفنده بالیستاتستیک کچن هجاج ذوی الابتهاجک مقداری
۱۲۵ بیکدن الی ۱۵۰ بیکه بالغ اولیوردی . بو مقصداره قرده دن کان لاقول یوز
آشینک انضمام ایتدیکی کورولوردی . دیمک که قبل الحرب هر سنه مکة مکرمه و میدان
هر فاده ۲۵۰ الی ۳۰۰۰۰۰ بیک کشیدن مرکب چار اقطار ممالک اسلامیه دن کان
مسلمانلر بوراده عینی غایه ، عینی امل ایچون طویلانیلر [*] بونلر اولاه ؛ اللهه ،

[*] حرب عمومی سندنلر کان هجاج کرامک مقداری ایسه مسموعه نظراً و مع التأسف
یکری اوتوز بیکی کجه مشدر .

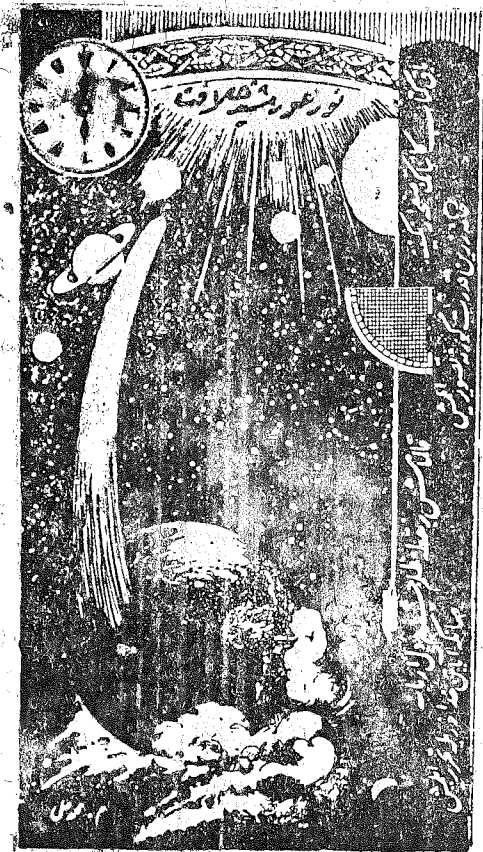
ثانیاً : پیغمبرینه ، ثالثاً : مقام معلای خلافت و سلطنتک سعادت و سلامته دعای
و حمد و ثنای ایدرلر . بو مسلمان قافله لرینک کیمیسی تا شرقده جاوادن ،
اوقیانوسیان ، کیمیسی هنددن ، یمندن ؛ کیمیسی قریمدن ، قیچاقدن ، کیمیسی اقالیم
حاره و بارده دن و الحاصل دنیانک هر بر جهتندن بو فريضه الهیه یی ایفایه ، اوزرینه
بر موجب شرع شریف بوج اولان هر مسلمان قوشار . الهی نه بیوک بر قوت که
هر سنه یوزبیکارجه اهل ایمان ، اهل توحید او مقام عظماده ، او بیت معظمده
بر لاشیورلر . اوزون ساحلی بر چین ساحسیله ، جزایردن کن بر بربری ، صحرای
کیردن کن بر سیاهیله ، سیر یادن کن بر تاتار ، اومبارک و مقدس مقامات عالیده
قارشی قارشی یه ، یان یانه کله رک ، تکبیر تهلیل ایدیور . بری چینجه ، بری
هندجه ، بری عربجه ، بری فرسجه الهیه عرض نیاز ایدیور .
هر کس بر برینه حرمت و تواضع کوستریور . کیمسه کیمسه یه یان باقیور ، جان
صیقیمیور . هر کسده بر بشارت بر ممنونیت رونمون اولیور . یاربی ! نه در بوقدرت ؟
اللهم ! نه در بوحکمت ؟ . ایشته جلوه ربانی بوراده منجلی اولیور . شاشماق ممکن
دکل . بوندن دها عالی ، بوندن دها بیوک نه اوله ییور ؟ . آمان یاربی ! . اسلامیت
نه بیوک فضیلت ، نه بیوک بر رحمت یزدان ایش . بتون عمرنده بر برینی کورمه مش ،
لسانی ایشتمه مش ، شرقدن کن بر مسلمان ، غربی مسلمان قرده شنی و شمالدن
کن بر مسلمان ، جنوبی بر مسلمان قرده شنی کوریور ، بر برلریله بعد العرفات
مصافحه ایدیور ، اوپوشیور ، قونوشیور ، یاربی ! نه بیوک سعادت ! . دنیانک
هر گوشه سندن کن بویانجی مسلمانلر اوراده صانیرسکنر که بر بانک ایکی اولادی
هیچ اونو تمام . میدان عرفادن هودتله میناده چادر منزی رکنز ایتدک . اوچ
کون قبل الطلوع دوام ایدن رجم شیطان ائناسنده اوچنجی صباح ایدی که
عادتا بر بانور فارشیسنده بولنیورم ، ظن ایتدم . صاعمه بر جاوالی ، صولمه
آفریشای وسطادن قبائل زنجیه منسوب بر قبیله ریشی الله بر قوجه عصا و اون
کشیدن عبارت . عسکری اولسه کرک . الاری مزراقلی باکال تعظیم رئیسک
آرقه سنده اخذ موقع ایتش مبهوت و مسکوت طور یورلردی . اصل نظر دقتی
جلاب ایدن رئیس موسی الیهک جسم الجئه اولسی ایدی که مدت عمر مده بویه بر آدم

کوردمم دیسه یالان سویلنمه مش اولام . صانک بو آدمک طور و وضعیتی عینی
موزه خانه ده بولنان اسکندر کبرک هر مردن مصنوع هیکلتر اشنه بکزیوریدی .
حیرتمدن بش اون دقیقه قدر بوریش شیرزدانکی گاه آرقه سنه ؛ گاه او کنه کچه رک ،
سیر و تماشا یه دالدم و کندیسنک صحت و عافیتی تمیده بولندم .
مسلمانلرک غایت رصینی و متین اولان ایشو بر لشمه لری بز مسلمانلره نه یی
تبشیر و امر ایدیور ! ییلور میسکنر ؟ . (اتحاد اسلام) ی دکل ؟ . او حالده
یچون بز ، بونعمت فوق العاده رک قدر و قیمتی بیامیورز ؟ . آنکچون بوکون ! .
بوکون ! . مع التأسف دشمنلرک پای حقارتی آلتنده زبون ، بر اضطراب بر
حاله کریان و نالان ؛ آچ و پریشان اکیورز . یاهو ! . نه اولیورز . بوکون ،
سوکیلی خلیفه مزه دوشمان الی اوزاتیلیور ، وطنمز آلزدن کیدیورده ، حالا ! .
بز تورک مسلمانلری ، بالخاصه استانبولده او ، ائتلافچی ، بو ، اتحادچی ،
لحه یابراخی ، شالغام دولماسی دیسه رک بر برنک کوزنی اویمغه ، چیقارمغه ،
فرصت کوزه تیورز . منفعت شخصیسنه قایلان بر طساق ادانی و ارادل
نظر نده دولت ، ملت ، وطن لاشی قالیور . کندی بر موقع حال الصاله
چیقسونده کندندن ماعداسی نه اولورسه اولسون . بو نه شاشیله حق حال . بر
کره عالم خرسیتیانه نه نظر دور بینانه ایله باقم ، اوناردن عبرت آلهم ، نه اولیورز
زریه کیدیورز ، عقلمزی باشمزه طویلایم . راه صلاح و نجات یوقدر . بر
کریدلی و نیرملوس کوچک بر یونانستانی احیا ایتدی . و حالده ایتدکه بر دوام
بزده دکل بر و نیرملوس ، او منحوسک کولکسی قدر بر آدامز چیقیمیور .
و اسلامی طریق سلامته کوتیور . مسلمان قرده شارم ، سوکیلی دیندا شارم ! .
بوکونه قدر اولان اولدی ، بیتن بیتدی ، باری هیچ اولماسه ، بوکوندن اعتباراً
آکلاشم ، دردلشم ، بر بریمزک عینی کورمکدن ایسه کندی نقصانمزی بالا کال
وظیفه لریمزه محقق چالیشم . زیرا ، وطن ، ملت ، قان آغلا یور . هایدی قرداشلرم
بودین عالیدر ، اسلامیت تابقیامت باقیدر . بزده اولان معنوی قوتلر خرسیتیانلرده
یوقدر . زنه ار یولندن شاشمه ، دیندا شنی یاقه ؛ پادشاهی سهو ، خلاقه صاریل ،

پیت الهی طانی، بونلردر مسلمانلغه اشارت... بونلردر اسلامیت بهفارت ا... بودید.
کاریمی یارسهق، ایمین اولیکیز دینداشارم، آز زمانده تورکانه پارلایه حق،
وبوسایده بتون عالم اسلامیت یوکسهچک وکولهچکیر.

حاجی ابراهیم عادل

باق نه مال العالمدرفسحت سرای کائنات : باقی نه حاوی خاقیت حیرت فزای کائنات

باق نه منجز حکمت اذعان ربای کائنات : باقی نه مالی بر تمامشادرفضای کائنات

دارالفنون مدرسلرندن آق چوره اوغلی یوسف بک

خلاصه ترجمه حالی . — یوسف بک عن اصل قزانی اولوب درسعاده کله رک
یانقالی مکتب حربیه سنده ا کمال تحصیل ایدوب وارکان حرب صنفه مداوم ایکن
سیاسی وحریتورفکرلری دولایسیله مؤبدآنلعه بندلکه محکوم ایدیلهرک طرابلس
غریبه نفی اولنمش واورادن فرار ایدهرک یارسه کیمش؛ وشهر مذکورده علوم
سیاسیه مکتبندنده اوچنچی درجه مکافاته تقدیر ایدیلهرک شهادتنامه آلمش؛ وبوندن
صوگرا یارسدله بولندینی مدتجه شورای امت ومشورت غزته لرنده تورکجه
وفرانمنزجه مقاله لر یازمش؛ اوچ طوز سیاست عنوانلی اثری ده مصرده انتشار
ایتمشدر.

استانبولك ايلك عمله مبعوث محترمي نعمان افندي

مختصر ترجمه‌ای :

تورك مجلس مبعوثانته ايلك سوسياليست مبعوث اوله رق و او تونز بىك عمله نك
مئلى صفيتله انتخاب ايديلن نعمان افندى عن اصل قريلى عبدالحجيد افندي نك اوغلى
اولوب كنديسى ۱۳۰۰ تاريخنده قاسم پاشاده آجى چشمه محله سنده تولد ايتمش ،
ابتدائى ورشدى تحصيلانى تشويقيه مكنبنده اكال ايلشدر . بالاخره ملغاطوپخاننه
صنايع مكنبنه داخل اولوب عملى ونظرى مكتب اهدادى يى ده بالا كمال على الاعلا
درجه ده شهادتنامه اخذينه موفق اولمش و ۱۳۲۳ تاريخندن اعتباراً عمله مسلكينه
انتساب ايدوب استانبولك مختلف فابريقه لرنده چالشمش و دائماً مسلكداشلىرى نك
ترقى و تعاليسى ايچون آنلرى اتحاد و اتفاهه دعوت ايدوب عمله و ايشيجىلك
حياتنده يكي برچيغبر آچمشدر .

عمله و ايشيجىلك كوز بىكى مثابه سنده اولان بو آدم ، پاترونلره يعنى احساب
سرمايه يه عمله نك هيچ بروقت اُزد يرلمشه راضى اولماش و دائماً آرقداشلىرى نك
حقوقى كندى حقندن فضله كوزتمش اولديقتن بوكون بو موقع عال العاله اصعاد
ايدلشدر . عمله و ايشيجى حياتنك ايلك صفحه سنى كوسترن اشيو وفاق و محادثك
حسن تاثيرى سايه سنده بوكون قوت بازو ايله چالديشان و ثمره سعييله ييمكه آليشان ،
صنف ممتاز آنجق كندى يكي كوسترشمش و بوندن بويله اتحاد و اتفاق اهميتى
تقدير ايدرك ايلرى به طوغرى خطوه انداز اوله جقارى بديهى و آشكار بولمشدر .
« ليس الانسان الاماسى » ماصدقچه چالديشان انسانلر هر بر آمالنه نائل و موفق
اولور . چالشميانلر ايسه ، كرداب خسرانه اوغزار ؛ و فوز و فلاح بولماز .

يكي اويانان تاتارلىق

عموميتله اوروپا نك هر طرفنده ، حتى تكميل دنيساده ، تاتارلرى يا هيچ
طانيبورلر ؛ يا خود بك آز طانيبورلر . مع التأسف بوكونه قدر تاتار اسمى آنجق
لغتله ياد اولونان برقائلى آفتى خاطر لاتدير بور . نته كيم يكي كونده اشكال زمان
محررى بك افندى « يكي كونده اسكى كونلر » نام عنوانلى تاريخى مقاله لرند عادتاً
كون كچميوركه اولو خاقانلر مرحوم و مغفور حضرت تيمورلنك حقنده يازمادىنى
واسناد ايتمديكى افترا و بهتانلر قاليور .

حقايق تاريخيه يى هنوز حقيقه بيلمه دن قوجه برملنك ، جتتمكان ياووز سلطان
سليم خاقان جليل الشان افندى من حضرتلرى كې افكار عاليه ، مقاصد انسانيه و اتحاد
اسلاميه بسله ين بر پادشاهنه قارشو برطاقم لاف و كذاف مالايعى سوزلر انداخت
ايتمكه نه باس وار ، آكلاشلماز و آكلاشلمامى مشكل بر معما ! . بوده
مسئوليت غزته سى سر مقاله نويسى بكك آرقداشى اولسه كرك ! . تاتارلرى بعضاده
بك سطحى كچن علمى تبعلر اونى - شرق طائفه - ادخال ايتمكه قاليور . اولدقچه
كنيش مفهوملى اولان بو عنوان آلتنده اسملرى بوسبوتون غائب اوليور .

ضرب لسانلرینه ، شرقدن آلتان بر قاج گله نك دلالت ايتيديكي معنا ،
آوروپاليلرك بزي تلقيني كوسترمك اعتباريله شايان دقتدر . مثلاً : - هوردا -
گله نكي ايشتمك قولبلرده ياشايان وحشي چوبانلري خيال اوكنه كنيرمك ايچون
كافيدير . بو هوردارلر بر زمان بزم اك بارلاق مفاخرله دولوملي دورلرمزك ، وئسسلري
ايديلر . شهبه سز بو هوردا آقنلرينك آوروپاليلره نظراً ، فجييع نتيجه لره سببيت
ويرمه سي ده ا زياده ، اوزمان آوروپاسنك وضعيت اجتماعيه و اقتصاديه سي ايله
ايضاح ايديله بيلير .

هوردا ، عثمانليجه ده - اردو - منتظم تشكيلاتلي قوه عسكريه ديمكدر .
هوردا گله سنك آوروپاچه دلالت ايتيديكي معنا ، بزم لغت و ذهنيتمزده ده
اردو گله سندن تاسكي زمانلردن اعتباراً آيريدر . لسانمزده اونى افاده ايچون
ديكر گله لر وار . عثمانلي توركلرينك منتظم بر تميمه اصول دائره سنده اجرا ايتدكلري
فتوحات مئعله ده سي - آلتون اردو - اورنكي اوزرينه ، تاسيس اولنان يكيچريلر
بايديلر . بو ده ، - هوردا - لر و - اردو - لر آراسنده كي فرقي آجيق
كوسترييور .

بوندن باشقه - يورتا - گله سي ده بوكون فقير بر قولبيني آنجق افاده ايديريور .
في الحقيقه قيرغيزلر ، توركلنلر بوكون ده سفيل وشايان ترحم كونلريني بويله قولبلرده
كچيرييورلر . فقط ، آوروپاليلر بيليريورلري ؟ . كه طاشكند ، سمرقند ، خوقند ،
هرات ، قريم وقزان تاتار شهرلرينك سراي و مدرسه لرينه ده بر زمان يورث
ديلييوردي .

آوروپا لسان و ادبياتنده كچن بويله يك چوق گله لر واركه ، اسكيدنده
شرق و غرب آراسنده حيات و عمت مجادله سنك نه قدر جدى اولديغي كوسترييور .
او دورلرده كنديلرينه مخصوص سياسي و اقتصادي جريانلري ؛ بناء عليه ، نفرتي
و منفورلري واردى . عالي كوروشلري بزمكندن بوسوتون آيري ايدى .

فكرلري يك دارساحه ده حركت ايديله يلييوردي . فقط ، بوكونكي كولتور امزده
اسكي غننه لردن بشرتي تماماً قورتارامادي . حالا ، دامارلر مزده بر جوق مظالم
آكاشده يان شيلر ؛ حساس و نفرتلر حكيم سورييور . هر نوع ترقيات ايله ظفرياب

اولان بگرمشني عصرده بيسله ، ملتلك بربرلرينه قارشى چكينكن طور آلدقلى
كوربييورز . بر عصر سكرمك نك بوكونكي تاتارلنى يالكز تاييسك محينه لردن
خانيسه عجا فكري نه اولور ؟ .

ماشيدن بزه قاتان و بروقتكي قورقو نفرت و تحقيره ترجمان اولان افاده لره
رغماً ، حساسيت و باطاسه ياس آور وضعيتلره بزم كي ازبان ، بر جوق محروميتلره
قاتلاتان ، هر شيك متحسر ملتله يك يقين بولونييورز .

اوزون عصرلر دنبري دوام ايدن بوسقييتينك تجليسي درين ايكيتيلي ، دائماً
مشنكي فقط له الحمد ، بنه اميدله دولو ادبياتمزده كوسترييور .

زمان اوانده مستقل تاتارستانك صوك و محاربي ، آقزندن نك بر شكابت
آوازه سي چيقارمق سزبن آتندن دوريله يدنبري دائمي اشكنجه لره ، نمل وانقراض
شهككليه مهاديا معروض قالدق . ديمتري دولشكو قزلقوا محاربه سنده سراي خاني
ماماني يگدكدن صوكره ، اداره سنه كچن يرلرده كي تاتارلري روسيه نك ايچورلرينه
سوردي ، روس مورخلري بوني شكران و منونيتله قيدايدييورلر . مذكور چارك
شخصنده ، اك بيوك و اك برنجي ، روسلاشديريجي (Russification) ي
كوربييورلر .

صوكره كچن كينازلر و چارلر ده ا جوق شي بايديلر . اوللر حقتنده تاريخ
تعقيدار صوصيور . اوج عصر اول اون بش مليوني تجاوز ايتمين روسلق بوكون
سكان كسور مليونلق مهم بريكون تشكيل ايديريور . بو ده ، تورك - تاتار ، فين -
اوغور ملتلرينك روسلق ايچنده نه قدر سرعته اريدكلريني كوسترييور .

سالف اليان نمل قاعده سي ، يوكسك بر حركت موجب سلامت و هائي ترقى
تاثيريله اولايوب ده ا زياده سياسي تعقيق وزور بالئك نتيجه سيدير .

مشهور روس ديسسيونري ايلينسكي نك تحريك بي آمانيله آجيلان تاتارلره
مخصوص روس مكيتلري ، ايچمزمده دائماً علوريز اشتمال اولان ملي بئلكمزي
الحمله سونديرمه دي . بو قدر تضيقات متواليه رغماً ، بالمكس ملتزم كوزلريني
دوت آجدي و بوضووتله ، قهر يوزندن لطف اوله رق ، مسائل مليه مزك حلنه
باردم ايچدي .

روسار ، اوزمان هنوز حياتده اولان ميسونر ايلينسكى ده داخل اولديني حالده تيز بونك فرقه وارديلار . بالخاصه ، آچيلان مکتبلى قابىقى ، ياخود عددي هيچ دينه جك قدر آزه اينديرمك ايسيتديلار ، فقط ، غيرتلىر يهوده ايدى . بوفكرمى ، مشهور روس علمى وبوتون تورك - تاتار كنچ عالملىرىنىك شايان اختراعى فيلولوغ - رادونى - طرفندن اداره اولونان برنجى قزان سيميناريه سنك باشنه كلنلر ، هر كسك آكلابوب اينانه جنى درجه ده اثبات ايدىيور . بوسوزلره شونى ده علاوه ايتمه من اقتضا ايدىيوركه ، سن سينود وايلينسكىنىك بيوك اميدلرله آچديردينى بومكتبلار برقيوم ناصرى يتشيدردى . آرقه سندن كلنلر ده هپ بويله قانديريله ميان ، تاتارلارنى اونوتديريله ميان كنچلر اولديلار .

كورلله تيله ميان شعور - انسانلق وملى حق - رموزى آلتنده شيمدى ويلسونك برحقوق مكتسبه وقاعده عموميه مليه اولقى اوزره بوملى وضع ايتديكى وبالجملة دول معظمه جه بوقوانين موضوعه نك بتون شرائطه رعيت ايديله جكي وبعد بيوريان (جمعيت اقوام و مليت پره سيارى) نام دستور حقيقت يئنه تبعاً ، بهدا الحرب كندى كندينه ، يكيكن تشكىل ايدىن و سررست انكشاف طلب ايله ين ملل مختلفه آراسنده روسيه نك شرقى قابلايان ، بتون اجدادىنىك قانلريله يونغوريان مادر وطننده يئنه ، مستقل تاناستاننى كورمك وبو صورتله عالم انسانيته ، اسلاميته و مدنيتها خدمت ايتمك ايچون برير طلب ايدىيور .

كوبيللار مزده ، وطنى جانين سوهن دكرلى كنچلار من كى بتون موجوديتلريله غيرت كوسترييورلر .

اورال - آلتاي ملتلرينك مشترك دردى اولان ، مساعدا جغرافى موقعه صاحب اولاماق طوفه ريسى زواللى بدبخت ملتزمك شيمدى به قدر تجارت وتكامل ساحه سنده جوق ضررمزى موجب اولدى . معافيه ، بيوك طبيعى مانعلردن صرف نظر ، عرقاً ونسلاً وقتيله اوز قردهش اولان روسيه ده متمكن تورك - تاتار قبيله لرنى برچر چيوه ايجروسنه آلىق سياست ، اقتصاد و ادبيات نقطه نظرندن (Compact) متحد بر كومه تلقى ايتمك دائماً ممكنلر .

قرق الله سنه قريمده مرحوم اسماعيل ميرزا غصبرنسكىك - ديبله ، فكرده

ايشيده برلك - رموزيله اورتايه چيقان غزته سنى نشره باشلاماسى نتيجه اعتباريله تكامل تاريخمزه بك مهم بر وقعه اولدى .

سكوت ايچنده اويوقلايان ملكسكك هر كوشه سنده اونك قوتلى عكسلىرى دويولدى . قيمتدار بر حجار پروفيسورينك - فره دويق ليل - محارلك بحرالى مظلم دورلرینه عائد اوله رق سويله ديكي ، شو « هر كسك اويوديني براوطه ايجريسندره بريسى اويانيرسه ، جوق كچمز ديكرلر ده اويانير . » مألنده كي بسيط اولدينى قدر دوعرى (آقسيوم - axiom) ي عينا بزم ملتده ده واقع اولدى . بونك ايچون خاطرى صابيلر درجه ده بيوكه اولان هر تاتار شهرنده جمعيت خيريه لر قورولدى . مى دوشو بچلر ، مى غايه لر بو جمعيتلر بالخاصه خلاق تربيه مى ايچون تقديرك فوقنده مهم خدمتلر گورديلار . مادي سرمايه يي كويلينك هر آي ويرديكى بش اون قاييكنن تايمين ايدىيورلردى . يثم قالان معارفزه بو جمعيت خيريه لر باقديلر ، ترقيسنه ياردم ايتديلار . صوك قرق سنه طرفنده ممتاز تاتار صنف منورانسك تاسيس ايتديكى قلوبلر ، اونوتولمغه يوز طوتان ادبياتمىك يكيكن اخيا و اعلاسى ايچون تقديرك فوقنده خدمات مهمه اراز ايتديلار . هر تاتار معارف ساحه سنده كي بهر ده سنك بيوك بر قسمنى بونلره مديونلر . مذكور قلوبلر ك زمان اسارتمزه ايتا ايتديكى رول اسكى تاتار قورولتيلارينك خانلرى اتجايد كوزديكى رول ايله مقابله ايديله بيلير . شو فرقه كه : بونلر ملتى بله كده ايدىيا قورنارديلار . سالف الذكر قلوبلر ك سوره كللى و هدفلى فعاليتى سايه سنده بوكون هدا اولسون بكي تاتار ادبىاتى انكشاف بوليور . بعض شيوه فرقلرندن صرف نظر ، مذكور ادبيات تكميل تاتارلر ك مشترك خزينه سيدر . عصرى اولمقله برابر ، ملايككى فائى ايتمه ين بو ادبياتك اك ممتاز عمل ، بول آچجيسى ۱۳۱۳ سنه سنده يكرمى يدى ياشنده وفات ايدى (توقاى) ايدى . جناب حق ضريق لجه رحمت ايله .

مرحوم توقاى ، بو كنچ شاعر مشهور . قيصه فقط بك محصولدار و فيضى اولان فعاليتى ايله خلقچيلق فكلرلرني هر طرفه يايدي . روحى شاد اولسون .

تاتارلرله مسكون هيچ بر كوشه يوقدركه ، اونك آتارنى اوقوماش و ياخود هيچ اولمازسه ايشتمه مش اولسون . توقاى بو وجهله ياپدينى مى دويغولرو تاثيرلر خلقچيلق اعتباريله محارلك بتوفيسنى آكديرر .

اوروپا به کی تقسیم سیاسی بزرگه اوک، ادبیات ساحه سده کوزو کدی، آرتی چوقدن بری سانی (ایرلیک - Lirique و ایلک Epique) عینی (فوریستیک - Futuristیک) شاعرلری وار.

تیمورسکی نیک ایجاد ایتدیکی هنر-چیک کوزله کورو نمجک صورتله تکمیل ایدیور. عدد اعتبارده جوغالیور. روس اختلالنک ظهورندن اول مختلف شکل و مسائل احتوا ایدن مجموعه و هنر-لری سده ۲۰-۳۰-ی بولیورده. اختلال ایلجده - خبر آلدیمه کوره - عددلری بر او قدر ده آرتیشدر. نیاترو حیافزده صوک زمانلرده شایان غنویت ترقیله مظهر اولدی. میان نیاترو جمعیتلرندن باشقه اور-نیورخ، قریم، قزان و باکو الخ... تاتار شهرلرندە دائمی نیاترولر وار. اوراده هر درلو ملی واجبی بارچهلر محبیه قونیور.

فن موسیقیتلر هنور بشیکده ایسه ده آتی ایچون الک کوزل ایدلری تیشیر ایدیور. چونکه او، قایقو وامیدلره دولو قلبلرند کایور. خلاصه دییه بیلیرکه ادبی صنعتلر تماماً ملی اساسلره استناد ایدیور.

تجاره کله کله، ترقیسی ایچون اقتضا ایدن شرطلرک - کرک اقتصاد - اکیکلرینه رغایته شایان غنویت نتیجه لر کوستریله بیلیر. کوزل و صبت یشیل آطسه کثیر اولونان قریک باغ و باغچه لری باکونیت مسدنلری روس اودوسی تمهیدلکری، جوخه، ساور، دباغت قاریقلرینک مهم برقیسی تاتارلرک انده در.

عمومیتله زراعت، حیوان یتشیرمک و باغچیلق خصوصاً سارندن قومشولری اولاق مؤزیکلرجه ده - اوسطه چشملک آندیس - اوللری طامشیلور. یازین ایش آوابان روس گوییلری قریم، قزان، استراخان، طوبولسک، طوموسق، طامشکند حتی ده ایلچیرلرده کی تاتار ژانکیتلرینک املاکنده صوک بهاره قدر چالشق ایچون خربی و جنوبی اوقرانیان، دون، وولغا حوالیستدن سورولرله هجرت ایدلر. بیکرجه قادیان و اوکلردن متشکل (آرتل artel) نسبه اولونان روس حمله طابورلری نشه ایله شرقی سویلیرک آتقی تاتار بایلرندە جالیته بیلیرلر.

اوقرانیان، حیوانات، مسکنا اولق اوزره دیگر محصوللر خصوصاً قیریم، مرکزی دولتلر آراستندە پرواسطه اوله بیلیر. اوروبالی سیاحلر مملکتلرندە زراعتلر

هنوز لایقوله تکمیل ایتدیکنی سویلیورلر. غیر مساعد مناسبات اقتصادیه مواجهه - سنده طوبراق نه قدر مثبت اولورسه اولسون زراعت ترقی ایده مر.

قارلرله بوتندن فضله بحث ایتدی لزومسز بولیورم. طوبراقلری عروس اداره سی آلتندن شمعی قورنلق اوزره، اواداره که آجی خاطره لرله دولی لوچ عصر دینری هر نوع ملی جهدلری می یاقش، ییقمش و لهرندن کان بتون قنالقلری یاغمه عزم ایتشاردی.

سیاسی حادثه لری (pait - accampli) یه باغلامق عادتدر. بزم سیاسی تشکیلاتلر هنوز بو درجه یه وارامادی. بربرینه شاقص، تاغرافلر یالکسز قانی مجادله لرک اولمیدنی بیلدیریورلر.

الک صوک خبرلره نظراً، برچوق تاتار جمهوریتلری تشکل ایتش بولنیور. روس اختلالنک ظهوری آندە اورنیورنده تخمیناً اوچوز اعضادن مرکب بر قونفره اجرای فعالیت ایدیور و حربیه، مالیه، معارف قومیسینلری ده شامل بولنیوردی. تکمیل روسیه مسلمانلرینک طالعنی بو قونفره تعیین ایده جکدی.

قریم، قفقاس، قزان تورکستان و سربیده تشکل ایدن جمهوریتلرک هبسی تاتارلرک انده در. قریمده کی تاتارلر دیگر ارمنی، یهودی، آلمان، اوقرانیالی عنصرلره نظراً اکثریتی تشکیلی ایدیورلر. بالخاصه اوقرانیایلر کوزه جاریمه حق قدر اقلیتده قالیور. قریم دیگر شالده کی تاتار مملکتلرندن هجرت مجبوریه دن ناشی تجریدابدلش کی کورو نیورسده جهت شرقیه دن قفقاسیه یه ینه اسلام مملکتلری ایله باغلیدر.

کرچ ایله قارشی قارشی یه بولونان یرلرهب تاتارلر - قاراجای، قاپارطای، له زکی الخ! لر ایله مسکون بولنیور. قفقاس تاتارلری ایله برلکده دی یاخود ملیتی آیری ۱۵ ملیونلق اجنبیلره قارشی یدی ملیونلق اکثریتی تشکیلی ایدیورلر. قفقاسک آرقاسنه دوشن مشترک منفاس ترکستانده عینی وجهله وولغا جوارای ایله صیق رابطه ده بولونیور. اوراده اکثریتی تشکیلی ایدیورلر.

جنکیز خاندن قالان کولک باراغک دیکله جکی یر قریم، قفقاس، قزان، اورنیورخ، اوقا و بتون ترکستاندن عبارت قطعه اولسه، تاتار ملت نجیبه سی صاحب و سکون ایچده مسعود ومدنی حیاتلری بواجدادی وطنلرندە قوراییلرلر.

تاتارلار، قبیله لرك آراسی آیران مختلف جغرافی دیوارلره رغماً - قریل و قره قوم چولی کبی - ینه یکندیگرلرله دائمی تماس ایچنده یاشیورلار . یکو وجود بر حکومت تشکیل ایده بیللماری ایچون مشترک حرث اساسلری ، مشترک دیللری وار . بر قریلی تاتارلار برکاشغری ، بر بخارالی ؛ بر صربله ، بر بولغارلار دها چابوق وداها قولای آکلاشه بیلیر . چونکه لسانلری ، حساری ، عرقاری عینیدر .

ماضیده کی ملی مدنیتیمزک پارلاق آبدلرینی ترکستان و تاتارستانک مشهور شهرلرنده بر قیلنه ضرر کتیر مکسزین بو آنه دکین محافظه ایتدک . ملی غروریمیزی چارلنک استبداد مدده سی قیرامدی . محرریندن وویه کوف Le turkostou russe عنوانی قیمتدار بر ائرنده تاتارلرک ۳۳۰۰ عصر دئیری هر نوع استناددن محروم قالمالرینه رغماً ، ینه روسلاردن زیاده جوغالدارینی سوسیور . بعض یرلرده عددلرینک آلمه سی قیریمده اولدینی کبی تضیق تأثیرله هجرته مجبور قالمالردن مشعده .

تاتارلر ، بالخاصه اوروپا قسمنده بولمالری روسیه ده وقوعه کلن حرکت و قیاملرک اوکنه قایانوب قالمادیلر . بک جوق محررلرمن ، روس اختلاخیلری ایله ایش کوردی . قارانلق روس جاده لرینک قالدیرملری اوزرنده وطن و ملیت عشقنه بر جوق تاتار قانلری ده آقدی . مع مافیه ، نه بولشه ویکلک ؛ نه ده مینشویکلک بزم ایچون ملی مسئله تشکیل ایتیوردی . زیرا ، بزده ییقلمه سی منفعت مایه یی موجب اوله جق درجه ده سیوریش بر صنف یوقدر . مدنیتیمز ، مختلف صنفلرک آهنگدار سعیمی نمره سیدر . بوکونه قدر بویله اولدینی کبی بوندن صکره ده بویله اوله جقدر . بر صنفدن عبارت اوله رقی برکومه تشکیل ایده بیلیرزه فقط ، ترقی یه مستعد انکشاف بولنه دوشمش بر ملت آتجق بر جوق صنفلرک آهنگدار مساعیسی ایله دوشمش واونکله یاشایه جقدر . باشلیجه وظیفه من کوییلری یوکسلتمک و بوسورتله اورتیه صنفک حدودینی کینیشتمکدور . تاتار منورانسک روس اختلالی حقیقه کی فکری الیوم بومرکزده دره .

آسیانک ایچورلرنده هنوز کوچیه حیاتی کچین قیرغیز و ترکمنلرک اسکانی ایچون لازم کلن شرطلر تأمین اولندقدن صکره یرلشه جکلری شبهه سزدره . اونلرک کوچیه لکلری حرث ویا سحیه لرینک اقتضاسندن زیاده محیط طبیعیینک محیر تأثیرله دره .

روس حکومتی بروقتلر اسکان بهانه سیله قیرغیزلری اوتلاقلردن سسوروب یرلرینه موزیکلری یرلشدیرمشدی . فقط ، زراعتی تسهیل ایده جک واسطه لری : قانالار انشاسنی ، آرتن زین قوبولری قازمانی بجره مدکلردن موزیکلر اولککندن دها زیاده سفیل سرکردان قالدیلر . بر قسمی تکرار اسکی و طفلرینه دوندی ، دیگر بر قسمی کندینه دها بختیارانه بر چاره بولدی که اوده قیرغیزلار اسنه قارشیدیلر .

مشهور فرانسنر سوسیولوژی و جغرافیا متخصصی آدموند مولهان (یولار) اسملی ائرنده « حضرت ده کوچیه لک کبی طبیعی تأثیرلرک نتیجه سیدر . انسان طبیعی یکی حیاتی اراده سنه کوره تعیین ایستجه یه قدر جوق زمان کچدی » دییور .

تمکن امیددی کوچیه تاتارلرک خیالی اشغال ایدیور و ذوقی اوتشیور . بتون تورک - تاتارلرک تصور ایتدکلری دائماً یکو وجود اولق و ایچورلر وسنده مسعودانه اصرار حیات ایتک ایستدکلری (قیزیلر) بر قاق یوز چادیردن عبارت بر کوچیه قاراکاهی دکل ، بلکه یوز میلیونلرجه تورک - تاتاردن متشکل غایت معظم و مطمئن بر شهر اولق اوزره خیاللرنده یاشیور . بر خیزین تاتار شرقیسی شویله دییور :

« یازغه چیقسام اوی صالسام ، کره میت چاپسام - آلیرایدم بر قزجق ، بورچقه طاپسام »

تاتارک زواللی کوچیه قسمی دها بوألمنه نائل اوله مادی . زیرا اونلک آرزولرینی آکلایوب بک ساده اولان دردینه دوا بوله جق آدم هنوز چیقمادی . فقط ، یاقینده تکمیل آچیلرینی اونوتوب بر غروب زمانی کندی اوی اوکنده کال مسروریتله بو مشروع امللری ایچون عینی وزنده دها یوکسلک شریقلر ترنم ایده جکینی امید ایده رز ،

قریمی چوبان اوغلی بکر صدیق

تاتار جمعیت خیریہ سی کاتب عمومی میاں پرو حاجی ابراہیم عادل بک

حاجی ابراہیم عادل بک — قریم — قرہ صو جوارندہ «بارین» قرہ سندنہ آی
تمغالی تیمورلنک، اوغلی شجرہ لی علی باطر احفادنندن حاجی عبداللہ افندینک اوغلی اولوب
بیک اوچیوز تاریخندہ درسعادندہ تولد ایشدر . تحصیل ابتدائیلینی ۱۳۱۰ تار.
یخندہ حکیم اوغلی علی باشا مکتبندہ بالا کال؛ قاتح مکتب رشیدیہ سنہ داخل اولمش
ومکتب مذکور دن ۱۳۱۴ تاریخندہ وبالآخرہ مرجان مکتب ملکیہ سندن ۱۳۱۹
تاریخندہ علی الاعلی درجہ دہ شہادتنامہ ایله نشئت ایدرک بالمسابقہ صحیہ نظارتہ
انتساب ایدوب دائرہ مرکزیہ اقلام مختلفہ سندن معاملات رسمیه کسب وقوفدن
صو کرا، ۱۳۲۰ تاریخندہ ینہ؛ ورسنہ صکرہ جدہ قرائتہ انسپکتورلکی ایکنجی

کاتبانکته؛ وکذا پرسنہ صکرہ دہ بیخ قرائتہ باش کاتبانکته علی الدرجات ترفیع
ایش ۱۳۲۲ تاریخندہ انکسارت مشارالہا ترجمہ قلمی میسئلہ تہیہ تشریف
الیوم مصروف قلمتہ میادوم بولمقندہ در .

تورکستان و تاتارستان کی صو ک وضیعت

روسی اختلالدن صو کرا تورکستان و تاتارستانک وضیعتی . . .
استقلال ملی جریانی نہدن اویاندی . . . روس چار زہلہ خانقلر
سیاستی - روسیہ دہ متشکک مسئلہ انلر نہدن روسلردن تضر ایدیورلر . .
روسیہ دہ نفوس اسلامیت کور بکون ترایدی - عالم اسلامیت امتضالہن
امیندورلر . . .

روسی اختلالک لازملہ تبدیل وضیعت ایشدردیکی محفلر بلا شہہ تورکستان
ایہ تاتارستان حوالیسدر . دیہ بیلیم کہ، شیمدی بہ قدر اونونلش قطعات اولہرق
قلمش اولان بو حوالی بوگون اہمیت سوق الحیشہ و فوق العادہ سببہ اورتہ
چیقمن اولویور .

صو کرا نظر قندہ آدرربای روسی، سیدیا و تورکستانہ سیاحت ایش
اولان متفکرلر بولمقندہ متشکک تورکک تاتارلر استقلال ملیہنی طلب
ایملری آہیق بر تاثیر خارجی نتیجہ سندن قابی اولہ سببہ چکن ادعا ایشدردی .
حرب عمومی انسانہ انکشاف ایدن ولایع بومدجانی تأیید و توثیق ایشدر .
خصوصیہ مختلف ملتلردن مرکب اولان تیسئلک جو بر حرکت اختلاجوانہ سنہ

بيوك بر شدت و عزيمته مدافعتانده بولونان مستبد چاريزم دوريلد كدن صوكرا تاريخي، ملي، سياسي برحق مهمي اولان مركزي آسيا ملتري ايله تاتار اقوامي آچيقدن آچمه استقلال پيشنده قوشمغه باشلامشلدرد .

روسيهده اختلال اخبر باش كوستردكي زمان عصرلردنبري روس بيوندورونغي آلتنده ازلان بچاره مسلمانلره يكدن كون طوغمشدر . ايلك اول توركستانده اوتهدنبري له الحمد خانلقلريني ممكن مرتبه محافظه ايتش اولان بخارا ، خيوه خانلقلري ايله برابر آذربايجان و كورجستانده در حال استقلاليتلريني اعلان ايتديلر . بوميانده بالطبع ذاتاً تضيق اسارت حسييله كوزلريني آچش اولان روسيه داخنده الهى ميليتونلق بر نفوس عموميه تشكيل ايدن تاتارلرده كرك آسياده ، كرك اوروپاده بر چوق جمهوريتلر اعلان ايتمشدر . صوك استعلاماته نظراً بو متشكل جمهوريت اركاني يعني بخارا ، خانلقلر يله قريم ، قزان ، باشقورد ، اوزبك والي . تاتار اقوامي رجالى - «اناماؤمئون اخوه» ماصدقجه بومات معظمه اتحاد ايدرك ، اخيراً اورنبورغده اوچيوز كشي بي جامع بر ملت مجلسي طوبلانهرق بكدنكرلر يله حالاً استقبلاً طوته جفقرى خط حركتي «هئامن فضل وبي» تعيين ايتمشلدرد .

حرب عمومينك صوك اوچ سنه سي ظرفنده مع الناسف بومسلمانلردن بر چوق قان آقمشدر . زيرا ، چاريزم طرز سياستدن بعض ملتلر آمال مشروحه سياسيهرلرينك تحققي ايچون وار قوتيله چاليش مقدن ، ودوشمان اولان قومشورلر يله چار پيشمقدين خالى قلامشلدرد .

اليوم توركستان و تاتارستانك مشكل وضعيتي ايدن ايه آكلايه بيلمك ايچون بولشه ويك جريانتك روسلر مياننده تاسيس ايتديكي زمانلر مملكتك احوال و شرائط عموميه سي عريق و عميق تدقيق ايتك اقتضا ايدر . ديپلوماسي ايله مشغول اولانلره معلومدر كه ، توركستاني و تاتارستاني قوملرله مذاكرات سياسييه موضوع بحث اولديني زمان او اقوامك حسياتلرينك نظر دقه آلتاسي لازمدر . بواقوامك بر چوقلر بجه عنعنات دينيه ، مسائل اجتماعيه اودوجه قاريشمشدر كه بوناردن بريسته دوشمان طرفندن دو قونولجنه ، ديكرينك متاثر اولماسي اصلاً قابل دكلدر . ايشته ، توركستان و تاتارستانده كي ظالم روس اداره سنك افلاسي بوعواملك نظر اعتباره آلتامش اولماسندن تولد ايتمشدر .

زيرا روسلر شرقه دوشرو استيلا والحاق سياسي تعقيب ايدرلر كن تبعه لرينك حسيات دينيه و مليه لريني اصلاً نظر اعتباره آلتامشدر و هله بونلر مياننده خانلقلر و تاتار اهاليسني بوسوتون اهل ايتمشلدرد .

ايشته روسلر ميلونلر تشكيل ايدن تورك - تاتارلر ك حسياتي بيلمه مك و ياخود بيلدكاري حلاله اهميت و يرمه مك ايشته مشدر ، عيني زمانده اثر تصادف اوله رق حاكم اولدقلري بو حسيات اسلاميه ني رنجيده بيله ايتمشلدرد . بناء عليه ، ايلك فرصت ظهورنده بلاد اسلاميه ده روس حاكيتك زير و زبر ايديلوب رفع ايدلسي اصلاً شان تعجب دكلدر ! ..

روسلر ك عل العموم مسلمانلر حقنده كوتدكاري سياست خيوه و بخارانك قومشورلر طرفندن بيوك بر عدم ممنونيت و دقت ايله تعقيب ايديلورد ، بالكنز بوقومشورلر بر تشبث فعاليده بولمق ايچون وقت مرهونه انتظار ايديلورلرد . حتى ، افغانيلر و طولاييسيله ايرانيلر روس سياستك مرارتني كندى مملكتلرنده بيله حس ايديلورلر ؛ وبالذات كندى مملكتلريني بك امين بوليلورلرد .

مروند افغانستانك شمال غربي سني قطع ايتك شرطيله كچه جك اولان ماوراء حزر دمير يولنك انشاسي پروژه سي انكتره وافغانستان ديپلوماتلريني جدى انديشه لره دوشورمشدى . هر قدر روسلر بونك ، بر تشبث تجاري ماهيته اولديغي سويله مشلر سه ده انكابلرله افغانيلر بوتشبتك تحتده مستر بر چوق آمال سياسي اولديغي آكلامشلدرد .

صوكرا ، وقايع بربريني ولي ايله مش ، چاريزم سقوط ايتش وقرده ش اولان توركستانله تاتارستان عصرلردنبري آلتنده ازيدكي بويونديرفدن قورتوتيله رق درين بر نفس آلمشدى . بلاد اسلاميه ايچون «اولولر مملكتي» دنللمشدى . صوك وقايع ايسه توركستان و تاتارستانك اولولر طرفندن دكل ، فقط مفكوره مليه لريني مدرك ، آمال سياسيهرلر يله حائل اوله جق مانعهرلر قيرمغه عازم بر قوم نجيب طرفندن مسكون اولديغي بالفل ارانه ايتمشدر .

روسلر ، توركستانده كشف كتهلر حالنده ايلر يله دكاري زمانلر انكتره افكار عموميه سي بومسئله ايله قطياً مشغول اولمامشدى . هر كس ظن ايديلورلردى كه

روسىلار بوضورتله آسيای وسطاده مشغول اولمالرى كنديليرى اوروپا ايشلرندن اوزاق طوته جقدر . حالبوكه روس حدودينك هندستانه بك قومشو اولان بر حكومه قدر طياندېنى كورولنجه ، آخچى اوزمان تشبثات سياسيه باشلادى ؛ ديپلوماسى مشكلات ظهور ايندى وتوركستان دائمى برانترقه ساحه حالنده قالدى .

ايشته ، توركستان وتاتارستان اهالىنى بوادى كشمكشلىر ، انترېقه لر سايه سنده اوقدر اوياندى كه ، بوكون روس چاريزمى سقوط ايدر ايتز بوحواليدم روس اشغالى تخطر اينديره جك اوراق بر خاطره بيله قالمادى . بوكون توركستانك مشغول اولدقلى يكانه مسئله اوروپانك ، استقبالك روسيه سنده قارشى آلاجنى وضعيتدر . اووضعيت بر كره توضح ايتسون ، اوزمان توركستانك وتاتارستانك مقدراتى كندى كندينه تعين ايتش اوله جقدر .

بووضعيت نظرآ ، وطنپرور تورلرلك روسيه ده بولنان كندى دينلرله متدين ، كندى لسانلرله متكلم وغرب مدنيتندن هنوز عثمانى توركارى كې زهرلنميش بر عنصر عظيمه باش چويرمى لرى موجب تمجب دكلدر . توركستان وتاتارستانده دين اسلامه صوك درجه رعايت اينلنمده ، ومسلمانلرلك مقدارى ده كيت كيدم آرتقمده درلر . زيرا ، اوملكلرله فخر كائنات اقدمزك فم سماعتلرندن صدور ايدن شو « لاتنا كوا عجوزاً ولا عاقراً به » حديث رسالت پناهيسنه امتثالاً و اتباعاً حركت ايدمرك هيچ بر مسلمان قادي زنگين اولسون فقير اولسون (اسقاط جنين) و (عدم تناسل) ايجو شيطنتكارانه معالجه دوشونمز ، وجناب حقل احساننه حمد وثنا ايدمرك ، اولادينك چوقلغيله افتخار ايدر . ۱۸۹۷ - ۱۹۱۱ سنه لرى آراستنده توركستان وتاتارستانك نفوس عموميه سى ۴۵,۹۷۸,۰۰۰ دن ۵۰,۴۳۷,۰۰۰ بيهك ترفع ايتمشدر . شيمدى ايسه آلتش مليونى تجاوز ايتديكنه قطعياً امينم . يعنى ، مدت معروضه طرفنده نفوس يوزده ۲۵ الى ۳۵ درجه سنده بر ترفع كور . لمكده دركه ؛ ايشته بو حال مسلمانلرجه شايد تشكر در . بوندى استانبول خانلرى عبرت آلارق اللهم احفظنا تكثير نفوس اسلاميت عالمنده ناجيا حر كانه جرات كوسترمه مليرلر . بوملكلرله مع التأسف باى وكدا ؛ ذكور واثا اويله زهرلنمشدر كه ؛

چو جق يامامق ايجون دورلو دورلو معالجهلر استعمال ايتمكه برابر ؛ قضا را رحم مادره بر جوق پيدا اولسه بيله جنائى ارتكابه (اسقاط جنين) ايجون اوهراشيرلر . بو جنائى پايان عقلى باشنده نيجه طائله طانيرم . كويا ، اكر چو جقلى دنياه كليرسه ، يا خانم افندى راحتسز اوله جنى ؛ ويا خود فقيرلك چكه جكارنى مقام اعتناده سويلنكدين چكنمزلر . ياهو ! . . . بونه او جورومه كشمكدر . ياننده كى بقال پترونك ، باغچوان يوانك اون اون ايكي چو جنى اولدېنى حالده بوملل عشويه نه كچنمك ايجون صيقتى چكر ونه دوشونور . ونه قاريلرى بزم خانلر كې طوغور . مامق ايجون اوتكى آبه سنك ؛ بريكي آبه بيم قيو قيو طولاشه رق ، چو جق يامامق ، ويا رحمة كى طفل مادرزادى دوشورمك ايجون وسيله آراماز . خريستيان قاريلرى ممكنسه ، ايكي ز و اوچ دوغورمغه غيرت كوسترر . حالبوكه بز مسلمانلر وارى يوق ايتمكه چاليشيورز . بونه ! . . . شاشيله جق حال ! . . . هيچ دوشونميورزكه (خيره وشره من الله تعالى - الرزق على الله - الكاسب حبيب الله) ! . . . بناء عليه ؛ خاتمه مقال اوله رق شونى ده قارلرله تبشيرا ، عرض ايتمك ايترمكه عالم اسلاميت ، ازهر جهت استقبالدن اميندرلر ! . . .

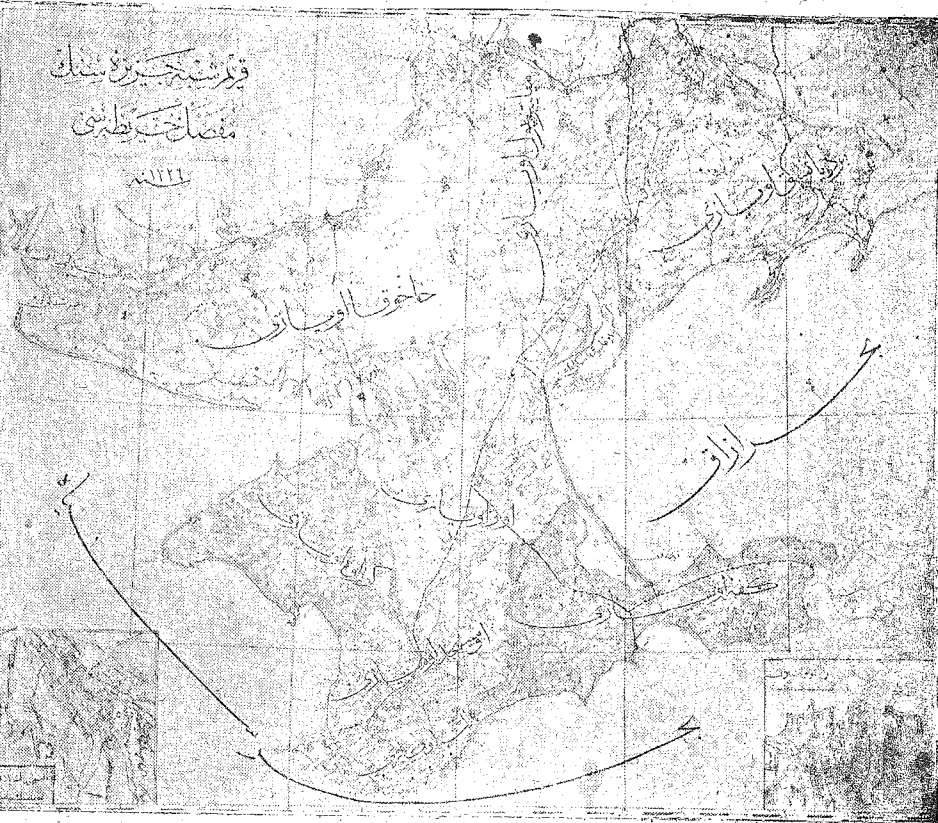
قريبلى تيورلنك اوغلى حاجى
ابراهيم عادل

تاتار جمعیت خیریه سی هیئت اداره سی اعضا سندن ؛ و آراهه خیلر جمعیتی رئیس
الحاج مسعود افندی

حاجی مسعود افندی — ۱۲۸۴ تاریخنده مجیدیه قضا سسنه تابع طاش بیگار
قریه سنده تولد ایتمشدره و کندیسی قریملی حاجی مصطفی چلیپنک اوغلی اولوب
مع عائله درس عاده هجرت ایده رک دور دلارای مشروطیتک ابتدالرنده آواه خیلر
جمعیتی کبی بیوک بر اصناف جمعیتی تأسیس سسنه موفق اولمش ؛ و بین الاصناف بالانتخاب
جمعیت مذ کوره ریاستنه یکمشدره . وعینی زمانده اووقت کشاد اولونان تاتار جمعیت
خیریه سی هیئت اداره اعضا لخنده انتخاب فلنوب تاریخ مذ کوردنپری هرا یکی جمعیتده
یورولماز بر جهد وغیرتله وظیفه مودوعه سی حسن ایفا ایده رک ، بو کونه قدر موقعی
محافظه ایده کلکده در .

وطن «قریم» قورولتای اعضای عمومیه سنه آچیق مکتوب

محترم ، معزز . وطنپرور و ملیتپرور قرده شلرم ! . . .

محب وطن ، خادم ملت اولان بنده کزک غیاباً یازمغه متجاسر اولدینی شو
مکتوبک احتوا ایتدیکی حقایق لطفاً دیکه مکزی رجا ایله جمله کزده عرض حرمت

و مودت ايلرم . اجداد مذك قائله يوغوريلان يشيل يوردنيزك عصرلردنبري دشمن النده قالمسندن يك متأثرم . شوهنكامده المزه دوشن بر فرصتي هيچ قاچيرماق كر كدر . بكن سفركي تشكىل ايدن ملي قورولتائيزه و ملي اداره لرئزه ضربه يي ووران ، بالطة نك صابي ايجمزدن اولان - آلقاق خائيل قهر اولسونلر ! . كندى شخصو منفعلري اوغورنده قوجه بر ملتي اوچورومه سوروكلمكده حظ دويان ، بوكي اداني وارا ذليك ملت نظرنده بر بان قدر وقيمت و اعتباري اولمديني كجي حضرت حقا قاتنده ويره جكارى جواي كنديلري دوشونسون . بكنلرده روس غزته لرنده قريمه يكيدين مختاريت بخش ايدلديكي منظور عاجزانم اولدي . سونجمن كوزلرم ياشله دولدي . ايشته ، ينه حق يرني بولدي ، فقط ، بوسفرده ينه كهوشك بولونمايك ! ايشي اساسلي طوتاك . دوستي ، دوشماني تفريق ايدك . آه ، شيمدي بنده آرا كزده بولنق ايستردم . لكن بعض اسباب مجبره بوكا مانع اوليور . مع مافيه ، اوزريمه دوشن وظائف مليه و وطنيه مي بوراده ده ياپمندن كرى طورديقم يوق . بتون موجوديته سوكيلى ملت ايجون كيجه كوندوز على قدر الاستطاعه چالشيورم . وچالشمقوله افتخار ايدنلردنم . شانلي ماضي مزي دوشونهرك حالمزي كوزه ترك ، استقبالي اندیشه ايدنيوم .

بودقيده بيم يابه بيله جكم شي ، يالكز ، سرك وطن پرورانه پروغرامكزي قبول ايتديكمي بيان ، وسزه المدين كلديكي قدر بوراده وار قوتله و بالخاصه ملت ايجون چاليشه جغمي قويا وعد ايدرم .

بعض ميرزالرك اوينادقلى انترقه لرك قريمك اجني طرفندن ناصل استيلا اولماسنه سببيت ويرديكني ؛ و حالاده عيني دسيسه لرك اجني اشغالي تمامي ايتدير ديكني ده يك اعلا بيليرم . ملي اداره مذك تمام جانلاندني بر صروده ظالم روس اردوسي بر صرصر بلاكي قريمي استيلا ايتمه سي و خان وطن و ملت اولان آلچاقلر اوك آياق اوله رق ، تأسيسات مليه يي بيقديرمه سي حقيقه اونودولور آجيلردن دكلدر . بووقه مؤسسه ده وطنداشلم آراسنده يكانه آغلان بن ايدم . بناء عليه بوكون سرك قدر وبلكه درجه افراطده كندمي قريم وطن پروري تلقى ايتكمده حقسنز دكم .

بوالماك كونلرده « قريم قولتاي » نك ايكي دفعه طوغديغني كوردم . بونك ايجون جناب حقه يوز بيكارجه شكرلر ايتدم . وطنم ايجون يورلق بيلمز بر عزم و ايمانله ؛ ملت ايجون اوصافق بيلمز بر سي وغيرته تانار جمعيت خيريه سي كاتب هموميسي صفتيله چالشمقده يم .

وطن و ملت ايجون اولان بوسار صيلماز عزم و ايماندن ؛ سي و غبرتمدن مخالف هيچ بر قوت يي كرى جويره مز . و وظيفه مدن آليقويه ماز . اوت بن ، مفرط وطن پرور ، مليت پرور بر تانارم . بوكون حيات هرشيدن مقدسدر ، دكلي ؟ بجه حياتدن ده قيمتلي برشي وارسه ، اوده ، آنجق وطن و ملت مدر . بوخصوصه حياتي هيچ بر وقت اسيركه يم . وطن ملت ايجون جانم فدا اولسون .

اي محترم ، قورولتاي اعضاسي ! . .

سزه ، وضعيت سياسي حاضره كز حقنده فكرمي آچيجه سويليه جكم . سز ، شديد بحران كچيريورسكنز ؛ فقط بونم تخطر ايتديكم بحرانلر درجه سنده شدتلي دكلدر . روس دولتي كي بدولت معنويات و اخلاقيات افساد ايدن ضربه شديدي آلتشه عصرلردنبري بولمسنندن صرف نظر قريمك باقي قالمسي آنك عناصر لازمه حياتيه مالك اولديغنه و بو بوكا مائل ديكر بحرانلردن صوكرده ينه باشايه جغه دلالت ايدر .

حریت كوني كله جكدرد ، بوكا بيم هيچ شيم يوقدر . قريمك طالحي تاتارلرك جسارتنه و حریتدن استفاده يي قطعيله آرزو ايتمه لرينه وابسته در . بناء عليه روسلر سزه بر دفعه ده شدتله مقابله ايتدكلردن طولاي جسارتكزي غائب ايتك لازم كلز . بومعامله شديده اوزون مدت دوام ايده مز . قريم ، بوكون ميدان ترقيده خيلي يول آلمشدر . كنديسنك عالم مدنيتك يك جوارنده بولونماسي و بالخصوص قردكز حوضه سنه نكهبان ، توركيا ، آذربايجان كي ايكي مسلمان حكومتله برابر عادتاً بر سفرده اوطورر كي مثلث تشكيل ايتمه سي بزم ايجون بيوك بر قوت تشكيل ايدر . قريمك زياده ظلم ايدلسنه اوروپا رخصت ويرميه جكدرد .

شسوني ده اونوتمايكنزكه ، سرك كي برفرقه نك موفقياتي فداكارلق ايتمدن وارقداشمز ملت باباسي مرحوم مفتي چاي جهان افندي كي برقاج شهيد ويرمده دن

حصوله كاهن. حریت ملیه كزی استرداد ایچون داخلده كمال جسارتله مجادله دوام و پروپاگاندا كزی خارجه تشمیل ایتمك كیز كر كدر. بوبابده دول اجنبیه احقاق حق ایچون پروتستورل یاغدی ریکز. سر بست مملكتلرك یا تختلرنده قونفره لر یكزه دوام ایدی ریکز. لازم كن یرلره مرخصلر كوندریكز. هیچ وقت فوت ایتیه كز. وقت نقددر. نقد قوتدر. قوت حاکمدر. «الحکم لمن غاب»!

روسلره کلنجه، آرتق کندیلرینه عائد اولمیان بر تاتار الکاسنده ارتکاب ایتدکری معاملات غیر لایقهدن طولانی اوتانه جقلر، و وضعیت بزم ایچون حال حاضرده بک مساعدر. چونکه، آرتق ملیت عصری، ملیت پرنسپیی، جمعیت اقوام نظریه سی بالفعل اورتایه حیقمشدر.

بز تاتارلرك هیچ بر دولته، هیچ بر ملته ضررمن اولما قله برابر بزم ایسته دیکمز شی بر حق صریحدر. حق حقددر. کیمسه نك حقنه تجاوزمن و تعرضمن یوق. بونی کورن اورویالیلر بزم حقمزی هر حالده تصدیق ایتمکه بور جلیدلر. فقط بآن شرط، حقمزی آراشدیرمقله بوق، بواستقلالیت بزه و یریله بیلور، یوقسه، طوروب طوریرکن بوسرك حقكزدر، بیورك مقامه دیوب، تشریفانجی کوندرمزلر.

بونقظهده بنم قناعتمه اشتراك ایتمینلره اورویانك و قره دکز حوضه سنده کی دولتلرك خریطهلرینی مدققانه تتبع ایتلرینی توصیه ایدرم. اوراده لازم كن ادله یی بوله جقلدر. هله رومانیا، بلغارستان حکومتلری ایله شمالده اوقرانیای حکومتی ایچین ایچین چوراب اورمك ایچون چاره لر آراشدیریورلر.

بز کندمزه حاکم موقعنده بولنه حق اولورسه ق، صاغمز دن تورکیا، صولمزدن آذربایجان، آرقه مزدن قازان حکومتلری اسلامیت نامنه، دست معاوضی اوزاته جقلر و بزلره ازهر جهت یاردم ایده جکلدر.

باخصوص، عالم اسلامیتک مابه الافتحاری خلیفه ذیشانمز، سوکیلی خاقانمز، خلافت اعتباریله اهمیتی بدیهی اولان قریمی ترك ایدم. اوسلطانی مقخم و معظم قریمده بر تاتار حکومتك تشکل ایتمسی آرزو ایدر ونه کیم بوبابده تورك حکومتی بزه مادی و معنوی معاونتدن کری وورما قله بو آرزوسنی هلمأ اثبات ایتشدر.

الویرکه فرصتی الدن قاجیرمایه كز. خیر! استقبالدیه منحصرأ روسیه قریمه صاحب اوله میه جقددر. هیچ بروقت روسیه، رومانیا و بلغارستان بوشبه جزیره به تصرف ایدمه میه جکدر. مستملک، اراضی محیه، اراضی مضافه اولقی اوزره اصلا قریم هیچ بر دولته کجه میه جکدر. ایشته اوزاقدن کوریلن و استقبالك تأیید ایده جکی وضعیت بودر.

قریم ایچون شایان منوفیتدر که ۱۹۰۸ تموزنده ژون تورک فرقه مشروطیت پرووانك موفقیتی بوکون تاتارلری حال اسارتدن تخلص ایتدی. بوکا نقددر تشکرلر ایتسه ك آزدر.

اگر بوانقلاب اولسه یدی زوالی تاتارلر بیلیم دها قانچ عصر چار استبدادی آلتنده ایگله یه جکلر دی.

خارجك یاردمی اولمده دن بر قومشو و حقیقی و صمیمی متفق ملت اسلامیه نك استحصال حریتی قریمه یی بر جسارت بخش ایتدی و روس حکومتی جبرانی ده نیکینك اوزاتدینی آلدانجی حریت صدقه سنك ردینه بادی اولدی. تخلیه علیهدارلری بتون تاتارستان عالم اسلامه شامل اولدی. بونده كرك ده نیکین، كرك قولچساق بر آرز غائب ایتدیلر، نه قدر اشتلافکار و جهل تلطفیه ایله تاتارلری اوقشماقی ایسته سله بوندن بویله قریم مسلمانلری مملكتلرنده روس اشغالنی ایسته مزلر. و هیچ بر اجنبی بیوندیرینی آلتیه کیرمزلر. بوفرستدن بالاسفاده بالکیز قریم وطن پرووانی دکل، بتون دنیا مسلمانلری تیقظه دعوت ایدرم. زیرا، کوریلورکه اهل صلیب دین اسلامه بر نظر حقارتله باقیور و فرصت بولدقجه تعرضله ممالکینی غصب ایدیور. وعین زمانده بتون قباحی عالم اسلامیه عطف ایلورلر.

هر حالده روسلردن احتراز ایدیکز، آرتق روسلر سرك هیچ بر ایلیک کیزی ایسته مز. سز خائن روسلرك یوزئدن نه قانون اساسی به، نه حریت مطبوعات و نه حریت تعلیم و تربیه به، نه حریت شخصی به نائل اوله میلدیکز. اولر تاتارلرک بتون وجودی قالدیرمق و یا خود بوسبتون تاتارلری حفظنامه روسلاشه برمق نیتسده درلر. لاکن، بیامبورلرکه تاتارلر مالی، جانی و یرر فقط هیچ بروقت ناموسنی پایمال، دینی اجمال ایتزلر.

محترم قورولتاي اعضاسنه نصيحتم شودر: آجیق اساسلی، جسورانه هرکون بر مخالفت یا عقیقه دوام ایدیکیز. متحداً و هر فرصتدن بالاستفاده، حال حاضرک قریبده نهایت ایریشمه سنی، طریق حقانیت داخل اولماسنی و قریبدن روس واجبی عسکرلرک چکیلمه سنی و روسلرک اشغاله نهایت ویرمه سنی شدتله طلب ایدیکیز. سز، شولسانی قوللانمقله هیچ برشی غائب ایده جک دکاسکیز:

روسلر قریبده اجنیدرلر. سز بوحق طلب صلاحیتله مالکسکیز و حقکیزی قزانه بیلیرسکیز. روسلرک سزک، ملککیزده حکمران اولق اوزره قرار قیلماسنه هیچ برحق اولمادیقی، سزک آراتق روسلری ایسته مدیکیزی، حامی، مستشار، و یاساده جه مأمور اولق اوزره روسلره محتاج اولمادیگیزی هر درلو وسائط نشریه ایله و هتادیاً در خاطر ایدیریکیز. روسلره، بونلرک عکسنی ادعا ایچون، هیچ بروسیله ویرمه ییکیز. روسلره خصوصتکیزی آجیقجه کوستریکیز. هیچ بر فائده سی اولیان اختلالانه مشابرت ایتیکیز؛ اجنیلرک مواجهه سنده قالان بتون ملتله کی رسمی و تجاری بوقوته توسل ایدیکیز. و شخصاً روسلردن اوزاقلاشکیز. سزده روس اولمایان برحق اجانب وارد. آنلرله صمیمی بر صورتده عقد مؤاخات ایدیکیز.

هرکس ایله اوزلاشک، فقط روسلر ایله ائتلاف سوداسندن واز کچک. بو اوغورده فدا ایدیله جک زمانه یازیقدر. روسلرک ناموسنه، انسانیتنه، بوندن سوکره کوونمک کولنج اولور. روسلر طرفندن بویله بر حرکتکیزه استحقارندن باشقه بر مقابله کوره مزسکیز.

سزده برده شونی عرض ایدیم که روسلره بویله جواب ویریکیز: ای روسلر! سزک بزم وطن مقدسمیزی اشغال ایته کیز بزم ایچون متمادی مشکلاتی و حال صلحه پک زیاده کلالی، حال حریده ایسه صوک درجه بر تهله کی استلزام ایدم جکدر.

و قناکه روس خاقنک قالین قفاسنه اشغالک موجب فائده اولمادیقی فکری داخل اوله جقدیر. ایشته اوزمان حقکیزی تسلیم ایله سز بر اقه جقلر، آندن اول بوامنیه حصول پذیر اوله میه جقدیر.

بوندن صکره سز ملتداشلیقه کال شدتله (صوک درجه) وطنداش و مذهبداش شلرمز اولان قهرمان عالیجناب تورکرایله مؤتلف اولما کیزی توصیه ایدرم. درت یوز ملیون عالم اسلامیتک یکانه خلیفه سی اولق حیثیتله دینیزی محافظه ایدن و بتون اسلامیتی شعله لندیرن او مقام معلاي خلافتدر. امین اولیکیز که قره دکیز حوضه سنی ساج آباغی قابایلان تورکیا، آذربایجان و قریم اسلام حکومتلری ال اله، باش باشه ویره رک یوکسلمه لی، والی الابد اتحاد و اتفاق ایدرک بود کیزه دشمنی اولان بر اجنبی صوقاملیدرلر.

جناب حق بو آق کونی چابوق کتیرسین، شیمیدیلک طرف طرف تشکیل ایدن اسلام حکومتلری برکون کله جک که هب خلیفه سی اطرافه طویلانه رق یکو وجود اوله جق و بوضورتله عالم اسلامیت احیا و مسعود اوله جقدیر. استقبال اسلامیت ایچون پک پارلاق صحیفه لر کوستره جک برقاج عصر دینبری کرداب فلا کتده و حال اسارتده ازیان ممالک اسلامیه اجانبک ربه اسارتندن قورتیلوب ظلمتدن نوره جیقه جقدیر. ایشته، بوسزک فداکار دوستکیزک دائما ایتدیکی دعا بودر. عزیز دوستلرم.

در سعادت ۳۱ کانون ثانی ۱۹۲۰

تاتار جمعیت خیره سی کاتب عمومیی خادم ملت قره لی تیمورلنک اوغلی حاجی

ابراهیم عادل

تاتار جمعیت خبریه سی هیئت اداره سی اعضا سندن ؛ و آراه چیلر جمعیتی مفتش
عمومی سی جیل افندی

جیل افندی — ۱۲۹۳ تاریخند قریمد کوزلوه اشراقندن جیباه افندینک
صلیندن دنیایه کلوب شهر مذکورده مدرسه تحصیلی کورمش و هجرت سنه سی
دوسعاده کلرک تجارتله اشتغال ایدوب ؛ الیوم تاتار جمعیت خبریه سی اعضاقله ؛
و آراه چیلر جمعیتی رئیس و کیلاکیلله ؛ مفتش عمومی لکنه انتخاب ایدلشدور .

محرر ومورخلرک عالم مطبوعاتله تاتارلق حقنده کی سوء تلقیناتی

ماضیسنه مربوط اولیان ملئر استقباله حاکم اوله ماز ، دستوری شبهه یوق که
بوکون بر قضیه محکمه شکلی آلمشدر . ملل واقوامک ماضیسی ایستقرارانلق ، ایسترسه
بزم کی آیدینقله مللو اولسون ، هر یکی صورتده شهره ثقیده خطوه انداز اولقلغه
برر تازیانه تشویق وانتباهدر ، علی الخصوص ماضیسی لایعد ولایحصا مناقب حماسه
وشجاعتله ، عرفان و فضیلتله حاصلی کوزلر قاماشد بریحی نورلر و پازلقلقلرله مشحون
اولان بز شانی تاتارلر ماضیمزله ، تاریخمزله جوق علاقه دار اولقلغمز لازم کلور .
او علاقه که ، بزی استقباله یاشاده جقدر . اونک ایچون کلوب کچن خاقانلرمزک ،
خانلرمزک ، اجدادمزک زمانه عائد و حقایق تاریخیه بی جامع وقایع روزمره بی
بحق بیلمه مز ایجاب ایدر . حالبوکه بز تاتارلر بو خصوصده هب لاقصد قالیور
وصانکه هیچ وظیفه مز دگلش کی نمسه میورز . انی کوتو یازیلان بر طاقم اویدورمه
تاریخلر میدانده ، هر کسک نظر ابتصارینه وضع اولیور . بونلرک ایچروسنده
تاتارلرک لهنده بر شینه تصادف ایدایور ، بالعکس جنکیز تیمورلنک کی خاقانلر
علهنده اوله رق شویله آصدی ، یویله کسدی ، جهانی یاقدی ، انسانیتی ییقدی
الح . نه قدر مظالم وارسه بونلر و بالوسیله تاتارلر یوکلهدیلیر ، یا هو ! شو
حرب عمومی جنکیز ، تیمورلنک دورینه رحمت اوقوتدی . زیرا ، او دورده
حرب ، قلیج و اق ایله اولوردی . شیمدی ایسه قوش کی هواده ، کوسته بک
کی بر آئنده ، بالقی کی قهر دریاده و سطح بجرده حرب ایدیلیر و بو مدهش
نارّه حربله بر تانیه ایچروسنده یوزبیکلرجه آدملر تلف اولیورده بونلر قله آلیوب
حالا تیمورلنک مسئله سنک ایکیده برده قور جالانسی جای تأسف و تلهفدر !
خلقت آدمدن بوکونه کلنجه یه قدر بوکره بی وفا ملیونلرله انسانلری سینه
سباه چکدرک یوقش و هضم ایشدر . لکن ، او انسانلرک ایکیشی بابایی حضرت

نوحك اوغلارنى [حام - اقوام زنجيه ؛ سام - اقوام عربيه ؛ يافت - توك ، ناتار] دن تشعب ايدن ويوكون ير يوزنده عددى برميليار درتيوز اوتوز بش مليونه واران نسل اصلينى اريتمه مشدر . انهدام افلاكه قدرده اريتمه جكدر .

دمير وطاش دورندن اول انسانلر ؛ حياتك ايجابات ضروريه سندن اولان فردى واجتماعى مجادله لرني طيرناقليله ياباركن حيدر بازو اولانلرك اسيرى ايمشدر .

بو جدال مهادى ، حفظ حيات غيغوسيله عقل و ذكلك انكشافى ، آغاج ، طاش ، طونچ و دمير اساحه نك ميدانه كله سنى انتاج ايتش ، قوت بازويه صوبا ايله مقاومت امكانى حاصل اولئجه ، ضعيف حقدن بحث ايتمه باشلامش و طاش ، طونچ ، دمير دهرلنده تدريجاً دها قوتله تجلى آيله مشدر ... اوله بيليركه ؛ اذعان بشر مولود مشروعى اولان قواى حاضريه انسان ابتدائيه كي حقدن لقلره دغرو يوروسون ...

واولا بيليركه ؛ بو قايده عرض ايتديكم كي ساعتده يوز سكران كيلومترو مسافه قطع ايدهرك ، مائى سهارده بتون وسائط مدافعه وامكان تجاوزى بالغاً مابلغ حائر اولان طيارلر ، ژبيلنلر ؛ دكزلرده متحرك آطه لر كي جولان ايدن اوتوز سكرلكرله مجهز ، ديره تنوطلر ، دكز آلتنده عقل بشرك مشكلاتله قبول ايدهركي سرعتله دولاشه رق نسبتله اوراق مريميسيله اوديو آسا ديره تنوطلرى برتانيه ده قمر درياهه كوچورن تحت البحرلر ، كوسته بكلر كي طوپراقلر آلتندن طابور طابور عسكرلر آرزو ايديلن نقطه لره سوق ايتك ايجون تونلر آچق ؛ بر الكتريق دوكه سته طوقونه حق بر پارمقله دكزلرى ياروب سطحنده كزن قوجه واپورلرى يوقى ؛ وانككتره نك ايجاد كرده سى اولان (تانق) ديدكلى سيار چليك قلعه عنوانه ستر آتش فشان ، طويله مجهز بيضى الشكل آلات حربه لرى دره تبه دوز كيدر ، اطرافنى دائراً مدار ياقار ييقار ايجنده حامل اولدني افواه ناربه يي تمامها اطرافه صاحدقندن صكره دشمن الله كچه مك ونمونه سنى الده ابتديرمه مك ايجون مركزينه موضوع بيوك برديناميت اك صوك دهاش وهولناك برصورتده باطلاركه چليكدن معمول اولان مذكور (تانق) دينلن قاميون ماكنه سندن اوراق بر بارچه قالمق سزين يوزلرجه مترو بعد و مسافه ده اطرافه صاحيله رق راست كلديكي اشيايى كليا تخريب و محو و نابود ايدر .

ايشته بويله بر آن ايجنده كوكلىرى ، يرلىرى ، دكزلرى آتش وولقانلرى حاله قويقى ، قوجه شهرلرى ثابته فيكون ايتك ، مليونلرجه مخلوقات ربانيه نك جاننه قيمتى يكرمنجى عصر مدنيتده كوز اوكنه كتيريلسون ، برده يوزلرجه عصرلر كچن جنكيز و تيورلنك دورى خاطره كتيريلسون ، بو يكرمنجى عصر ك حرب عموميسنه كوره اونلر لاشى حكمنده قالور ...

بنارين ؛ انسانلرك حوصله سوز مساعيسنك محسولى اولان بوتكاملات عموميه ايجنده انديشه حال و استقبال ايله بوكاشات بشر مسكونده ابدال سنى و هجمات ايتمه ن ، ترقيات جهانندن استفاده ايله ميه ن بر كته عجزه وارسه ، اونى ده اعتراف ايتلى زكه ... اوده مع التأسف بز تاتار ملتى يز . هر مات استعدادى دكل سعى نسبتنده اكتساب زندكى ايديو ؛ وحقى قوتنه استداد ايتديره رك بوكسه ليون . اونك ايجون ملتزدن بشون موجوديله رجا و استرحام شودركه بزده دورمايلم ، كچه كوندوز اكتساب فيض و معرفت ايدم . ماضيمزى بيلهرك ؛ حالزى دوشونهرك ؛ استقبالمزى كوز اوكنه كتيرم . اختيار كنيج ، ايركن كچ ديمهرك چاليشم كه فلاح و نجات بولم ، بوكسه لم ، تعالى ايدم ، بوضورتله عالم انسانيته و بالخاصه اسلاميته مع الافتخار بيوك خدمتلىر كورم ...

اشبو « تيورلنك » تاريخى شيمدى به قدر حقيقى بر تاريخشناس جيقوبده ملت بيلديرمه مشدر . بو آنه ديكه بتون تاريخ نويسلر بوداعى اعظمك بعض لهنده اكرتيتله هاپهنده سلمه السلام - صانكه بالذات رأى العين مشاهده ايتش كي - نه قدر بهتان و افترايه عائد قلمه گلز مفتريات و غزوياتله مالامال تاريخ ككتابلى و مقاله لر نشر ايتمكدن چكمنه مشلدر . بناء عليه ، ازهر جهت معصوم و مظلوم تاتارلرى خونخوارقله اتهام ايديو رلر ؛ و بوضورتله بر بابانك اوغلى سلاله سندن كن نجيب واصل ثورك - تاتار ملتى بيتنه بر صوغوقلى ، بر مشاقرت صوقدقلى نك فرقه يا ، وارميورلر ؛ و ياخود بعض بد خواهان طرفدن بالالزام يازيليور ، بوايكى مهم عصر ك امتزاج و انسجامى مع التأسف عادتاً عديم الامكان بر شكله كيربيور . بواحوال نابجائيك عصر لرحه بويله دوام ايدوب كيمه سى ضرر عامه يي داعى . نفرت عموميه يي ده جاليدر . تورك ايله تاتارك عيى عرقدن وعيى صويدن اولديغه بر چوق دلائل مقننه موجوددر . مثلاً : ديبللرى اولدقجه يكديكرينك عييدر .

صرف و عاداتی جزئی فرقلیدر . شمالدن کانی بر تاتار استانبولده ، استانبولدن کیدن بر تورک شمالده هیچ صقندی چکمه دن افاده مرامه مقتدودر . لاکن بر تورک کوردستانده ، هرستانده ، آرانوودلقد لسان محلی به آشنا اولدجه مقصدنی آکلانه مادینی کبی هکذا ، تورکجه بیلیمین بر کورد ، بر هرهب ، بر آرانوود نه تورکستانده ؛ نه ده تاتارستانده قونوشورق آرزوسنی افهام آیدمز . بو بویه ایکن هن ابا و جد اصلده منشیای بر اولان بوجفته قردهش تورک - تاتارلری بکدیگرندن آیرمق ایچون بش عصری متجاوز بر زمان کچن حقلی ویا حقسنز بروقوعات تاریخییه « تیمورلنک » رهبر اتخاذا ایدیلرک هپ تاتارلق علیهنده یازی لازمده هیچ برعنا اولسه کرک !.. بولزومسنز یازیلرک خلق اوزرنده حاصل ایندیکی سوه تاثیر مسیله حالا بوکون کندنی بیلیمز و تورک کسه و سنی تحتده بورون ، چولوق چوققدن طونده بعض استانبول چیت قیرلدم تانغو خانلری و بعض توره دی جبی دلیک بک افندیلر بینه ، بک چوق بوط قیردقلری مشاهده ایدلشدنر . مثلاً : بر تاتار چوچنی ، بر محله ایچروسندن کچمسون ، چوچقلرک کوزینه ایلدشیر ، ایلدشیر ، پیشی صره آرقه سندن تاتار تاتار اسکله دن ... آثار . بیوکلر ایسه تاتار بر اسناقله یادینی اخذ و اعطاده خدانکرده بازارلق حسن نتیجه به منجر اولساز و برار طرقدن بری تهووله سرتلشه چک اولورسه ، ایشته اووقت بر کشاره چکیل ، جریان ایدن مکالمه یی دیگه !.. عبرت آل !.. زواللی صاحبی تاتار تشو یولده بر تحقیر هدی اولور ؛ پیس مهاجر تاتار !.. استانبوله کلدیده آدم اولدی ، آت اتی بیین تاتار گبی بر طاقم الفاظ مسنهجه صرف ایدرلرک ایشته هپ بونلر ، بوجه بالا بسط ایندیگم معروضات یوزندن یوزلرجه سنده دنیرو تاتارلره ایسنه مادی نتیجه سیدر . ناصل ایسنسون ؟.. زیرا ، ذکور وانات بتون اولاد وطن ایشدائی ، نالی ، عالی مکشیلرده او قودینی تاریخلر ؛ حتی آره صره بعض بونلر غزتهلر بیه - بلکه بو حادئه تیمورلنک اونودولور خوف و هراسیه - تاتارلر علیهنه یازمقدقلری بر اقایورلر .

بوکون استانبولده اون آلتی یومی غزته انتشار ایدیور . بالطبع هپسنی آلمه نه بودجه مساعد ، ونده او قومنه وقتم وار . بوسنه ایچنده راست کله شو اوچ غزتهده تاتارلق علیهنده مقاله لر منظور عاجزانم اولدی .

- ١ . — « مسؤلیت » غزته سنک « ملتر » نام مقاله سنده ؛
- ٢ . — « یکی کون » ، « یکی کونده اسکی کونلر » عنوانی تاریخی مقاله سنده ؛
- ٣ . — « ایلری » ، « آناتولیده جلالی دوری » ، «

فی الواقع آنقره اوواسنیه چشمکسان سلطان ییلدیرم یازید خان ایله مرحوم و مغفور حضرت تیمورلنک بکدیگرله ایسته میهرک محاربه به طونوشمش و طالع حرب تاتار اردوسنه یاردم ایش ، کیش ، کچمش ... کچه ماضی دیرلر !.. بونلرکی خاقان معظم یاوز سلطان سلیمده طبق تیمورلنک وقعه سنده کی حادئه مثلاً وکلا و وزیراسنک تشویق و ترغیبه قاپیلان پدربله طونه بویلرنده حرب ایش و بالاخره جام شهادتی نوش اپتدیرمش اولدنی خالده بابا ایله اوغل آراسنده اولان ایشو وقعه فصلیه ، حقیقی قردهش اولان تورک - تاتار آراسنده کی اولان حربده عینیدر . بناء علیه ، دها بو کامشابه آل عثمان بیتد نیجه حرب و وغا ظهور ایش ایسنده بونلر حقنده هیچ برشی یازلایوب صرف بر تاتار حکمداری علیهنده مالا یعنی سور کیت یازیلر یازلماسی طوعریسی علی العجایب و من الغرائب معدوددر .

نه حاجت !.. یکرمنچی عصر مدنیتده بیه شو هنوز ایچندن بردرلو صیریه مادیغمز حرب همومی مشؤمه کوزدن نهان مسو دیده جهان اولان طقوز ملیون کشتی در . بویه ایکن ، یارین احوال حاضر سوره ایر ، سیاست یولنه کیرر ، کیرمن نه بر فرانسز ، نه بر انگلیز دوشمنز قالمیه حتی بدیهی و آشکاردر .

بروجه بالاسرد و اتیان آیلدیگم مطالعه نک عین حقیقت اولدیغی محترم قارئلرم تصدیق و اعتراف ایدرلر . بنابرین ، شیمدنکیرو اولمش ، بیتمش ، کچمش برشی تازله مکده نه باس وار آکلامایورم . بردرلو حوصله م آلمایور . بالعکس مورخلریم محررلریم ایکی ملتی بر برینه ، ایصندیرمق ، برلشدیرمک ایچون نه یایمق و نه یازمق لازم کورسه یایمق و یازمایدرلر .

منورالافکار طانیدیغمز محررلر ، مورخلر بویه عثمانی تاریخلری و غزته مقاله لری یازدجه بالطبع جاهل اولان عوام صنفده بوقنا یازیلر سوه تاثیر حاصل ایتکدهدر .

شيمدی صورارم ، بويله بش عصر اقدم کچن و صرف منقولاتدن عبارت بر
تاریخ غیر حقیقیه بی ، غیر معقول بر صورتده اونوتماق و ملتہ اونوتدیرماق
هزمندہ بولنان سالف الیان یازیلچیلرک عجبا ! . . . بو خصوصده ضرردن باشقه بر
قائده لریمی وار ؟ . . . فسبحاناه ! . . . زهی قدرت ! . . . زهی عظمت ! . . .
زهی حکمت ! . . .

ایشته یوکا بناء عبد احقرلری ، متعاس وبری دیگرینک هر حالده لازم غیر
مفارق بولوتان ایکی ملتک بر برینسی ایی جه طایماری ویتناده حاصل اولان تاریخی
سوء تفهیمی بالا زاله ، من غیر حد بو خصوصده حقیقت تاریخیه بی بحق تدقیق
و تتبع ایدهرک اشبو حقیقی ملتہ بیلدیرمک امل خیریه سیله شومقاله بی وضعه
محاسرت ایلدم .

ع . ا

تاتار جمعیت خیریه سنک اسکیشهر شعبه سی رئیس محترمی فضیله لو امام
عبدالرشید افندی

عبدالرشید افندی . - جمعیت خیریه نك بدایت تشكندنبری وطن وملتى و
بالخاصه عالم اسلاميتك تعالى و ترقىسى ایچون چالیشمقدن بر آن فارغ اولمامش ؛
ودور سعادت میگزى هیئت اداره اعضالفنده بر چوق زمان ایفای حسن خدمت
ایتمشدر . کچن سنه وقوعبولان فاتح حریق کیرندن صوکره یوردسز قالان
موسى الیه ، اسکیشهره هجرت ایلدیوب محل مذکورده جمعیتک بر شعبه سنی تأسیسه
موفق اولمشدر . کندیسنک حائز اولدینی علم و فضائل ؛ اخلاق حمیده سى و خصلت
ممتازہ سى ملتجه نظر تقدیره آلیندرق ؛ بالائحاد والآرا ، اسکیشهر تاتار جمعیت
خیریه سى رئیسکنه انتخاب قلنمشدر .

اسكيشهر تاتار جمعيت خيريه بي هيئت ادارسى اعضاي محترمه سندن
عنان جودى بك

عنان جودى بك . - مكتب حقوق شاهانه مآذونلارندن، الحق فعال ومثبت
ملتپور بر ذات عاليقدر اولوب روسيه قرده شريك تويى ؛ و كندلرينك
مركز خلافة قارشى اولان مربوطلرينك تويى ؛ و حرق و حدك تأمینی
ایچون صوك درجه چالیشدیی کی وطن و ملت اولان فرط محبتدن طرابلس
غرب حادثه سنده عسکرلکه هیچ بر علاقہ سی اولدیغی حالده مداوم بولدیغی
مکتبك صوك صنفنده ایکن کتابلری صره اوزرینه براقهرق ؛ و بیک دورلو
مزاحم و مشقته قاتلانرق مصر طریقله طرابلس غربه کیمش باوراده بالفعل
سویکی وطنی ایچون ابراز فداکاریدن چکیمه شدیر . کذلک حرب عمومیده
احتیاط ضابطه کیله ادرنه و بالاخره انطولینک بر چوق شهرلری طولاشمش ؛
وقفقاسیه جبهه سنده بولنش والحاله هند اسکیشهرده دعوی و کالتیکی ایله مشغول
بولنمده در .

قریمده ملی (قورولتای) ك اجتماعي اوزرینه ، تشكلی ایدن حكومت هیئتنده باش
مدیر ؛ وعدلیه مدیری اولوب بولشه و بکالر طرفندن غدارانه بر صورتده
سواستپولده شهید ایدیلن

میلی جراحه افندی

« ایشته جان ویردی ، وطن دینه ، حریتنه ؛ »
« بویورك ، قانلی مصلاده خدا حرمننه ! . »
« حقه قارشى طورهم ، ارکشی نیتنه ! . . »
« وقف حیات ایتیش ایدی ؛ چونکه ملتته ؟ . »

جهانده ، یکنسای زمان ایدی ، چایی جهان ؛

نه چاره ، فلک ویرمیدی ، بوقهرمانه امان ! . .

کورمك ایستردی ، ملت یوکسکده هر زمان . . .

چالیش ملت ، ایدک غیرت ، آل انتقام ، یوکسل همان ! .

قىرىم مفتىسى مرحوم چلبى جهان افندينىڭ مەكتەپ قارشى آندى :
آند ئەتكە من تاتارلارنىڭ ياراسىنى سارماغە :

ناصل بولسون ايىكى قىرداش بىرىنى كۆرمەسون !
اونلار ايچىن ، اوكونمەسەم ، موغايىسام ، جانماسام ،
كۆزلىرىدىن آقان ياشلار ، دريا دىگەن قان بولسون . .
آند ئەتكە من شو قارائى جورغا شاولە سىرپەكە :
ناصل بولسون ، بوزواللى قارداشلارم ايىكلەسون !
بونى كوروب ، اوصانماسام ، موغايىسام ، جانماسام :
بۆرەكىم دە قىزىلى قانلار ، قاينامسون ، قودوسون !
آند ئەتكە من سۆزىرىكە من ، ملتايچون أولەكە !
بىلەن كوروب ملتەك كۆز ياشنى سىلەكە :
بىلىمى ، كورمى ، بىك ياشاسام ، قورلتايغا خان بولسام !
يەنە بىر كۆن مىزارچىلار ، كەلەن كۆمەكە !

من تاتارمان

من تاتارمان ، تاتارمان !
يامانلىقنىڭ قاچارمان !
من بىر تاتار اولومان !
تاتارلارنىڭ قولومان !
من خود ايفا بارارمان !
قايدا بولسام تاتارمان !
دۇنيا دۇنە ترسىنە !
جەر سارصىلىپ جارىلسا !
دۇنياغە قول آتارمان !
ياخشىلىقنىڭ جاشارمان !
تىمورلىككە قويومان !
هم ازىدىن تاتارمان !
تاتارمان دەپ آيتارمان !
تاتارلىقنىڭ جاشارمان !
من دۇنغا من تاتارمان !
من سارصىلىنما تاتارمان !
چورا باطر

بن تاتارم

باش اوستونىدە ، دولاشيور ، بىر بولۇپ !
بانا دىيور تاتارلى سىن اونوت !
خاپر دوستىم ! سىن ، بودردىن قارغ اول !
شو سوزلارنى ، خاطر كە ، اپى طوت !
سىن نەدىرسەك ، تاتار اوغلى تاتارم !
تاتارلىقنىڭ . . . مابەلاقتىن خارم !
لەيلىب بىر روز كارى كۆرسە :
دەرت تۇردىن آجى يىللار ئۇرسە :
بىرلەر ، كۆكلەر ، تاغلار ، دىڭىز ، دىڭىزلىر !
قاينايوب يوللارنى كۆرسە !
يول آراپام ، اورتالقدە ياتارم !
آما دىرم : تاتار اوغلى تاتارم !
قورقۇنچ شەمسىك ، ھىچ طور مايوب جاقارسە ،
ھەر طرفى يىلدىرملار ياقارسە !
بىك يىل ياغمۇر ، بۇرچاق ، قار ، بوزلار !
ياغۇب ، دوشىن سىللار اورتالغى يىقارسە !
يوكسەلەيم ، آچالەيم ، باتارم !
بىر آلتە كېرسەم !
يەنە تاتار اوغلى تاتارم !
چورا باطر

(دامى اعظم خاقان مغفور حضرت تيمورلنك)

ملتمه فر ياد

اى ملتم ! اويغودن آرتق ديان !
 اويوقلامقى سىڭ بويلا ھەزەك ؟
 قىزىيورم . بوتىللا ھەزەك ھەزەك !
 اى ملتم : نىسلى بىل اونوتقە !
 او ، اجدادك تيمورلنك بىل نە ايدى !
 چونكىكە اجدادك چالېشىدى ھېچ دورمادى ؛
 بل بايىلاب ، بىك تېرىشىپ حقە صارىلدى !
 قالاي قورقاز ، بىلك بولغان ملتەن ،
 جەمىتتە قاچ غىروشك بار بەرە جىك ؟
 بەرمەسن ، سنى دىفترىن سىلە جىك !
 صوصيورسك طوتولدىمى كورسەك ؟
 دانار كە ، قورودىمى مېھت ؟
 بىر كۈن البت دوغە جىقدىر ، استىقبال !
 يوقى نىم ، يوفىر يادىمى دويان ؟
 بويكىنەشلە كۈب بولە جىك كىدرك !
 ملتەمە كۈرە مەزىم ، اكرقان !
 جەھانلە ، كىندى ھېچ آوتقە !
 جەھانلە ، جەھانكېر يىكتا ايدى !
 ھېچ روقت قازاققە جۈل صورمادى !
 بونى كۈر كى قازاقك ، اوتى جارىلدى !
 بىلك جەمىتدەر ، قاچە جەمىتدەن !
 نەدن صوصىدك ، اسلام بولغان بىلە جىك ؟
 يوقسە وطننە قازاقلار كېرە جىك !
 ورنىمىسك ؟ قىرىلدىمى ھوسك ؟
 آج كۈزىنى ، غافلى اولە اى ملت !
 دىھا نورلى ، دىھا شائىلى استىقبال !
 حاجى عادل

وطن عشقى

شو وطن ، اجدادىمك قانىلە يوغورولمىش !
 ھې تاتارلر او ، آلا وطنىدە دوغورولمىش !
 شائىرىمىش ، بولالمىش قالمىش چوق يىللار دىنبىرى ؛
 محكوم اسارتىز تام ، اوچ عصر دىنبىرى ،
 ظالم روسلارك چىزەسى آلتىدە ازیلدىك ؛
 بوندن بويلا ، يتر آرتق ، بىر آرتق دىرىلدىك ۋە...
 خان موسقوفك اسارتىدن چوقدىق بىققىق !
 عون حقە كۈن كې ، ظلمىتىدن نورو جىققىق .
 بىزلرە بويلا لاقىد قالمىق ، ھېچ ياقىشىرىمى ؟
 علمدە بىزە نە اولە جىق دىھ آيشىرىمى ؟
 قالدىر باشى باقى اطرافكە ، طورما چالېش !
 قازاقلردىن ھەرت آل ، چالېشغە سىن آلىش !
 چالېشماز سەك ، اسارتك بويلا دوام ايدە جىكدەر .
 چالېشماز سەك ، قازاقلر وطنىمىزدىن كىد جىكدەر .
 وطنىمىز آلمايسى ، ملتى كۈلدىرە جىكدەر .
 يوقسە ، بو وطن عشقى نى اولدىرە جىكدەر .
 باقى نەھىر ايدىيور . پىغمبەر اسلاميان ؟
 « حب الوطن من الايمان » اينان ! اى مىسلمان !
 كېچە كۈندۈز مات ايجون ايلرم ، آھ وواھ !
 اى اللھم سىن احسان ايت « حى على الفلاح »
 حاجى عادل

بالابان آتامز قهرمان جىگىز خان

سعى و عمل

تارالارك نەدن بويلە ، بوش قالمش !
 قرە دىكن او يرلردە ، كوك صالمش !
 ھانى سنك اكيەك بىقدايك ؛
 دوشمان ايجون بويوتديك قيرطايك !
 ايستيورم . سنى كورمك مەتم !
 بويوك صنعتلى ، تيجار اولمش مەتم .
 تيجارتى آل قازاقلار الدن !
 سىك آرتق ايكە مەسك دريندن !

زىنكىنە باق ، ھې قازاقلار اولمشدر !
 تيجارتى ، رسولاننە اوكتشدر .
 ھىر قىسمت كالور . د الرزق ھىل اللہ ،
 بيورمش ، د الكاسب حبيب اللہ ،
 ئىشويق ايجون كىندى ايتش تيجارت !
 تيجارتدن فصل قاير ھجالت !
 سرمايە ويردى ، حضرت خديجہ ؛
 بوندن چىقدى ، نبيھە ، حسن نتيجه !
 شەمدى تيجارتلر قازاقلار الدن !
 مسلمانلر ايسە ، اقشام كىفندە !
 ھې قازاقلار دوشونمەك آليشدى .
 حكومتە يوك اولمىدى چاليشدى .
 سەن دە چاليش ! وطن ايجون چابالا !
 حكومتە كوۋەننەر ، بودالا !
 ھايدى قوزوم ملت ، دورما سەن چاليش !
 چالشمقەدە عبادتەر . سەن آليش !
 نصيحتەم آسى اما كوچنە !
 معذرتلە بىكا قارشى سويلنە !
 تاتارلەك يىكىتلىكى نە ايدى !
 قرأئندە تاكرىك سكا نە ديدى !
 اسكىدن روسى خراجە باغلایان !
 شىمىدى ايسە اسير اولوب آغلایان !
 عصرلرچە اوروسلرى ، يىلدىران !
 تاتارلەقدەر ، جەدم ايشتە ، جىگىز خان !

حاجى مادل

تاتار شاعری ادیب محترم مدرس محمد نیازی بك

قره دگز کنارنده

بیم دوشونجهم!

دگز کنارلری ، بنده پك زیاده ، گاه برقیایه چاریه رق یوكسه لن ، گاه قوملر
اوزرینه یاییلاق چكیلن دالغهلرك كورولتوسندن خیشیرتیسندن ملهم اولمق امیدیه
- اکثریا تنها ، مردم کریزانه - طولاشدیغم كوكل آشناسی برئردر .
بیم امللرمه موجهلرکه : محرمدر
دیمك كه أشك حزیله موجه توأمدر .

رفیقم مقمر برکیجه احتشام روخناوزندن استفاده ابله سطح بحرك قبارجقلرنده
التماع ایدن بدرك ألتناك قلبلری تنویر و تفریح ایدن لطافتی سیر و تماشایه بر وجد
واستغراق تماشایه دالمشده شایان تجیل بر وسعت نظرله ! ذره دن کره یه محجزدن
قدرته ، اژدن مؤثره انتقال ایده ایده یوكسامش وبو اعتلادن صوكره زواللی
بشرتی ، او بشریتك عضو مفلوجی ، ملیتی دوشونهرک :

یانسون او كوكل آتسه بو حاله كه یانماز
كور اولسون او كوزلر كه بوكون قانه بویانماز !

دیور ، آغلایور !

اووخ ! نه بئوك قلب ، نه پاك وجدان ! بن ، بویله قلبی ، بویله وجدانی
تکریم و تجیل ایدرم .

فقط ، بكا قره دگزك الهاماتی اوپله متنوع دكلدر ، برذر ! . ساحلنده ،
داخلنده ، هر هانگی بر نقطه سنده بولونورسم بولونیم ، دوشوندكارم هان یكدیكرینك
عینی در . قیشك فورطنه لی كونلرنده ، یازك سكونتلی کیجه لرنده ، مهتابده ، ظلمتده
نه وقت ساحلده بولونورسم نظرم غیراختیاری شمله معطوف قالیر . افق دریاده
تلال سیار کی قاتاران دالغهلر اوزرنده برقراراتی کورور کی اولور . نصب نگاه
دقت ایلرم . دالغهلر سوروكلنه ، سوروكلنه ساحله یاقلاشدقجه او خیال ، پیتیر
نظر مده تجسم ایدر :

کوبوكلر آریسنده شاهه قالدش بر بار کیر . . . اوزرنده سیاه ، بارلاق قالدیغی ،
صاغ النده اوج دوت بوکولش طوبوقوسیه قهرمان یاییلی بر دلیقانی اولدیغی
طایرم . صول اوزنه کیسه نك آياغی باصحن و نه نوسدن ده جاذبه دار کجج بر
قیزده دلیقانینك قوجاغنه یاصلامش کی طورور . پریشان سیاه صاجاری اوستنده
کوموش صیرمه لرله ایشله مش آچاق فسنگ آلتون تلردن یاییلمش طوب بوسکولی
خیاط شمس کی صاغ شفاغندن صاجلرینه قاریشدیغی بللی اولور !

بكا مژده لر ، تبشیرلر کتیردیکی ظن ایتدیکم بو جسم خیال ، بر مقدار ده
یاقلاشدقندن صوكره مختلف رنگده نورلردن انشا و ابداع ایدلمش بر آبد لاهوتی
کی تمرکز ایدر قالیر . صبر و تحملم توکهنیر . بحره آتیلحق ، اوکا دوغری الاریکی
آچهرق قوشمق ایسترم . اوزمان بندن قاجدیغی ، اوزاقلاشدیغی حسن ایدرم .
قولاغمه ، پیلدرمدن مخلوق ظن ایدیلجك درجه ده چالاک اولان بارکیرک فیشقیرمه سی
دلیقانینك قوجاغنده کی دلاده سنه آ کیه رك برشیلر سویله دیکی عادتا ایشیدیلیر . . .
بلکه بن ، بوسوزلری آ کلایورمده او حالت تهیجه خاطر مده قالمیوردی . .

« ای لوحه یار نوحه بخشا
« طویماز سکاچشم کریه معتاد
بیک کره ده ایلهم تماشا . . .
باقدقجه اولور و دادی مر داد ! . .

ایشته بن بولوحه غرا قاریسینده قالدقچه فکر و نظرم باشقه شیلرله اشتغال

ايدە مەزە اوھىكىل روھانى عادىتا قەلبىمە ، روھىمە خاگە مەزە اونك سوقايندىكى دائىرە
نەكىردن خارجه چىقامام .

ھېكىل ، قىرباھىلە شىمالى اشارت ايدىرە . در حال خىلمدە قىسم كىلىسى سوارىلردن
مەركىب مەدەش ، مەھىب بىر اوردو موسقوۋە اوگىندە جانلانير ، طائىفە لائىرا . صېر-
سز لىقە ، غەلىبان ھىتەلە آمادە ھۇم اولان بوسىبىل خروشانك مەركىزىدە پروقار
وعظىمىت سەلىم گىراي خانك ايراد نطق ايتىدىكى كورولىرە .

قىرباچ شىرقە ، غەرىبە ، توجە ايدىرە . عادىلارك ، غازىكرايلىك عىجىملارە ھەرىبە
كېرىشدىكى شىرق اولتور ، بىجارستاندن ، افلاقىدن مۇظفرا ھودەت ايدىن بىر كىتەلە قەھر-
مانك پىرەت كىنارلىرىدە ، لەستان چايرلىرىدە آت اوتلاتىقلىرى ، ھاماسيات سويلەشكەلىرى
رەنغا كلاسلىيەر ! .

نەظىرم ، بولۇھەدن آيىرىلماقچە فەكر وبەسىرتەم ؛ مىلى غەنىئەنى ، ظەفرلىرى بىر بىر
ياد وتەكاز ايدىرە .

بەئىضاً بو طائىلى دوشۇنچەلەرلە ساخلىدە . صاباحلادىغىم اولور . شەقق ، مەرزون كوكلەرە
قىسوتلى چەھەرلە نەشەلەر خەندەر ، سىرپرلر برازىسوكرا ماوراي بىجىردە ظەلمەتلەردە ،
اسپرلر قەلبىدىن قوپان آملردن تراكم ايدىن سىياھ بولۇطلىرى يارارق ، پارچەلىھەرق عادىتا
قانلر ايجىندە كۈنىشك يۈكسەلىدىكى كورولور . بىن ، نەتىجەسى نىجات وفلاح اولماسى
ايجىاب ايدىن قانلى قاجەھلەرى كۈنىشك قىزىللىقلىرى ايجىندە اوقور ، عەجىز مەدن ،
ناثر مەدن آغلارم !

آرتىق خىيالىك ، روھىك اعتلا قانادلىرى قىرىلىر . مەھىلى ياش وائىم استىلايدىر .
ماھى ، تارىخ ، غەنىمە كافە قەلبىدىن سىيلىنىر . اوزمان حالك اويوشوقلىنى آره سەندە
بو غولمەدە اولدىغىمى دويارم .

اوف ! . بشرىتلك بو يوزلرچە مىليونلىق عضويتى بى حس وادىراك براقىلسون ،
قوجە بىر مىلتىق اويوشدۇرە ھەقق درجەدە تاثيرات اجرا ايدىلسون ! . نە ئاليم عذاب ! .
بەسىرتەم سوزونىك ، روھىمىز ياشامق بىر مىلتك كەندى آرزوسى دىكل باشقەسەنك
ارتىك ايتىدىكى وحشتىر .

لەكىن ؛ بو حال دائىم مەيدىر ؟ خاير ، خاير . نەسل آتى وبەكە نەسل ھاضر وچدانىدىن
قوپاچق نەمات فرىادى شو صورتە تەرم ايدە ھەكلەردىر :

قارا كەنى كەجە ، طووماز كۈن ، قورقولى جولدا :
بىلەكەنسە ، اويىسىز قالغانىز . . جول صورايىز ،
جورت كەتكەن ، طوستاق بولغانىز بىر جات قولدا ! .
آندىدىن سوك بىر او كاجىق كۈن قاراينىز . .

طاك آچىلىسە ، كۈن طووسە ، او كىفانلىق بولسە ! .
قارووكسە جاشلارغە بىر خانلىق بولسە ! .

آرتىق قاراب سوك بولدى ، قوياشەدە باتقان ،
آلدەينىزدە كوونىمى سىيات ائىكەن يىلدىز ! .
جان آچىرسە ، باش ساوسىز ھەم جوق قاراتقان ،
نا كرى ايين تاپدىر غايدى قالدق جانغىز !

طاك آچىلىسە ، كۈن طووسە ، او كىفانلىق بولسە ! .
قارووكسە جاشلارغە بىر خانلىق بولسە ! .

آلاي خەلق دە طالق بولغان بىز لىكە اوشاب ،
تېرىشقان سوك جال آلىب جېلرېن طاپقان ! .
جىيىلىكىز آي جاشلر ، طورما كىز قاراب ! .
آدىلى بوين ، اور بەتىن قارانلىق چاپقان ! .

طاك آچىلىسە ، كۈن طووسە ، او كىفانلىق بولسە ! .
قارووكسە جاشلارغە بىر خانلىق بولسە ! .

جىلاي ھوروب كۈن بولماي ، وقتلر اوزماي ! .
ھورەسەك جولنى او كىدىمى كوز ياشلىرى ،
تاتارلىق قارالسېن جويتولغان كراي ! .
جورت طارالسەدە ساو بولسون قولداشلىرى ،

طاك آچىلىسە ، كۈن طووسە ، او كىفانلىق بولسە ! .
قارووكسە جاشلارغە بىر خانلىق بولسە ! .

دوبروجه دن سزكه سلام كتيردم .

۱

بیزكه قریم بیر چاقیریم بولسه ده ! . . .

كوب وقتار بیر خبر آلامادق . . .

حسرتلكدن كوزلكه یاش طولسه ده ،

یشیل جورغه طوغری جول طابلامدق ! .

۲

صوكره طویدق . . . قارالقلر آچیلغان ،

كوزل قریم یشیلله نكن ، شنه نكن ،

چاتیر طاودن كوش نوری صاچیلغان .

مات جورغه بیرام اصاب اكله نكن .

۳

میندا طووغان قارنلریز جالاندی ! .

« بارات » طویوب سویونكندن آغلاشدی .

جیورت قایغوسیه چكككن جاشلر آتلاندی ! .

جاس یكیتلر ، جكككن قیزلر اویناشدی . . .

۴

پوز الله ییل طوسناق قالقان « تاتارلق » ! . . .

صارمب حیفاان « كوك بارات » نی كوكلرده ! . . .

صاللاندیرغان . . . اووخ نه آرو شو بارلق :

آرتسین شانی ده كیزلرده ، هریرده ! . . .

۵

بیزده قریم بالالری ، خاقی مز ! . . .

بك آز اول آیریلغانمز قریمدن ،

توز المایز ، قایتاجاقز . آرتق سیز ،

قورتاریكیز ! . . آكلاشیلسین بیر وطن ! . . .

قارداشلری - بولغانیز گر چككن . . .

بیرلشه بیلك بیز اولسه كده اولمسه سین ! .

« تاتار نامی » ایشیدیلسین یوكسككن ! .

آندیدن صوك دشمن بیزنی بولمسه سین ! . . .

۶

تاتارلقی یاشاته حق یاشلرغه ! .

دوبروجه دن بیلك احترام كتیردم .

جورت قایغوسین چكككن قیزغه ، جاشلرغه ،

آق یوره كدن طاشغان سلام كتیردم .

محمد نیازی

تهله سو

طونه آقار . . . هیچ توقتامای ، اكله نمی ؛ عصرلرك دردك طاشیر ده كیزكه .

ایككدر بوتون انسانلقنی بگنمی ، آه بوییزكه .

اكلنجه در بلكه . . . اونك قلینده .

قاج وقعه نك آجیلری كومولككن ،

باتوب اولككن ! .

کیم بیلیر قاج کشی اونك دیننده .

یللر أسر ، طوقتامای تره کاركه ! .

چاریار ؛ صارارغان ییراقلر قوپاریر .

كوك قاراریر .

ییراقلرله توز چانقیر آره کاركه ،

طونه آقار . . . هیچ اكله نمی ، طوقتامای ؛

بز طوقالدى .

یللر أسر ، ییراقلرغه قارامای ،

بزكچ قالدق ! .

بزكچ قالدق ، اوکی بزنك جولیز ،

نیچین یشیل جورغه ایرته جینی مز ! .

تهز کیتی مز ! .

باغلی دکل آياغیز ، قولیز . . .

محمد نیازی

مکلی کیرای مدرسه سنه مارش

— طلبه لسانندن —

۱

جور تیزده تا اسکیدن علم یری طانیلغان !
مکلی کیرای مدرسه سی یوکسه لکن بر او جاقدر .
بیلیکی نوری یشیل جور تغه بو او جاقدن صاحیلغان ؛
آندیدن صوک بو « نور » سونمز ؛ او هر وقت پارلاقدر .
ای نور آچیل ، بر قویاشدای بز یاشلارنی آیدینلات !
تاتارلقنی قور تاراحتی بیلیکیر مهن حر یاشات !

۲

جهلک قالین برده سین بر قوتلی آل یاقینده ؛
پارچه ، پارچه بیر تقاندن صوک قارانلقلر آچیلیر ؛
بايقوش صوصار ، بومقدس قریمک هریاغینده ؛
او ال بزمن ، بیلیکیمزدن او کغانلقلر صاحیلیر .
ای نور آچیل بر قویاشدای بز یاشلارنی آیدینلات !
تاتارلقنی یوکسه لته جک بیلیکیر مهن حر یاشات .

۳

تاریخ بز که آنالردن اولموز شانلر طاشیغان !
اوستومزده مکلی کیرای خانک او یکن نامی بار ،
او شانلارنی یاشاته حق اوردو بزمن ؛ هر زمان !
سلاحمز مچارفدر . بزدن ظلم ، جاو قاچار !
ای نور آچیل بر قویاشدای بز یاشلارنی آیدینلات ؛
طوسناق قالدان تاتارلقنی بیلیکیر مهن حر یاشات .

آرقاداشلر ؛ غیرت ، غیرت تهز آچیل سین بختمز ؛
یاشا و حق جوی تو لماسین او کسوز ، یوقسول ملتک !
بارلیغمز تا وسیکه ندن صوک ییقیلغان بختمز !
یارب تهزدن سن یارلغه بزدن کسمه رحمتک !
ای نور آچیل ! ای مقدس قویاش بیزنی آیدینلات !
سیسلی جور تی شنه ندیرده تاتارلقنی حر یاشات .

محمد نیازی

۱۹۲۰ ییک طقوز یوز یکریمی

هوا صفوق ، کوک بلوط ، جاوون جاوا ! . .
نجره منی ، آجی جل ، قاغا ، جووا . .
جاکی جیلنی بکلیمهن جانغیز قالوب ،
اوتکن جیلدن هرایشکه حساب آلوب
اوتکن جیلده ، جه نمدی او کغانلققا !
اوداء کندی ، باتروب په شمانلققا !

مەن بوجىلىك ايشلەرىن آيتالمايان ،

اويلارغا ، لايىق سوز تاللايمايان .

جاكى خېلىم جوق مەنم سوز قىسقالى !

بزم دىنيا بونىرىك قارت دىياسى !

بزم جاشار قاينوسى ، تاساسپان !

جوك خرقاسى ، قوطورلى عىساسپان !

براوزون خىل ، صوك كوتى صووق مزار !

جاي خىل جوق بىزلكە ، بىز تاتار !

بىكر صدق

طونه نهري

كون باتا ، قارا كى ،

قىپ قىزىل طاو يانغى ،

بىلىكىلدى جالتراي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

كىلەر قوزغالا ،

بورولا ، جول آلا ،

قىرغاق بارماي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

كوك بلوط ، جىلدوز جوق !

اوى سىجاق ، قاب صووق !

جوق دوستلار ، جوق جاناي !

قارت طوناي ، قارت طوناي !

سرىنى بىلىدىرمە ،

جاولارنى كولدېرمە !

تاتارمان ، جىنگىرداي !

قارت طوناي ، قارت طوناي

آي كەلە اوزاقدن ،

قىرىندى ، قىچاقدن ،

يوكون شاي نە جىلداي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

قىرغاق اوزغىراما ،

جال خاطر صوراما ،

قورورسلك جىداماي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

ساقىن سن خىلاما !

بىزلى ، اوبلاما !

اوموت دەرەن ، قاينى ساي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

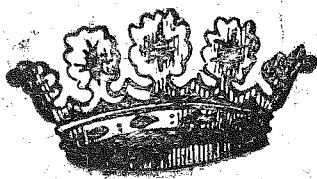
طاش بول ، ايجىركن ،

مزارم قايدا كەن !

آزغانا ، جاتسام آي ،

قارت طوناي ، قارت طوناي !

بىكر صدق

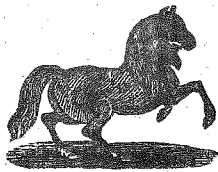
حليم آيداماق

حليمچك چاغىدە ، بر تاتار جاشى ،
 بوصمالار دىرايدى ، بىنى ، قاشى ،
 آناينك كىنجەسى ، جورەكن آشى ،
 ھاي كىدى حليم ، قەرمان حليم !
 ساراني طائىدى ، بر شاپات كوني ،
 تولەر بر شىبوى داي ، چىفتلىق موني ؛
 چىفتلىك دەمەدى ، بەردى كوكلى ،
 ھاي كىدى حليم ، عاشقزار حليم !
 كوزچىكم ، حليم بر تولىك بەرسەك ،
 سويكەنك ، صايفانك شايداي كوسترسەك !
 بر كوچوك چەورە كىي توستەب چىبەرسەك ،
 ھاي كىدى حليم ، باختلى حليم !
 آل ؛ مونار چەورەمنى چىچەكى قارا ،
 ھەرچەچەك آستىدا كوكلىنى آرا ،
 ياراغى اوزۇمەن ، غىنجەسى سارا ،
 ھاي كىدى حليم ، طاتلى سوز حليم !
 اى چىفت قىزلى بولايى سويەسىز ؟
 كىنلەك دوواغن سويكوسىز كىيەسىز ؟
 بر تاتار جاشنا ، بوتەنى تىنەسىز ؟
 ھاي كىدى حليم ، قاينوسىز حليم !

حىلغان بازىرئان ، صايجى كىداى ؛
 سارانك طويى بار ، اوينايدا ، اويناى !
 باقىرا ، چاقىرا ، كىيەو موردوقاي ،
 ھاي كىدى حليم ، آيداماق حليم !

آيداماق آتەندە ، يىكىت چەورەسى ،
 بلىندە پىشطاوى ، فسىندە چەورەسى ،
 آيفىرلار ، قىدىرا ، طوى اوينى زەسى ؟
 ھاي كىدى حليم ، بەادر حليم ؟

طوقتاسىن چالغىلار ، ياس كوني بوكون ،
 سىزلىككە جاراشماي بك شىلك دوكون ،
 آيدا كىز آمانسىز بىوكون ، كوچوكون ؟
 ھاي كىدى حليم ، سويولور حليم ؟
 بارايىق او كسوزنىك كوكلىن آلمىغە !
 كوتەروب كلىنى آرباغا سالغىمە ،
 صوك قايتىب برراخت يوقوغا دالمىغە !
 ھاپىدى كىدى حليم ، طووغانم حليم !
 او كسوزنى طويور ، فقيرنى كولىدىر !
 آيداماق كىم ئە كەنك ، ھەركىسكە بىلىدىر !
 مەككە سويىدىر ، ئوابعى يازدىر ؛
 ھاي كىدى حليم ، بك جومرد حليم !
 بىكر صدقى

پىراذن بەرىكىز !

پىراذن بەرىكىز ، جورتىما قايتام ،
 جورتىما قايتقان صوك ، دردنى آيتام !

باطى دن كىم ، قانام آچوب ،
صوويقان جور كك آتشلر صاحوب ؛
نه مېرزا بار صويغدا ، نه آيتو ولي بر باي ،
بايىم بر چوبان ، آنام زايىدا باي .

بىراذن بهريگىز ، باقىروب كزىم .
قىرىمده كاشغاردا ، او كوروب جورىم .
بر بوران يا صايىم طنج تاتار چولنده ؛
بالانك ، چافانك قايغوسىز كوكلنده ،

بىراذن بهريگىز ، طويديرمى بارايم .
سارا يالار ايچنه آزغنه قارايم .
به تلهرى قىرمىز ، مويونى قالغى ،
بايلارغا آيتايم ، نه صاقلاي يارين .

اولونك تومى داي ، بولور توسلهرى ،
بوروشور ، موغايىر ، او مايلى يوزلىرى ؛

بىراذن بهريگىز ، او كوزى جاشلى ؛
قاي صوويقان ، يىغمسىز باشلى ،
كوبلو كك آيتايم اوزىنك تىلندن .
قوپاروب بهرىم ، بىلگىنك كلندن .
نورلانير ، شىمديكى قاروسىز كوزى .
بر آرسلان كىسلىر ، بارلقدىر سوزى .

بىراذن بهريگىز ، باقىروب كزىم ؛
قىرىمده ، قازانده ، جورىم . دهب جورىم .

بكر صدق

بلوطلار ، بلوطلار ..

بلوطلار ، بلوطلار .
كزىمى ، بلوطلار .
چونقارغا ، كىنايغا ؛
به يىچى بلوطلار .

آليگىز ، مەن دە كوكم آچىلسون .
كوزمدن جاشلارم ، جورىم صاحىلسون .
بلوطلار ، بلوطلار .
يورچاقلى بلوطلار .
آل ، يىشلى ، ساريلى ،
قوشاقلى بلوطلار .

آليگىز كك يىك بهك اوزاقى برلر .
صالحىرده كك نىن آغار تان دالبرك .
بلوطلار ، بلوطلار .
اولك اىستىرمەن .
اولكەن صوك كوكلارده ؛
كولك اىستىرمەن .

آليگىز كك يىك ، دريالر چەتینه .
قارايىق ياقىدن چولپانك بهتینه .

بلوطلار ، بلوطلار .
قامشلىق كوكلارده ،
يىلدىزلر شىترەكەن ،
او اوچىسز چوللارده .

مەن دە آليگىز ، كورولمەب جاوسا كىز .
طاويلارغا صىيانوب ، درياغا آوسا كىز .

بلوطلار ، بلوطلار !

قايەردن كەلسىز !

كويىدىن ، آنايدىن ،

نە خىر ، بىلەسىز !

آيىڭىز ، بارابار ، طويدورماي جىلايى !

جوللارغا ، توشىيىك ، ساراۋوب صولايى !

بلوطلار ، بلوطلار !

جايلارغا ، كەيىڭىز !

اسماننى كۆرسەڭىز ،

سلاملار ئەتەيىڭىز !

چاقاڭىز آناڭىڭ اوجاشلى كۆزلەرىن !

قوللارىن اويىڭىز ، اونوتسون كىرىن !

بىر سادىق

آخ تابىسام

اوكسوزكە طوى بولغاندا ،

قايە قورايچ طولغاندا !

آخ تابىسام ، جىرلاسام ،

سوك اويلاڭسام ، جىلاسام !

قلم طاشقان آققاندا ؛

كوكىم ايمىد ، جاققاندا ؛

آخ تابىسام ، باقرسام !

جىكىتلەرنى ، چاقىرسام !

كوكل آب آق ئە كىندە ،

باللار ، آمىن .. دە كىندە ،

آخ تابىسام ، تىلە كەن !

قولدا ، آق چەچە كەن .

دوشىلار مەنى آغاندا ،

كوكلىرى جانغاندا .

آخ تابىسام ، سارىيىسام !

كۆزدىن اويىسىم ، آيرىيىسام !

قىزلار قوران تەيە كىندە ،

كۆزنى كۆزلەر اويە كىندە ،

آخ تابىسام ، سىرادا !

يار بىكەسىم قورادا !

جىكىت اولوم ئاپقاندا ،

اوسون چەچەك جاپقاندا ،

آخ تابىسام ، جىنلاسام ؟

سوك خېرىنى ، طىنلاسام ؟

دوشمانلارم كۆلەك كىندە ،

باش طاشمىنى سىيەك كىندە ،

آخ تابىسام آتلاۋوب .

قامچوب درتەك قاتلانوب !

بىر چەتوب كەلەندە ،

طاۋيە شەرگىن ، كۆلەك كىندە ،

آخ تابىسام جايلاردا ،

قىندىق ، خەۋىز سايلاۋدا !

موللا انكار ئەتكىندە ،

بىلىكىكە ، ترس كەتكىندە ،

آخ تابىسام بىر كۆلسەم ؛

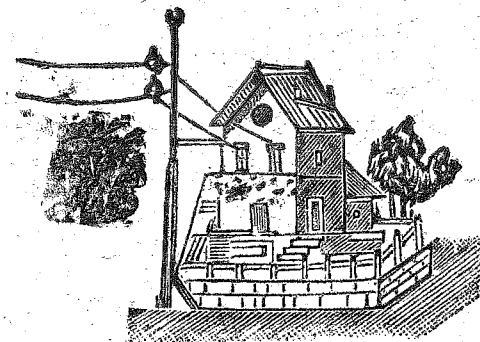
زەرداين تو كۆلسەم !

قومشولرم كوچك كنده ،
صوك قهوه سن ، ايچكنده ،
آخ تاباسام ، اوطور... ، دهب
، اوز جور تونداي جوقير ، دهب .

چكيت هنر يولغاندا ،
مزارى نور طولغاندا ،
آخ تاباسام اويلا نسام ،
قورق طقوز آيلا نسام .

طاولار كوك ، گر كنده ،
آي ايشين سر كنده ،
آخ تاباسام جور تيدا ،
طافار جف سیر تيدا .

بكر صدق

طوغدم برأوده

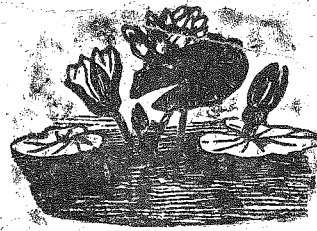
طوغدم برأوده ، توبه سی جامور ،
ايچنده كول بولغان نجه جاشي هر ،
توشوندى ، اويلاندى اودسز قورانتا ،
اولسده شای بلا ، اولی قاسادا .

توكانچي كوستاغا بورخمز بك كوپ ،
چيچوكن تشوین بالاسين سو كوپ ،
جور باجي آرنديرماي برقايتك بيله ،
تيله سلك باقيرا ، جالباساك كوله ،
كلكنده قيش تېدى او كوروب ، بوو... ، دهب ،
ياراجاق برير جوق ، بر يوتوم سوو... ، دهب ،
آتماجي بولمايچاق شيلرنی آلاي ،
كيسه نك قسمة ين قتيخان حىداي ،
آزغانا سيمنى چيخان صوك طور صام ،
آزغانا چيب طابوب كرىمانى قور صام ،
بالاغا ، اوزومه تا كرىم بدر ،
النه جاشايچاق بر جول كوستير ،
قاراسا صابى نك نه كوزل كوزى ،
بر آووج نور ، صانكه باشجنى ، اوزى ،
طوقناسن ، باباسى بر جكيت بولايم ،
آنلانوب بختك صاجنى جولاي ،
كوز جكي باردا ، باشجنى بار ،
قلمه ن صيريلقان ، قاشجنى بار ،
آيلا نسون ، آنامى باشندن ، اللهم ،
كوزندن ، صاچندن ، قاشندن ، اللهم ،
بايرام بكرم ، قالوسىز ، قالماسون ،
باي خلقك بالاسى منقلنا آلماسون ،
قومشودا بر اولجى كاتن صوواي تېدى ،
قاراي ، بلكه اوغا ساتارمان برقى ،
سن ، اوطور ، جيلاما ، اوقو ، دعا ايت ،
... ، غمه نى اوقو اوكره ن نيهت ،
بلده آل قوشاق ، صاچانى اويناي ،
باشمده جال قالباق ، توبه سى ، بوزداي .

مەنقىجى ، باي ، فقير بىكەنە ھەركىم !
 جوبانغا يوقىدىر چاراشسون كىم !
 بابايان كەتەن جامەكە ھەربىيا ،
 مەنقىجە قارت مازىن قاتىنە آلا !
 اوقوبان ، جورەكەن تاكرى سوزلەرىن ؟
 اوستومدە كورەنەن ملك كوزلەرىن !
 « آمىن . . . دەكەندە ، تاكرىم كورە ! »
 كوكەندە ، نەتەلەك ، دويەنلار جورە !
 آنايغا كەلەن جاشلى كوزلەر مەن !
 مويۇنا سارايلا ، سارايلا سويەنەن !
 « قاتەندى آبدىست آل ، اوقو بىياسىن ! »
 اولولەر سويونوب كولوب اويانسىن !
 طوودم براويدە ، اوجاغى سونوك !
 خاقىنك جورەك ، باوورى كويوك !
 قومشومز آرتىنلەر ، كوستالار ئەدى !
 ھەربى شىشەكەن باي ، ھەب مىرات يەدى !
 اولاردە طوى بولسە يوق بىزكە يوقو . . .
 اولسەنلار بار اوغا طاقاقلار اوقو . . .
 اونوتام ياد اللە غەرىب بولسامدا . . .
 بىك دورلو قايقومان طراروب سولسامدا !
 بەشيان توكولەن شاي طووغانە !
 بختەندە ، غەرىمدە ، سويى قووغانە !
 آنامەن اويرندەم ، جامەسىن ، كويەسىن !
 اوز بوسور ، بالامداي قايقونى سويەسىن !
 تاشلا كىز مەنى سىز ، بايلار ، دولبرلر !
 كەتەنەم ، جوبانلار مەنى بىكلرلر !
 اولىم جورەتى سىراي تەنەم دەب !
 آنامنى ، بابامنى بار ، باي تەنەم دەب !

قورايىم مەدرسە جاش سويختالارغا !
 كىتابلار آچىياسون ھەربىيا ، يوقغا !
 تابىنىلار ، قىرانىدە سويىكەنە آيت !
 سويەكەن كافر ، دەب ، اوستونە لىغەن !
 نە وقت بىر فقير قولون كوتەرسە :
 صاغنا ، سولنا ، سىلاملار بەرسە !
 بوندەن سوك جامەندە بولماسون دەب ،
 فقيرغە بولەجىق دەادن باشقە :

بىر سەلىق

حسرت

آي اور ايمان ، اور ايمان !
 جولدە يىتەكەن قور ايمان !
 كەكەن ، كەكەن جولىدىن ،
 مەن آقامنى سوز ايمان !

نەسەجەك سەبرى

قىزغىن سىجاق : قان طاشا ، طامىر شىشە :
 بىر آوورلىق ھەربىيا ، توشە ، توشە :
 قارشى قىردا ، قويىقلار ، طوب ، طوب بولوب ،
 « بىر كواكەكە بىك آلتون . . . دىلەر سولوب :

جوان آقاي چيگن قور اينايلىكن : ..
 كوككسنى توشىلىگەن ، اوزا ئوب ، گەلگەن : ..
 تۈزلى جولدا ، يولچىلار ، طووارخانلار ؛
 ئەندى گۈلدن آتلارن صووارخانلار ؛
 سارى جولدا ئېزىلىگەن يىنداي جەرەن ؛
 دايانالمى جاناجق ، بو غلۇدن : ..
 كورونە بر كويچىكنىك قاراقلارى : ..
 سانكە دەرسك ، تونىلەر ، يىراققلارى : ..
 بارى باشك كۈنەرسىنلار ، دى قارت بابام ؛
 « ساندال بولۇپ ، كورونىمى ، دىھالام » ..
 من ، « يوق ! » دىمەن ، كۈلەمەن قاين بابايغا ؛
 ساندال بولۇپ ، قاتەجەك ، يىنداي خەلققا ؛
 يوقلامىز ، قارايمىز ، اوزاقلارنى ؛
 طاۋنى ، قېرى ، سالىقىرى ، ماشاقلارنى ؛
 تىك جىكرىكى ، ياقالار قورائىسى ؛
 باقىرشالار ! « مېنا ، دەپ ، طوى سىراسى ! »
 بىزنىك آراپا آستىدە بىش اون آقاي ؛
 باش باشقە پەرۋىپ اوى خوريلداي ؛
 بارى باشك كۈنەرسىنلار ، دى قارت بابام ؛
 « ساندال بولۇپ ، كورونىمى ، دىھالام ؟ » ..
 من ، « يوق ! » دىمەن ، كۈلەمەن قاين بابايغا ؛
 ساندال بولۇپ ، قاتەجەك ، يىنداي خەلققا ؛
 يوقلامىز ، قارايمىز ، اوزاقلارنى ؛
 طاۋنى ، قېرى ، سالىقىرى ، ماشاقلارنى ؛
 جوارەدەكى قىرچىقلار ، صومىز دەره ؛
 كۈزلىرى ، برطالاي ماسال سەرە !

ياۋاش ، ياۋاش جارايلا قارشىكى قېر ؛
 اورتەسندن سەكىرە بر آق آيغىر ؛
 جەلگەسسىنە جايىشا ، آتلانامان ؛
 دى ، دەگەندە ، جىلغانى آتلانامان ؛
 آيغىر يىشنى ، تەرلىمىز ، ايگىمىزدە ؛
 لاكن برشى بىلىمىمىز ، سەۋكىمىزدە ؛
 تۈز چا كىغىتا ، كەتمەن ، يادەلەركە ؛
 ناملار طاشلاپ كچمەن ، ھەر برىركە ؛
 اۋىرەنمەن يادلارنىك ترس تىللەرىن ؛
 چۈرىمەس بىلەمەن كۈكلەرىن ؛
 قىد ھاردا ، خان بولا ، تاج كىيەمەن ؛
 خاقم سۈيە ، مەن دە اۋى ، بىك سۈيەمەن ؛
 قايدا كۈرسەم بىر قىر ، باي ئەنەمەن ؛
 چىكىشلەرگە تىرىلەر تىكىدىرەمەن ؛
 كىتابلاردا ، آدلارم بىتلەر طوتا ،
 كۈپ يوقسولنى او كىغارام ئەنىم مىرزا ؛
 مەنم يازغان ، قىرمانم ، جىھانغا كەتە ؛
 مەنم ايتىغان جىرىمنى دىيا ، بىلە ؛
 عىرب ، عىجم ، دىستانم پىترا لىماي ؛
 دىستانمە يالان شى كىرا لىماي ؛
 اسكەندىردە صويومنى قىدىرالار ؛
 دىللەرمەن منطقمان كۈپ خوجالار ؛
 يولچىلار طور اويقۇدن ، كورالماليلار ؛
 قاچ كۈنكە چەك قىدىرا تابلالماليلار ؛
 صىبجاق كەتە ، قىش كە ، مەن قايتمايمان ؟
 قايدىرلردە ئەكەنم ھىچ آتمايمان ؛

آنايچىم ، قاقنان قىرەن تىكە ؛

كوزى جاشلى ، ھەر آقشام ھەر بىر كەچە .

اون ياشىنىدە اسماچى كەچە ، كوندوز .

چىلاي ، چىلاي غىرىيدە قالمى ھىچ كوز .

كون باتقاندا ، ھەرقىت كۆل تۈبەن ،

قاراي ، قاراي ؛ « بىر يولچى كۆزىنى كۆن .

سوقاقلاردا ، بالالار ، جۈل يەرمەسە ؛

« آقايىم » دى ، كوزچىكى ، تولما ، كە .

بعضى يولچى قارىلار قال قارايلار ؛

باقىلاردا ، آۋۇچىدا ، ايز آرايلار .

طويغا بارسا ، آنايىم « آخ بالام » دى .

مىناۋ ، يۈزلۈك بىچىدە ، ھىچ يوق سىندى ؟

كۆپ وقىلار ، آۋۇرا ، قارايلماي .

« قارا بالام اسما ، دى كىر بوغاي ! »

قارىلغا چىلار ، كەتەر ، تەز كەلەر .

بىر يىلى طارقالار سىرت چىلەر . . .

قىزلار اۋسە طوي ، جىيىن بولغان سايىن ؛

قارتايالار ، آل دوۋاق ، سولغان سايىن ؛ . .

كۆيدە جاكي سىرايلار ، سالىدرايلار . . .

كۆپ سىرايلار ، آخۇرنى آكدىرايلار . . .

جاكي جوللار آجىلا ، اورمانلاردا ؛

اسكىلەرى يوق بولا ، سەلدە قاردا .

اسكى يىقىق جوللاردىن كەتە بىكى ؛

اسماچىم ، قارداشم ، « حق بىۈك . . » دى .

بىر كۈن ھەكس جاتقاندا ، شاي خورۇلداپ ،

اينىر ئىمان ، كەلمەن ، اوقىداي دوۋلاب .

آنايچىم قوجاغىمە ، كۈتەرەمەن !

بالاچىم دەپ قوللارنىڭ حقە كۈتەرەمەن !

اسما چىقىنىڭ قايقوسى جوقداي بولا ؛

اوسوزولە ، او اويناي ھىپ طويلاردا .

اويناندا ، شا باشلار ، آقيرامان ،

چىنلانغاندا ، چالغىنى ، طوقنامان .

كىمىسە ساجىن تىلە قول سورالمى .

« آقام بار . . » دى قورۇلا بىر سىلطانداي .

طوي بولا ، بىلدە آل قوشاغىم ،

جاكي طويغا آكە تەمەن آدىم ، آدىم .

بەك تەز توشىم ، غىرىتەك ، ياد يەرلەرگە ،

بۈرە كىنى تولدۇردىم ، تۈرلۈك چىلەلەرگە .

اسماچىم ، قارداشم كۆيدىن بىكى ؛

كۆيدىن سوراى : « آقايىم قايدا ، نىشلى ! »

بۈرە چىكى بارالانا ، تۈسم كۈرسە !

مەيىم سۈيىكن جىرمە بىر آز جورسە !

آنايچىم جىلانا ، صىباح ، آقشام ،

بىلكە سىندە جىلارسىك ، كىچىركەنم آتىسام !

ياد آلاردا ، بىر كۈزل سىس نەشەتسەم ،

طووغانلارم اويلا نوب ، بولامان سىرىم .

طاك آتقاندا توش كۈرە اويانامان ،

قاينغولارغا كىدەرگە بويانامان .

ھەركۈن توشىكن سولغاندا بىرچەچە كىم ؛

ھىسرتلىككە باش دىعام باش تىلە كىم .

ياۋب . . « ھىچ بىرچەچەك دالدىن آيرىلسون !

ھىچ بىر قوشنىك ياۋروسى جۈيتۈلمەسەن . »

بىر سادىق

چورا باطر

قارا قىشنىڭ بەك قارا كىنى،
بەك اوزون بىر كەچە سىندە ،
تاب چوئىغانلىك بايىمىزنى سىز ،
بىر كۈنىدە جىيە يىلدىق !

۳

ايسى صوبا ، سودى قەھۋە ،
تورلو جەمىش ، مايلى ئىت ،
طېششاردە قاتى قىشنى ،
آلايمىزغە اونوتىردى

۵

سۈسكىز آي .. سىزگە مەن بىو ،
طېزىمان ، ماسال آيتايىم ،
كوزلىرىڭىزنى بىر آز قاپاي ،
سىزنى جىڭگە ، ارەنكە ،
آلۇب كەتۈپ ، طانىش ئوتۇپ ،
كەنە آلۇب قايتايىم .

فايدا بىك كۈپ سوزلارمىدە ،
قولاق بەرۈپ دىككە كىنكە !

۷

آنى بولغان چىكىتلەرگە ،
آت تەكركىدى طورغانلار ،
شاى بولسادا ، آتاسىدىن ،

۲
آق چىقاللى ، نور چىرايلى ،
بىر قارتىڭنىڭ چۈرە سىندە ،
كىمىشلەرنى آلۇپ ، ماقتاب ؛
او كۈنىگە قويۇلدى !

۴

ئەسلى ، بالا ، جىولداشا ،
باقىرشا ئىدىك بەك مىھىت ؛
قارت بابايىڭ ، بىر قاراۋدا !
آلايمىزنى سۈسكىرىدى !

۶

ئەرتە ، ئەرتە زىمانلارمىدە ،
چورا باطرمدە كىن بىر جاش بار ئىدى .
كۈچلى قوتلى ، سوزى اونكۈر ؛
بىك بىلىكىلى ، بىك دە شايلى ؛
اۈچقان قوشلار ، آققان سۈولار ،
قارتلار اونى مارتىنار ئىدى !
آنى طورى ، اوزى سارى ،
قالباغى چال ، طونى مايلى .

۸

چورا طوۋدى تاقىر جەرگە ،
آياق باصوب ، باش سالوب ،
سايلاغاندا ، سىنى تۈزدىن ،

آنى بونىك (چورا) ئىدى .
بابالارى صاغر طاۋدا ،
آرسلان آلۇپ ، پارى اورغانلار ،
بۈچىكىتلەر مىزارىزى شاى ،
قارتالاردى ، قوندۇكتىدى .

۹

ھابالالار ، اونوتماق ،
احمدە كەن ، مىھمدە كەن ،
ئەكى طوۋغان ، ايىكى باطر ،
قارمەشىدە بولغان ئىدى !
قارداشلىقمىدە بولار كىچىك ،
طانتى مايىت ھىچ كەلە كىن ،
ھىر اوچىك ؛ كۈكلىرى ،
ھىپ سۈيگۈمەن طولغان ئىدى .

۱۱

بىر بوخلىقنىڭ تارى امىرى ،
باطرلارى ، بولامىز .
دەمىك اونى كەرە كىنە ،
ھىر داقتادا ، فدامىز !
مەن طاۋلارنىڭ آمانلىغىن ،
قاراب ، قورۇپ چۈرەمىن .
سىزگە جۈپ ، يولچىلارنى ،
قاراۋىتىش ، كۈرەمىن !

۱۳

بولاي دەدى « چورا » بەينىك !
چىكىت باطر قىزداشلىرى .

قاياغا ، اورۇسرتىدى .
كۈپ خورلايدى ، اورسەلەندى ،
جاس ئەكەندە ، تىك قالوب ،
ھى كىدى ھى ، قاچ كەرەلر ،
مويۇنچىغى بۈرۈلدى !

۱۵

بىر كۈن چورا ، اوقىن ، بايىك ،
طاغۇپ آتقا ، آتلىدى .
كۈچكە طاۋغا ، باروب بىر آز ،
آلايماقنى ، اويلىدى !
مىھمدە دەدى ، سىزلىر قالوب ،
اۈيىنىڭ ايشىن ، قارا كىز !
يولچىلارنىڭ ، قوناقلارنىڭ ،
كەرە كىنە ، يارا كىز !

۱۲

قارداشلارى ، بۈسۈرلەردىن ،
بىك موغايوب كۈپۈردىلەر ؛
تىك خاتونغا « سىن قال ، جۈلى ،
اۈيى قارا ، سۈپۈر ! » دىدىلەر .
جا كىزلىقتا ، باطراق بار ،
ھىپ بىرلىككە سۈيگۈ ، صايى ؛
بىز بىر آنا باللىرىمىز ،
بىر دە اولوب ، بىر دە قايمىق .

۱۴

چىكىتلىرى بىر طوۋىقچۈن ،
بىك كۈپ سۈيگۈ كىز كىز !

«چورا» بوسوز، قارشوسىندە ،
كويدى ، آقدى كوز ياشلىرى .
دەدى چورا : آتلا نىكىز !
بىزكە بىرچول قىسمەت ئەكەن ؛
غىز ئايلىنى قىدىرايىق ،
قايدا اولوم خاھەرلەكەن !

۱۵

بىر قوب كەتىپ ، اوكەچە بىر ،
طاوغا قوناق سالدېلار .
بىر جانغىنداي ، آتلىق جانغىب ،
چورەسىندە اويقۇ آلدېلار .
كەچە وقتى ، ھىيىچ ھەمىندە ،
اوت كورمەكەن ، تورلوكىيىك
صىز غىرىشىدىلار ، جىرلاشىدىلار ،
باطرلارغە ئەتىپ شىلىك . .

۱۷

آت قاتىندا ، قانغايىشكەن ؛
بىرچاش جانا سەرىلوپ ؛
قىلىچ قىندىن يارىم چىققان ؛
يايى قالغان ؛ كەرىلوپ . .
جاش بولارغا ؛ جان بەرگەندە
كولدى ، خاطر صورادى ؛
چورا ، باشدە ، بونى جاشنىك ؛
مەردلىككە جورادى . .

۱۹

كاغدىكىكە يازغان بىر قايچ ،
سوزىن بىزدە قارايق !

باطرلارنىك ، دوستلقلارى ،
بىرلىكلەرى سىرە كىر ! .
قىسقاسى صوك بووچ قارداش ،
آتلا نىدىلار ، قوشاندىلار .
دا . . . دەگەندە ، اوزاقلاردا ،
جوق بولدىلار ، صاقلاندىلار !

۱۶

«چورا» براوق ، خوش بولدى دەپ ،
كىيىكلەرگە باغشلادى .
كوب تورلەرلەر ، قوربان بولدى ؛
طاو پىرىسى ، آقىشلادى .
طاك آتغاندا ، طاودن چىقوب ،
بىر طاوغاغا ، تە پەندىلار .
بو طوغايدا ، كىشەب طورغان ،
بىر آت كوزوب سەسكەندىلار .

۱۸

دا . . . دەگەندە جاشنىك بەتىن ،
آل جاوالمقان سىندىلار .
بو جاش جىيىكىت طوغانلارى .
(آليوق) ئەكەن بىلدىلەر .
كويىكە اوزماي ، آليوق ؛ اجلى
مەلىكىمەن اوزلاشدى . .
تەك قولدىن بىر كاغدىك
توشدى قانغا بولاشدى . .

۲۰

اكر مەنم قانغى سەن ،
قانلار تو كوب آلماساك ؛

بو حەقىقەت ، اولكەمچون ؛
بارىن حقە ، بارايىق ؛
« مەنم آنا قىرنداشىم ،
طوغانچىم چورا باطر
مەنم جاش بىلدىزچىم
بىھەرچىكە توشدى ، جاندى .

۲۱

چورا جاشنىك بوسوزلرىن ،
اوقومادى ، آكلادى . .
كوككە قاراب « اى يارىم ! »
دەدى ، كوكلەر ، جىنلادى . .
چورا باطر ، اوقو و دادا ،
يامان عالم ، اوتكورتەدى . .
حق كىتابك ، آووزدان شاي
صووداي آغوب اوقورتەدى . .

۲۳

دەادن صوك ؛ جاوونى ايزلەپ ؛
قوشداي اوجوب كەتدىلەر . .
بىر زمان صوك طاو ايچىندە
بىرقالەكە جەتدىلار . .
قالە ايچىندە ايگى [ئەمەكەن]
آنا قايلىرى ناغىش ايشلى ؛
ئەكەوينىك كوزلەرى دە ؛
بىر يولچىنى قاراي ايزلى . .

[*] ئەمەكەن : كېشى آشاغان دەولەن

۲۲

احمد ، محمد آليوق ايچون ،
كەن بىر مزار قازدىلار !
قاتىندا كى سىرت قايغا ،
كىم ئەكەن ، يازدىلار . .
چورا ، امام بولدى ، جىنازە
نامازىنى قىلدىردى . .
« ياسىن » چىقىدى ، تەلقىن بەردى ؛
جەننەت يولون ؛ بىلدىردى . .

۲۴

« بىزكە آشايجاق كىشى كەرەك
دەدى ؛ چورا ؛ بولارنىك
باشلارىنا طاش بولدى .
يوز آرشونلىق دىوارنىك
بىر كىمى داي بىشىكىندە ؛
بالالارى يوقلاي تەدى . .
چورا ؛ « بونى آسراپ ؛ قاراب ؛
كىشى ئەمەرمىز جاشلاي » دەدى .

۲۵

مكر بوير برقاف طاغىك ،
چىن ئىلىك كىنارى ئىكن ..
جاوون يىلدېز ، جل ، سازاغان ،
جاشىن ، بوران ، پونارى ئىكن ..
اقشام جەتدى ، كون قاووشدى ؛
آق قانادلى جاش قىزلر ،
قالە ايچىندە ، اويناشدىلر ،
قىلرئندە ، يىلدېزلار ..

۲۷

جاش دلبر نك دەكەنىداى ،
بويى ، پوصى ، كوزى ، قاشى ،
بورمامىق ، بورماكەكل ،
آرسلاندان جونغارباشى ،
حوريلەرنى پەريلەرنى
قىزىشىدىرى كويدردى .
آتاسن ، جدىن آلقىشلايدى .
تيلين ، جورتين ، سويدوردى .

۲۹

ماندالارنى بوكلەب آتدى ،
توبىز قويو ، برقازانغا ،
سلىلەرنى جونغانەتوب ،
آتش بەردى ، براورمانغا !
قالە ايچىندە جاش ئىمەكن ،
پونى طويدى شاي باقىردى :

۲۶

چوراباطر ، بك توشوروب ،
چىنلادى بو ، پەريلەرگە ..
اولاردا ، اوز تىللە رىمەن ،
جلوئلدى ، چەريلەرگە ..
قارا آطلاس كىمىلەرى ،
بلىندە آل قوشاغى ،
طوولماغان ، كورپە قوزى ،
تەرىسندن قالباغى !

۲۸

پەريلر نك قانادلانغان !
صويلارىنا ، كم آتدىلر ،
قوران تەبوپ ، مانە آيتوب ،
قان طاوونى چىنلادىلر .
بوباطرلار پەريلەرمەن ،
بال ، ماي بولوب او طورغاندا ،
برەوكلدى اوموزندا
طقسان ساي ، طوقوز ماندا !

۳۰

« بولار مىندا ئىمەكتىك ،
اصلى توسن قويمادىلر ،
تك اوزومنى ، پەريلەرنى ،
تابنامادى ، صويمادىلر .. »
بووقندە جاش باطرلار ،
برر پرى تېزىندە ،

« آى قارت اوبورا بوياعماجى ،
تاتارلارنى ؛ كىم چاقىردى ! »

۳۱

سەزكەن چورا بوسوزلردن !
بلاىن سىلىكىدى ، اوياندى ..
حق يولنە قلىچنى سىلتەدى ،
ھەرر ، قانغا بوياندى .
پەريلر ھپ آتن قوصدى
آى جولندن آداشدى .
مزارداكى قارت باطرلار ،
برر يىنە قاراشدى .

۳۳

دەدى چورا تىشلەرنى ؛
قايراب طورغان ئىمەكە نكە !
قول كوتەروب دعا ئەتدى ؛
قرغە عزىزكە يدى ارەنكە .
آتیشدىلر صوغوشدىلر .
كورەشمەكە قالدى صوك ايش
واى باشنە ئىمەكتىك
آياغىن باصا ، قىيش !

۳۵

شىمدى دەدى آيت قارايم !
طووغانمى اولتيركەن ؛
سنى بولك يوقسام باشقە ؟
ساغا طانیش ئىمەكەن
كوز ياشلارنى توکوب آيتدى :

ئەسیركەنلر نە آخرت ؛
ئەدىنا بار كوزىندە ..

۳۳

طاش قالەك قارا طونجىدن ؛
قاپولرىن اوفاندى .
طاوداى بولوب طورغان اوچ كوز
ئىمەكتى اوجراتدى .
« آتیش ، طوتیش ، صوغوش كورەش
نە تىلەسن ، حاضرمان !
چىن ؛ پریدن جاودن طاودن
طارتىنماغان بر باطرمان ! »

۳۴

تاب جونغارنك كورەشمەدە ؛
بار ، اوصولن بىلىكەن باطرا
ايرغا چىقمان بلین قىردى .
ئىمەكتىك جاطر جاطر .
جان باشقە آلدى آى دەدىرتى
تاقىرجەرگە مىقدای ساپلادى .
مىندى اوستونە جاو كوزونى ؛
اولوم توس قاپلادى .

۳۶

آلبوق دەكەن طووغانىكىنى .
من اورمادم ھىچ كورمەدم .
سزىك خلقدن ھىچ برىنە ؛
اويت . ئىمەدم قول سورمەدم ،
تك برکرە بىزىك ياقىك

أولوم طاتىن طويغان فقير ،
« خوش كەلدىكەنر سوچم بيوك ! »
صورالمادىم حال و خاطر .

۳۶

بوقىز ايچون آلايمزدان
باطر زىنكىن توكلى دولاب .
برئەمەكەن ميرزا سيمان ،
طارتشقانلار كۈنە شەكەلەر !
بولسا بولسا او چاريقاندر .
طووغانىكەننى ميرزايىم !
مينا شىمدى اونك طورغان ،
يرىن سىزگە آيتايىم .

۳۹

ايكەنجىسى بوجولى بر ،
بتون كۈندە دولانا
اوچىنجىسى بر كۈندە اوچ ،
آلاتقان صوك خويلانا
جاد بر كشى ياقىلاشسا ؛
بواوچ آنى كىشىب باشلاي ؛
آت آيەسى بونو طوبىسا
تەز قالەكە جىقوب قاراي .

۴۱

آپسا دەدى چورا باطر :
« سنى بىزىر صاوتاشلاساك ! »
بەكە بىزدىن برەوينە ؛
بر ضرر ك طوقونەجى !

بك آيتوولى بەرىسندن ؛
ئەشىندىم ، كە جىن خانىك ،
جاش قىزىنا كوكل بەر كى !

۳۸

بوئەمەكەن قار جاودىرغان ،
بولوطلار قايتوب طورغان ،
صافى طونجىدىن بر قالەدە ،
آق مەرمەن ساراي قورغان ،
صايىسى جوق مالدىن باشقە .
اوچ باش ياخشى آتىدە بار .
برنجى آت براوچ كۈندە ؛
بتون دىيائى آيلانا .

۴۰

ئەمەكەنكە اوزىدە بك ؛
اوق آتقەدە كامىل كشى
اونك ايله بوى اولجوشمىك
توكول ھىچ بر آدم ايتى .
بو قالەكە ناصىك ئەتوب ،
ياناشمالى دەدى احمد ؟
بونى آيتقى ھم ميرزاما
ھم يورتيە بر خيات .

۴۲

ئەمەكەنكە جىسدىنە ؛
جاوكەلرنى بەكجى طاشلاب ،
تەبرەندىلەر اوزاقلارغا !
توز جاكەننى تىپ ، طاولار طابتاب ،

سنىك بو صوك آتقان سوزك ؛
من بك دوغروداي كورەمەن ،
بونك ايچون سنى شىمدى ؛
قارت بابانا جىيەرەمەن

۴۳

بك يامان بك دە كوروك ،
آلنى ئەمەكەن ميرزا سنى ؛
ھىچ قىناماي اولتيردىلر .
غفو ايتدىلر كونسى ،
مالىن مولكىن چىيلاقلارغا .
اولەشتىروب ييتىر كەن صوك ،
قاشقا طورى آيغىرلارمان ،
تەبرەندىلەر اوزاقلارغا .

۴۵

« شىمدى صرە جىن خانىك .
دەدى چورا آتن صىباب .
جىن خانىدىن قىز آلامان !
قەلجىمنى قودا ، ياصاب !
كۈپكە اوزماي اولو تا كرېم .
بو تىلەكنى قبول ئەتدى .
جىن خانىك سىراينە ،
بر قاج كۈندە كەلدى جەندى .

۴۷

بونلر بزم كىشىلەر كە ،
بك ياقىندىن اوشاب كەتە .
بىزنىك خەلقنى تىك قویروغى ،

طاك اتقاندا جەتەشدىلر .
قلىچلارنى قايراي قايراي
قالاي ئەتوب قارشى جولدىن
جىكىت سىرىن آيتماق بولماي

۴۴

باطرىك كوك مالى بولسا ،
قورقۇلۇققا توشوب باشلار ؛
چورا باطر آتدىن باشقە ؛
نەمال اكىز نەمال تاشلار ،
بولارنىك ، من قالاي باطر .
بولغانىن آيتالمايمان !
باطرلىق برحق بەركىسى ،
من توبىنە جەتالمايمان !

۴۶

آتدىن توشوب چىكەنە
آرو ئەتوب بوروندى .
بك بالابان بر بىجرە ،
توبونەجىك سوروندى .
أوى ايچىندە آلتون ايچى ،
طويياقلاردىن تىخت قورولغان .
قاضى امام اولوبابىلار ،
جاش پرىلر ھىپ جىيىلغان .

۴۸

قویروقلىلر قورولغانلر .
بوينوزلىك بوئى بو كوك ،
بولار دادا آيرى طووغان ؛

موينوزلى آيىر ئىتە .
كىيىمىنىڭ ساجلارى بار ،
جەرسو پورە تۈز كۈتەرە .
كىيىمىنىڭ بىر ساقال بار ،
حقىدە كەندە كۈلكە ، قىيە .

۴۹

كىيىمىنى بىر قىلىن آرقان ؛
ياىر جۈپىدىن كۈپرى ياساى .
كىيىمىنىڭ بىر سوزىنىڭ ؛
ئىچە قاشغىر كۈپك ياساى
ھەركىس بىر ئايدىن ئايدىن ؛
اۈز باشىنى سىيماقدا ؛
بۈيۈك ياقدا چوراباىر ؛
خان قىزىنى ، آلداتماقدا .

۵۱

برقاچ كۈن سۈك ساۋ سلامت ؛
تاب چۈنغاغا جەتتىدىلار .
داۋول زورنا آل دوراغان ؛
تا كرى امرى . . . بىرلىشىلار .
بىزە طويدا ساغدىچ بولۇپ ،
كۈپ يارارلىق كۈستىرگەمىز . . .
ئىچە پەرى سوزولدىروب ؛
آل كلىنى كۈتەرگەمىز .

تاتارلىك ترقى و تەلىسنى خەلىشانلردىن ، آى ئورە قورت حسن بك

۱۳۱۰ سەئى شىپا ئىندە چۈرايدە دوغىمىشدر مەرجوم مەلىم غەمىر فۇزى افندىنىڭ
اوغلىدۇر . باغراستاندە شەئى قىيەسىندە مەكتەپ ئىتدائىي و كۈستىجەدەدە رشىدىي
اكەلە ئىتىمىشدر . ۱۳۲۷ - ۱۳۲۸ سەئىسىندەدە ادرە مەكتەپ سەلطانىنى اكەل ايدەرك
درسمەادت مەكتەپ حقۇقە داخلى اولش و بۈرۈدەندە دىپلوما ئالمىشدر . حرب
عمومىيە احتىياط ضابطىلىكىلە اشتراك ايدەرك چىتاق قلەئە ، فرات ، فاسىلەين
جەھەزىدە بولمىشدر .

كوك كتاب ايچون

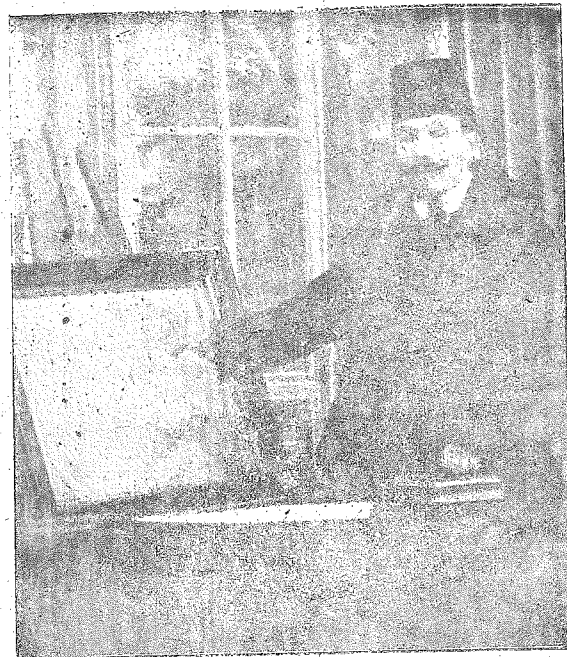
بورالره كان تاتارلر كنج ياشمك قيصه كور كورلر سكه كوره ، بك يقين بر زماند نبري بر دويغو دوغدى . بو ، بر طرفدن تورك مكنتلر نده ييشن كنج تاتارلر كندى عرقلرى آرامه لرندن ، ديكر طرف نده اطرافلر نده بولنان تورمه ملتلك بايراق قالد يرملر ندى ايدى... بو ، بكي اون آلان ملتلك ، كندى وارلقلرينك ادامه سنى ، و استقلال ايچون لازم كان اجتماعى شرطلرى طوقومغه و سيليكلرى ملتداشلى آره سنده بويوك بر اشتها ايله يامغه قوشيورلر ، ققارلر طاتنى بر خليا و اميد تلقين ايديورلر ، و موفق ده اوليورلر ايدى . بو خاللر تاتار كنجلى ايچون بر غيرت اوليور . ياواش ياواش تاريخك ضرورى خاطر لاتيور ايدى.. دوشونه بيلنلر ايشه باشلامق ايچون هر شيدن اول ادبيات واسطه سنى كوزه آليور ، خلق آره سنده طولاشان تاريخى مصاللى ، دوكونلر ده سويله نيلن چكلىر تيشته ، بوللر كوره بر اثر ميدانه وورمغه چاليشيورلر ..

بونى ، ايلك اوچكه ، ايلك اثرى قورولتاي غزنه سنده انتشار ايدن تاتار اوغلى عثمان جودى بلك اوراق شمرلر نده اوقويوروز . محمد نيازى بك ، الهامى توركياده چيقان غزنه لر دن قايبور ، صوك كونلر ده قريمك افق نده قيصه بر زمان ايچون طوغوب ينه اسكى قرمىزى اورتولرى آلتنده قالان جانلى ، بر اميدده اصل بىلكنى بوللر بزه « بيشيل آدا » سنى ويره بيليور . نيازى بك ؛ بر ايكي شمرلر دن كوز چوريله چك اولور ايسه ، استانبول توركجه سى ايله قريم لهجه سنى قاريشدير مش بر شاعر در . اطرافى حلقه لاين اولدير يحي تشويق سزلق اولماز ايسه ، بزه بلكه ده قيمتدار هديدار ويره بيليور . باخصوص كه ، قريم سقرلر ندى صوكره روسيه نك كوبكسند طوغان تاتار حركتلرينك بوراده هنوز تاثيرى يوقدو . بعض يازيچيلر مذك ادعالي عكسسته ارلر قريمده چيقان هر كنججه بللى اسماعيل بك غصبر نسكى ترجمانك ده بويله دوغرى سنى سويله مك لازمكلىر ايسه ، تاريخك قيد استديكي ۹۳ سقرلر ندى صوكره تورك قردهش اولكك لرينه دنى بر حىس ايله مهاجرته باشلايان تاتارلر آره سنده بشرى

بر رابطه دن باشقه هيچ بر مدنى و مىللى حركت اويانماشد . چوق آچينمق ايله برابر ، كنج تورك اويانمق ندى صوكره قالقان بورالره يرلشن تاتارلر آره سنده تاتارلى ياواش ياواش كنديسى آرامغه باشلادى ، بونى بعض اثرلر نده كور بر كى يز . فقط ، صوك كونلر ك انضباط سىز ييشايشنى قالقوبده صلح دورمى ييشانجه چوق قورقولوركه ، بو حركتده - بورالرده - تولور . بونك ايچون .. شيميدن ايلرو كان وجدآ ملتلك ثولمه مك عشقى يوره كنه دولديران آدملىر م طوبلانهرق تاتارلر بورالرده استقباله عائد تدبيرلى قرارلاشدير مى و بونى اونو تلميه حق يرلره قويالدير . تاتار جمعيت خيريه سنك وارلى بو اوغورده بلك ائى يارديملىر ايدى بيلور . بزه كوره ، بو خصوصده بوللر :

- ۱ - منتظم بر نشریات ايله تلقين .
 - ۲ - جمعيت خيريه نك اصلاحي و بوراده يتشمش تاتارلر ك برلكى .
 - ۳ - تورك قرده شلر مزمه كندىلرى ايله قردهش بر دويغو به صاحب اولديغى م دائر تأمينات .
 - ۴ - تاتارلرى ممكن اولدينى قدر حيزلى آديملرله اسكيشهر ، انقره ، اورتلر نده طوبلامق .
 - ۵ - منتظم تشكيلات واسطه سيله مهاجر كان تاتارلرى بوللر ، بالخاصه استانبول دن قالد يرهرق بورالرده قطعاً جغرافى برلكه چاپالامقدور .
- عكس حالده بو جمعيت ايچنده كوزمزله كورديكمز كى تاتارلر باريم عصر ظرفنده وارلقلرى غائب ايتمكه محكوم بولتيورلر . تاتارلر ، دنيا ده يهوديلر دنسكوره ثوره مك خصوصنده برنجى موقعه درلر . ديديكمز شرطلر ايچنده طوبلولق اولور ايسه ، بو آق طوبراقلره علماً سياستاً تجارتاً ، بك بويوك فائده لر تأمين ايدى بيلورلر . اسكيسى كى اولور ايسه ، اخلاقى و بىلكنى غائب ايدى بىلر ك هيچ بر ايشه يارامازلر ، تهر برلرى ميدانده . ائى سجييه ، تميز عرقلر ده اولور .

آى توره

حاجی عادل بك جمعیتده نطق ایراد ایدرکن . . .

اتحاد اسلام

انسانك صاغ النك شهادت يارماغي ، نه بيوك بر معنای جامعدر . یعنی كمة
توحيد نه بيوك بر قوتی حازدر . بونده نه قدر اسرار معنویه مند مجدر ، بيلير ميسكنز ؟
قطعات خسهده ، بووظيفة مقدسه بي بيان و بوكا ايمان قوی بسلهين كته نوع
بي بشرك هيئات مجموعه سنی تشكيل ایدن درت يوز مليون اوج يوز بيك اهل
اسلامك مادی معنوی بر رابطه ابدیه سیدر . عصرلردنبری عالم خرسیتیانیت
میسوئزلی طرف طرف سياحتلر اجرا ایدرک ، و بو اغورده مليونلر صرف
ایلهرك مال عیسویتك تزیدینه صرف مساعی ایلدکاری حالده ، بونلرك بوقدر
فداکارانه مساعی متبادیه سمنه رغماً ، تملیث الوهیتك اطرافه طویللامایه موفق

اوله مایورلر . بناء عليه ، (پان اسلامیزم - پان جرمانیزم) مسئلهلری بروقتلر ایجه
جانلاشمیش ايسه ده عاقبت یتنه ضویه دوشه شدر . حالبوکه ، توحيد الوهیت اطرافنده
ایسه ، نه بوبابده مقام مشیختك كورمك و ظانفی يك چوقدر ، نه دكل عالم مدنیتده ،
عالم بشریتده بيله كه اخلاصاً قیوماً طویلانعده بردوامدرلر . بوكون ، آفریقانك
همراهی كیرندن طوتده ، سپرینك بوزلی چوللارنده ، عربستانك قوملی بادیله رنده
اوقاتكذار اولان بدویلر ، ستون جماعتلریله برابر ، شهادت یازمقلری قالدیریورلر .
بودین جلیل هیچ بر طرفدن تشویق و ترغیب ایدلمه دیکی حالده كون بكون افرادینك
تکثر ایتمه سی رب المريم طرفدارانی غضبانديرینور . دییورلرکه : بز بوقدر کلیلی
ه صرفلر اختیارله صاحب دین اولمایان اقوامی جلب و تشویق ایتدیكمز حالده
مع التأسف هیچ بر شیئه موفق اوله مایورزده ، هنوز مدنیتدن بی خبر ، اقوام بدویه
بيله ، کندیلکندن دین مبین محمدی به سالك اولیور .

یوقسه هیچ بر وقت اسلاملر

طوروب طوریرکن عیسویلره ، نه بغض و عداوت بشارلر ونده آنلرك اوزرلرینه
هجوم ایدرلر . زیرا ، بوكی تسلط و تعرض اسلامیتده دیناً و شرعاً ممنوعدر .
بوكون کوریلورکه ،

آلتی یچق عصر دنبری صاحب ومالك اولدیغمز ونجه آثار
عمران کوستردیکمز استانبولدن بزی تعید ایتك ایسته یورلر ، اونلر صیقلمادن
بوجرا نه ناصل اولیورده قیام ایدیور . بوكا تعجب ایدیورم . هیچ دوشونمورلرکه
بو شهر اسلامده كافة موحدینك معناً مل بوط اولدقلری بر امیر المؤمنین . خلیفه سی
وار . او ناصل اولورده استانبولدن انكالك ایتدیریلور . بوكا بردلور عظم ایرمور ،
حوصلم آلیور و بتون مسلمانلر متفقاً و متحداً شویله باغیر یورلر :

« سنی بز ویرمه یز ای شهر شهیر اسلام ! »

« هر مئاره ك ، ابدأ دوره حق عرشه سلام ! »

اگر جبراً آلمقه ، اهل صلیبه مرام ؛

جان ویریز ، استانبول و رمه یز بودر صوك كلام !.

سمايه طوغرو بوكه لن یوزلرجه عبادتخانه لرك مناره لرینه كونده بش دفعه
چيقه رق او منبر معادن عرش اعلايه طوغری صیحه زن اولان دلال مغویار
خدانكرده مهوت و مسكوت براقیلورده ،

(سانسورجه دوت سطر طی ایدلمشدر)

والحاصل مسلمانلر نه خلیفه سندن ، نه ده استانبولدن وازیکمز لر ، بجه مز لر ،
مسلمانلرك كافه سی خلیفه سنه بتون موجودیتلریله مربوط و باغلیدلر لر . خلیفه نك
براشارتی بتون كاشانی یرندن اویساتیر . او مقام قدسینك قوه مغویه سی يك
بیو كدر .

اوتهدنبرو ، اتحاد اسلام دن قورقان و اوركن اوروپالیر ، مع الاسف بز
مسلمانلر حقنده یا كلش فكرلر بسلورلر و بو خطا آلود فكرلری عادتاً ذهنلرنده
او قدر بویولتیورلر كه ، انسان بر دلو تحیردن كندی آله میور .
گویا اوروپالیرك ظن وذهابنه كوره « اتحاد اسلام » نامیله عموم كره ارضنده
موجود مسلمانلر بركون برلشه جكارده ،

(سانسورجه دوت سطر طی ایدلمشدر)

یوبابده اقدام غرتنه سنك ۱۴ شباط ۱۳۳۶ تاریخی تسجده سنده شو تلغراف

مندرجه یز :

« سن مورچ : ۱۲ شباط سنه ۱۳۳۶ — فرانسر باش وکیلی موسیو میلرمان
تورکیا صلحی احضار ایچون لوندریه عزیمت ایتشدن . تان غرتنه سی ، نتیجه سی
بر تاتار — تورك و عرب اتحادینی وجوده كتیره جك اولان توركلرك آناطولییه
تبعیدی تصوری یرینه ، تورکیانك اوروپاده براقیلماسنی ، بوراده بین الملل مؤسساتك
انكشافی و بحرسیمه اوزرنده مستقل بر عرج و بحر سفیده تجاری بر لیمان ایله
بر ارمنستان تشكیل ایدلمسنی درمیان ایلیور . »

ایشته ، هنوز صرکی قورومایان شو تلغرافده اثبات ایدیوركه ، اك مدنی
طانیديغمز اوروپالیر ، بتون قوای ماده لرینه رغماً اسلاملردن صوك درجه
قورقیورلر .

عینی زمانده تورکیانك آسیا ایله اولان ملی و حرثی و دیی رابطه سی قطع
و كسر ایچونده آناطولیك كوكبكنده برارمنستان تشكیلنه — یعنی طر بزوندن اسكندرون
كورفزیته قدر دایمقی شرطیله — طرفدار بولونیورلر .

ارمنستان تشكیلی تورکیانك اطرافنه ، عجائب سبعة عالمدن معدود بر سند چین
انشا اولنسه وبتون مالك اسلامیه سائر ایله علاقه سی قطع اولنسه ، اوروپالیر
بیلمش اولسونلر كه ، اتحاد اسلام بوندن بیهك اوچیوز اوتوزسكز سنه اولیسی
زمان فخر كاشانده اصحاب كرامك كزیدكاشندن ، قریش قبیله سی اركانندن ، اهل
اسلامك قرقنجیسی اوله رقی اهتدا ایدن « حضرت عمر الفاروق رضی الله عنه » ایله
میدانه چیقمشدر .

اوروپالیر

بموده

نه یایسه لر ، اسلامی تفرقه یه دوشوره مز لر ، آیره مازلر . او ، اویله
برجوهر کرانها معدندر كه ، الكسرت چلیك اریتن بوتلرده قرق ییل قایناسته لر
كتله یوحدین یكوجود اولوب بررندن اصلا افتراق ایتمز وایده مز لر .

اوروپالیر صانیورلر كه ، بو دین اسلامی ده كندی دینلری کی اورتودوقس ،
قتولیک ، پروستان مثللو برطاقم قسملر آیره مقه موفق اولسونلر . نه یوك فكر !

يەشىل آدا

- طيقتان ، طوبلانىلغان چېچىكەن !
 بەك توزوو بىردەمتىك « يەشىل آدا » !
 كىمەردە ، ياپراقلىق سولسادا !
 بارى بىلمە ، سىنداي ، آرو كورونىكەن !
 سانكە ، قدرت قولمان ايشكەنىكەن !
 تەرتەمىز بر هوامان بىسلەنىكەن !
 دەكىلەردىن سىرلر آلمان ، دالغالار !
 ايرتەن ، آقشام ئەتىكىلر كاپەلر !
 سوك صايغىمان اوسىرلر سىرلر !
 اوندن اولكە آلبر ، باغلار ، باغچەلر !
 دەكىلەرمەن ، دالغالارمان آيتىشقان !
 بىرلەرسىك بىزمەن كىزلى طانىشقان !
 يوكسەك ، يوكسەك مەنلەردىن طالولار !
 اوستلەردىن كەكەن سىنى دىكەلىك !
 اووخ ! بەك طاتلى . بىزدە شولاي اىكەلىك !
 دردك آيتا ، اولولر كەكەن طالولار !
 خطبە اوقۇي ، سانكە وطن پەرىسى !
 بر جۈھىداي ، سوزىنىك ھەرىسى !
 بو طاتلى سىس ، كىچىكەن كوندن بىلر كە !
 غەرت بەركىن ، حەقىقەتلەر ، آكلاتا !
 « من » داي ، ضعيف قىلەر كە سوز قاتا !
 دىكە : غەرت كەرەك . ايندى سىز لەر !
 « غەرت » قايداي لاقىردى ؟ آكلامىز !
 بىز بارىنى بو كوندن اويلامايمىز !

شرح شريفده اتحاد اسلام نەدر ؟ . . مختصراً عرض ايدەيم :
 « اتحاد اسلام » ارگان دىندىر . اعتصام بحبل الله فرمان الھيدر . کره ارضده
 موجود نەقدر (لاله الا الله : محمد رسول الله) کلمەنى سوبله يوب قابى ايله تصديق
 ايدن نى آدم وار ايسە ھېسى اهل قبلە و اهل قرأندىر . بناءً عليه ، (المؤمنون اخوة)
 ماصدقته جملہ مؤمنين يکديگرىنىڭ قرده شيدىرلر .
 ايستر سنى اولسون ؛ ايستر شىنى اولسون ، مادامکە اوکە طيبه بومسلمانلرى
 بر آرايه جمع ايتىدۇر . اونلر ھېچ بر وقت برلرلەندىن آرىلەمازلر . برىنىڭ
 ضررى ، دىگرىنىڭ مايوسىتى موجب ، برىنىڭ نفعى ايسە دىگرىنىڭ مئويىتى
 جالب اولور .
 بونى اثباتى ايسترىمىز ؟ . ايشته اثبات ايدەيم ! . اوروللر اتحاد اسلامك
 نە اولدىنى آكلاسونلر ! . .
 توركلر استانبولدن چىقارلماسى مسئلەمنده ، بتون هندستان ، تورکستان ،
 تاتارستان مسلمانلرى الى قولاغنده دىكلورلر . اولمەكە سوکىلى خليفەلرلە بر
 ضرر ايراث ايدىلر ، اولمەكە سوکىلى خاقانمىز ال سورەلر ؛

اوروپالىلر دوشونەرك ،

طاشينەرق بو حاللەر ميدان وىرمەسونلر . يوقسە زواللى مسلمانلر ھېچ بر وقت
 طور دىنى يردە دكل خرىستىئانلق عالمى
 پرستلىرى ، محوسىلارى بىلە رنجيدە ايتىك ايستمەن چۈنكە ، سالك اولدۇلرى
 دىن تالى ، بوکى تعرض و تهاجى مانەدر .

جىرلاي طورا ، سودايەرى ، اوچان صو ! .

سويكى ياشاي ، اوزەنلردە ، كوللردە ! .

مىلكىركە اويناش يەرى چوللردە ! .

كوزلرگەن (آققان سوداي) صاغىن قوو ! .

يەشىل جورىغا ، دلبرلىكار صاحىلقان ! .

موكلەك كە تىپ ، نورلى كوش ، آچىلقان ! .

محمد نىيازى

يەشىل جورىغا

بىرجاش بالا آلاسز ، اوكسوز قلوب تىنىسە ! .

كونسىز اوسكەن چەچە كىداي جانسىز برانسان بولور ! .

اوكسوزلىكى بىلىنى ئەرگىن طاپسە ، قارالسە ! .

طاۋنى ، طاشنى جانغىرتقان ، كۆپ سىسلى آرسلان بولور ! .

§

مىلىتدە بونداي ، اوكسوز ، بىركىمىسەسىز ، ئەزىلىسە ! .

كۆپ طورماي جەريوزىدە ، بىرىكىمى طالقان بولور ! .

اولەت كىرسە ، اوت توشسە ، طىنچلىق بولوب طورغاندە ! .

خلق آراسى طايىلماي اورتالقدە قان بولور ! .

§

ياقۇلداشيب آلاي خلق بىر بىرىمەن بايلانسە ! .

اوزۇلمەكەن ، قومباغان ، قوى بر آرقان بولور ! .

مىلت دەكەن اوچاقدە قارداشلقدر : انسانك ! .

آپرىلغان اوروداي ھىرىرى طووغان بولور ! .

§

قوش اوچماغان اوستوندىن ، آلتون سىراي قايسى ! .

تەرس چەل ئەسىپ جايىلسە ، تەز كۈندە وىران بولور ! .

وطن ! شونداي قارالمى ، اوكىغايرىلماي طاشلانسە ! .

موكلەك يەرىپ ، جورىلققە ، مياوقوش قونغان بولور ! .

§

جورىت قارالسە ، ماتىكە طاقت كىسە ، صوك يىزدە ! .

جويىنولماق ، يوكسەملىك بىلىكە ، برايمان بولور ! .

آھ . . بەك توبەن قانقاسىز ، قارانتقىلر ايچىندە ،

اويلاغمايىز آقايلار ، بىزكە ناصل طاك بولور ! .

§

كەۋدە جەركە جايىشقان ، مات صىنىق قاناتان ! .

خالىيىنسادە اوچالماز جان بىر قوزبان بولور ! .

من بىلىمى من ، سورايماي ، بارمى بىلىكەن قىرىدە ! .

تاتارلارنى يوكسەلوب ، قاچان جورىدە ، اونغان بولور ! .

§

جورىكلرى آلىكەكەن ، جان طالاشقان مىرزمىز ! .

بەك تېرىشىپ ، چالاشساق ، بىلىكە بر درمان بولور ! .

كەچ بولسەدە آيدىن ، چالاشايىق قارومان ! .

حقسىزلىق كۈنلىرى شولاي قايتانغان بولور ! .

محمد نىيازى

قىشنىڭ سلامى

قىش قىراومان بايغە سلام جىيەركەن ! .

دەكەن : بويىل بر آرتە كىلىمەن ! .

چاغاراغين ، كيهه رليكين وقتنده ،
كوزين آچوب حاضر طوتسون قاتنده ا .

§

قيراو آتقان : بوقايداي شيدرجانم ،
بوقى آچوو ، يوقسوللرغه سلطانم ؟ !
سلامكمان ، هپ قووانغان بارلير ،
جان طاشماي بللسىزمى جارلير ؟ !

§

قيش او كوروب ده كن : سن صوص ، قيراو ، تاز !
بىرسلامان جازلى ، مرام آكلاماز ،
سن قاليرسك ! اونلرغه من بارارمان !
قارلى بوزلى ، جاوديرارده آتارمان !

§

شوندای به تر اوزى كلدى قايدى ،
آلايمز ، قاليرايمن قورقيدان !
مرحمتي آزدور ، جولدا قونديرار ،
ئەشيمه سين ! صوكره منى طوكديرار !

§

آنا جاودى ! سرت چيرايلى بياض قار !
مكتبلرده او كسوز قيز بار ، بالابار !
قولى قاتقان ، آياقلى قيزارغان ،
زووالينك بهتى ، به كزى مورارغان !

§

قاراوندن آكلاشيله : مرحمت !
ايسته كنى ، بارلى سن ده يارديم ئت !
قالين كييم ، كيسين ، بىر آز قيمتاسين ،
جىللى اوپده خوفىمىز جانيب بيره قاتاسين !

باي بالاداي اوستى باشى جارا شيب ،
قيشقا كولسون كوزلرى جيلتيراشيب !

محمد نيازي

- آق مسجد تانار دارالمعلماتك كشاد رسى مناسبتيله -

بوكون ، بركه برتارينخدر . آرتسون ، بوندای آديملر !
صاو بوليكنز ، حيين ياقان ، افنديلر ، خاملر !
بومكتبدر ، جورتميزنك بركه آنا اوچاغى !
قيز بالاغه طوغرو ، آچيق اك شفقتلى قوچاغى !

§

بومكتبدر ، اوكره ده جك بركه علمى ، ادبى !
تاتارلقى كوتهره جك « اسماعيل بك مكتبى » ؟
اسماعيل بك كيمدر ؟ . آيت سين بارى اونى بيلمه كن ؟
اوتوكولى بركه ايچين كوز جاشلرين سيلمه كن ؟

§

هپ جىلاغان ، هپ آچينغان ، آلاى عمرين صرف ائىكن !
تاتارلقى يوكسلته جك غير تلمه ن توكه تكن !
اوتوكولى قارتى ، جاشنى ، كه چه كوندوز او قونغان !
قوشوب كه تىكن ، تاتارلقنك قوللارندن بهك طوتقان !

§

اوده كندر : قورقه ! بركون كلير بارى بولورسك ،
طوغروك بر آز ، آلدى كا ! . تاتار كارلى بولورسك !

ھەكس بىلەر ، اونك اويكن مقصدلرین املین ،
بلنكە ، اونك سەي قوردی ، بومكتبك تملین !

بركوشدر : نورین صاحجان یشیل جورتنك اوستنده !
اوسەجكمز ، اوضيامان بزیارینده ، بوكونده !
مكتبمیز یاشادجە ، بويوك نامی يوكسهلسون ،
بزكە نورلی فیکرلردن ، دیریلکلر تەزكاسون !

بوكون بزكە تارینخدر ، آرتسون بوندای آدیملر !
صاوبولیکز ! چین یایغان افندیملر ، خاغلر !

محمد نیازی

جورت سویکیسی

۲

دەدی قیزم ! بز تانارمن !
قریم بزك جورتمیزدر !
جەری ، كوكی تەرتیزدر .
قریمدەدە بزلر بارمن ،
قارت آنایلر ؛ قارت بابایلر ؛
بزنی کلیر دەپ قارایلر !

۴

مکتبەدە بر عارسز بالا ،
نە قیزارا نە اوتانا ،
برکون اوغا تاناردەدی ؛
أریشدیردی ، أریشدیردی !

۱

كولتوم خانم ، آروجه قیز ،
استانبولندە طوغان ئەدی !
یاشی بولدی آلتی ؛ یدی ،
آناسندن سوردی جانغین :
آنام قریم قایدای جەردر !
اوندە بولغان خلق کیملردر ؟

۳

بیلدی كولتوم تانارلغین ،
قریم دەکن جوربت بارلغین ،
خیالندە اونی سويدی ،
کورمەدم دەب جاندى ، کويدی

۶

كولتوم طوطای ، جیلای ، جیلای ،
قایتیدی اریکە ، دەدی آنای !
قایدای بابام تەز آیت ئەندی ؛
قەچیرقلاب جەر تەپیندی .

۸

ماغا ، تاتار دەب ئەکلەنە ؛
طاطلی جانم ئورسەلەنە ؛
اومکتبەدە من اوقومام ؛
سزنيك طوتقان جولنی قوومام !
بزكەتیيك جورتمیزغا ،
اوندە بیلکی أدب ، یوقی ؟

۵

آغیز ، بورون تیریشدیردی ،
باشقە قیزلر كولەئەدی .
بوزواللی ، قیزا ئەدی !
هم ایچندن جانائەدی .

۷

نە ، بولدی شو ؟ نیرم طوقتا !
قاتەجکسك سن باباکنی ؟
تیکلامایشك هیچ آناکنی ؟ !
جانم آیتسا ، بابام قایدای ؟
مکتبەدە بر صویکسز بالا ؛
جورەكە آتش صالا !

۹

تانارلغین سوییکن قیزغا !
جورتمیزدە مکتب یوقی ؟

محمد نیازی

اوز جورتمیدە غریب من !

یشیلنمی ، كولمی سك جورتن سن ، نیچون توسسزسك ؟
آقشایلرك سیس بولا ، طاك فیض بەریب آچیلماي ،
قوشلر چیرایسز ، چیچکاردن قوقوجاییلماي ،
آه صانكە بر امیدسز ، خستە کوزل بر قزسك !

يا زې موكلك اوزغردى ، قىش كچدى قاينلارمان ! .

من او كغان كون بلكى من ، ملتكه صايغىلارمان ! .

بر او كغان كون ، قلىمده او كغان بهار بسلى من ! .

هرتوسده ، هراورنگده آچسېن ديمه چه چكار ! .

يشيله نشېن چنلر ، چول ، طاو ، چار ، نهره كار ! .

قوشلر اوتسېن ، صولر آقسېن بر بوندای كون بلكى من ! .

قاناد جاپسېن ملكار ، طولغونلانغان چوللرده ؛

اويناشسېنلر پريلر ، اوزەلرده ، كوللرده ! .

او چاغز يشىل جورى ، باراغز جيگىز كوك ؛

بولسېن ديمه ، اوستونده آلم كورمى ذوق سورسەكده .

شانلر ديمه اوكونكەن ملت بولوب بر جورسەك ! .

نورلر صاحپسە يوكسكەن جورتمېزغە كوك ؛

اووخ ! . نه طاتلى تىلەكلر ، موك قلىمده ياشانم ! .

جورى سويكيسېن ، جان بېلىپ ، اوز عمرمى آشانم ؛

من شای دادم ، آيلاندم قايتدم ، آنا وطن غە !

كەلدم ، كورددم ، تاوسىكەن خالق صوونغان ئوزندن ! .

حفظ ئەتى ، هېچ كېمە « ملت » « وطن » سوزندن ! .

قالماسەيدى يارى ، جوررت كەندە جامانغە ! .

هر قلىدە حسن بار ، هر كوز خقە تەرس قارای ! .

قارت جاشلق غە ئەرىشكەن ، جاش قارتلقنى بك خورلاي ! .

جات توولمان من ساغا ، جات قاللادم بر زمان ! .

طيش يرلرده جورسەمدە ، صاغو ويكمان جىلادم ! .

كوب تەنىم ؛ خيالك جىرلارمان قارشىلادم ! .

جىلتىراغان اميدمەن طايدم طيشدە دوست ، طووغان ! .

اوز جورئەدە غرىب من ! اوز خلقەدە كېمەسىز !

آچىل بر آز يشىل جورى ، آچىل بر آز كوزل قىز ! .

محمد نيازی

- « تاتار خونخوار » دىنلەر قارشى -

نالش مظلومانه

مهم بير عنصر ديشان و عظيم بير ملت ! .

كه : ا كثر عالم شرق انقلابى تشكيل

ايدن . . . و ماضى پراحتشامنه نسبت ،

زمانه كندىسنى آيله مش بوكون تذييل ! .

جهانه صيفمه يرق متصل مجوملرايدن ،

شوقومك حالت روحيه مى دكلى بوتون

دوشونديرن بىزى . . بير انفعال و يرهن ،

كه نه شهمسىز اونی تهبيح ايدە چكندر « بير كون » ! .

اويوشديران اوني حسسزلكي دكل، حاشا . .
 شو حاله بلكه سبب احتراض ووحشتدر . .
 اوت حمله ظلمك ظلايدر حالا ،
 بومرتبه يزي دلخون ايدن ، اسارتدر ! .
 §
 اسارتی یوقايدن بيز ستوده انسانلر ! .
 اوني عضويت ملتده كوروب آغلامالي؟ .
 بشيردي ، ياقدي بتر بوفغانلر ، شيرانلر ! .
 جهانده كورمه لي حقي ، بشمرده آكلامالي ! .
 §

بوچكديكي ألم آزمش كي بير حدت ايله . . .
 اوکا « خونخوارلني » اسناد ايدنلره لعنت ! .
 بوظلمی آزمك ايچون پیزده درز حسرت ايله :
 شو قانده بير جريان اولسه ! . آه بير « حرکت » ! .

محمد نیازی

تاتار بارمی ؟ دهب صورغانلرغه

تاتار بارمی ؟ دهب کیم صورای ؟ من بارمان !
 آتین ، صانین بک طانیغان یاش تاتارمان .
 اوز تهره کین بکه کنه کنه صویسیزلرغه
 کور داووشمان ، کره کی سیز دهب آیتارمان .
 §
 کلککن ، کچککن خانقلرنی ، بارقلرنی ،
 یوقدر ده کن قانسیزلرغه جاوبولارمان .

صاوبول ، آرووملت بوکون یوقلاسا کدا ؛
 کوز یاشیم مان به تیک صییاپ من یانارمان .
 §
 طالق بولسه کدا خاق قاتنده شهرتک بار ؛
 کون کوره رسک سن ده خاقداي اعتبارمان
 من کورمه سیم صاویغیمیدا بوندای کونلر ؛
 مزارمدن تاتار قایدای دهب صورارمان
 §
 تاتار قایدای دهب صورارمان مزارمدن
 آلاماسیم یاقینی جواب آه . . . حیلارمان

محمد نیازی

اویلاو

بیژینک خلق غه ، طالاش بارده جاو نه کرهک ! .
 طوروش ، صوغوش بولماسینه طاو نه کرهک ؟
 « آت آبلانسه قازیغنه » ده کن قارتلر ! .
 طالاشقهن صوک یاریشمه غه باو نه کرهک ؟ !
 §
 تورهم ، تورهم شای میغایدم آیتالما ایمان .
 اوزوکنی ده میغایر دهب باتالما ایمان .
 بیز جارلیلر آنده ، میندا اوی طالق بولاق ،
 کون کورمدک ، کورمه رمز دهب جاتالما ایمان .

OP. DR. YALKIN BEKTÖRE

جورت جامانغه قالدی تورهم ، جورت جامانغه !
که تدی قریم ، جیلای قالدق هم قازانغه !
آنیدن صوک نه بیلیم بولور میکن ،
قاووشقایق داوکه سیز بیر آرو وطنغه !

§

توزو وبولمای اوزغان کوتی بیر اویلا نسق ،
قادر تا کریم ! آتای قبرین بیر آیلا نسق !
بیرلک بولغان ، بک بولغانین کینکه شومن ،
آتا جور تین آلا جاق غه بیر صابلا نسق !

محمد نیازی

۱۹۲۰ روسیه آتش اختلالی

۱

نهدر شو آتش هول آور ودهشت انکیز ؟ !
نهدر ؟ او وحشت خشیت نما ، بو حشر مهیب ؟ !
حیاتی بیر قوجه قومک سهام نکبتله ،
بیتر تزلزله او غرار قواسی شدتله ،
ایدن بودر دل اصراری شبهه سز تهریز ،
غریبدر او زمانلر ، بو وقعه لرده عجیب .
اونوتدیرر بو فجایع فرانسه احوالن ،
دوشوندیرر او وقایع حیت اربابن .

۲

سیه دومانلری بو اختلال پرسودک ،
حیقار سهاره طوغری این عالمه . .
سقوط ایدر یته صوکره صدای مآمله ،
سونره املاری بیردن فقیر ومسعودک .
مهاجمات بهیمانہ رنک دیکر آلیر . .
یازیق که مادرینک سینهنسده ، بیر معصوم ؛
اولور او چهره عصمتله موته بیر محکوم ،
اولور . فقط ، یته آغوش مادرنده قالیر .

۳

نجیف بنیهلی تترهک صدالی بیر دختر . .
قیزیل آله ولره طوغری قوشاردی ، آغلاردی .
آتوب وجودینی آتشارک حرارتنه ،
ستون عدله طیانمش توج ایلهردی . .
سرنده رایت اقدس ، کوزنده نور ظفر ،
که : بیر نشانه در الحق ، حصول غیرته . .
چیقوب او کرسی علوی مقامه هیبتله ،
اوقور شو خطبه بی عاجزله محبتله :
« چیقک او محبس قسوت نمادن ای مردان ! . . »
« کاک شو محشر کبرای عدله مرده ، سفیل ! . . »
« وطن که مادر مزدر . باقک وجودی علیل »
« باقار بوکا آجیمزمی کریم اولان انسان »

§

جهنمی اوچوروملر ، کریمه منظرلر !
آقان سنیل ضلالتده خون آتشبار . .
« کدرلی ظلمت ییجد ، حزنی مقبرلر ؛ »
« حیقان حضور الهی به آه براصرار »

« عذاب دل و يورلر ؛ دكل عذاب حتى ؛ »

« اولور خرابى مؤدى صحائف شتى ۱ . »

« اوت حقوق بشر محو اولورده نيكونام »

« قالبرنى هينچ ابدیت ايچنده بير « شداد » [۱] »

« باقت ، باقت نه فنا نه دامه مائلدر »

« اساسى بنیه ظلم و حقارت ، استبداد ! . »

« منخرقات وطن ارتقايه حائلدر . »

« نه در شو دور نحوست ، عذابى استلزام ؟ »

« بير آرتق اولملى ن . . . »

ديرايكن وجودى يانار . .

ايدر او دم وطنك هر نهالى بىك فرياد ،

ياغار دموع تظلم ندای استمداد .

۴

فقط ، بوسه سار ايچندن رقيق بير آواز

كليركه غيرت اسلاميانه عائددر . .

بوتون معانى حزن آوريله افلاكه ؛

صاچار شراره حكمت طرازين اطرافه ؛

نه وار ايدرسه او سيمته هزار دل پرواز ،

بو انجذابيه روحم هميشه شاهددر .

آچيلدى شمس حقيقت ، صباح حریت ،

پيتوب ليالى يلدا ، اوياندىمى مات ۱ ؟ .

محمد نيازي

حب وطن

— اودسادن قريمه كليركن —

ربم الحيمه صيفمه يه جق شيمدى سرورم ؛

بيلمه نه ايچين تابوقدر غرق خبورم .

بر طفل ملك رو كيبي عزمندن امينم ! .

بر عاشق شوریده كيبي وصاله قريم ! .

مهجورمى يم مادر شفقت اثرمندن ؟

بن ، اولملى يم اويله ايسه بو كدرمندن ! .

مشتاقى يم ديده جانانه نه يم بن ؟ ! .

قان آغلامالى ذيدم لرم بويله كيدر كن ،

يوق ، يوق بنى برشوق ايدن صفازا ،

بر بوى بهشنى وطن وصلت فردا ! .

باق بجره بيله كسب سكون ايله بيوردى ؛

زيرا وطنم عرض شئون ايله بيوردى .

دريا متحير بنم افكارمه طالدى .

جوش ايله يورم « حب وطن » عقلى آلدى .

اى لجه سنك موجه لك مثل كيوترا ! .

يكديكرينه صانكه بودم جلوهر ايلدر .

اى مادر مغدور سنك لطفكى كورسه م .

اى خاك مبارك يوزيمى سطحكه سورسه م

ازهار وچزارك ايله تاج مسرت ،
طوتسم باشيم اوستنده بودرسان موزت .

نسبت سنى هر خاك ائنا كه خطادر .
سندن اومولان بزلر ايچون عين وفادر .
سندن قانچان اولادك اجانبده صوبولدى ،
اميد وصالك ايله فرباده قويولدى .

سوداك ايله محبوب خراب اولمش ايدم آه .
وصالكه كوكل شوق و نشاد آلماسه ايواه !
تاريخكى افراط تحيرله اوقوركن ،
هيات ! . ديرم ، ياشلر آقار چشم ترمدين ! .

« پوشكين » سكا مقتون ايدى آي كتر بدايع !
طبعم كيبي خنيرتك اوله بنجه طباييع ،
أرضك نه قدر اولسه فيوضائى ، نعيمى ،
تشكيل ايدىيور باغ صفا بخش قريعى . .

عاشقلىرىنك كوز ياشيدر صانكه « اوجان صو »
دلبرلىرىنك محميدر « حوضه دلجو »
لكن بوبدايله ياقيشماز او تظلم !
افككده نمايان اوليور حزن تالم .

اولادك ايله سنده مى قربان اسارت ؟
حال اويله ايسه ايتلى سك سن بزه لغت ! .
زده اومهادرلر ، او عادلر ، او خانلر ؟
چنكيز زرده ، زرد كرايان وجوانلر ؟ .

ايواه جهان مشهر ايش آرتقى ايناندم .
افسانه ديسه مده یری وار طوغرىيى قاندم .
بر قوم كه آفاق طوته شهرتى ، شانى
لرزان ایده بر خيلى زمان حكيمى جهانى

يارب نه يه تذكاره سزا اولميه نامى ؟
دهرك بزه بوايتديكى آثار وفامى ؟

بر كون بزی ده فیض خدا كولدیره جكدرد .
يوقسه بزی تخلیس املی اولدیره جكدرد ! .

محمد نیازی

جاشلق غه

اونوغمه جاش ! سن تاتارسك !
تاتارليقمان اوكون ، ماقتان .
بار نهك سن ، كه نه بارسك !
چالیش ، طیریش برار جانلان !

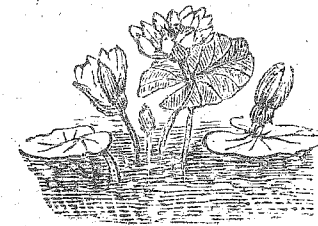

براز جانلان . بیل طوسناقسك ،
سیلکین بوغاولردن قورتول ! .
« أرك » ك آلیب یاشای جاقسك
یوكسهل ، یوكسهل قالمه یوقسول .

قارتلىق كىرەك تۇزماق ايچىن .
 « جاشاق » سىزدە ياشاۋ بولماي .
 دەمك جاشسىز بوشلق طولماي ؟ .
 طوغوب ، اوسوب اوزماق ايچىن .
 قارتغە امىد بىر كىن : يوكسەك ،
 تىز قىلى چاشاق كىرەك . .

محمد يىازى

قىرىم قوزولتاينىڭ ايللىك تاسسى اوزرىتە ، مىللەت مەد كۆرە كىدەرك كىفە رشىدە
 مەكتەپى مەد رىتتەدە امور مەعارف ايلە اشتغال ايدىن شوكت جودت بىك

تاتار قادىنلىغى

بويوك روس اختالاندىن صىوكرى ، قىرىمدەدە بويوك بىر انقلاب اجتماعى
 وقوعە كىشىدۇر .

بوده ، بو اجتماعي انقلابك قريم قاديبنلني اوزرنده نه درين بر مؤثر اولديني ذكر ايدم جگنر :

§

شمدي به قدار پيغمبرك « طلب العلم فريضة على كل مسلم ومسلمة » دستورينه توفيقاً حركت ايديلسي ، قاديبنلركده عرفاناً يوكسامسي الحجاب ايتديكي حاليده صنف روحاني - معالئاف - بوني دوشونه مەمش ؛ آنجق كندى منفعت شخصيه لرني كوزتهرك ماني اغفال ايتشاردى .

تحصيل ، آنجق آريستوقراط زمره سنه ويريلش بر امتياز كبي تلقى ايدياوردى . بوصفه منسوب ميرزا قيزلري ، روس مكاتبلىرنده استفاضه عرفان ايتدكلى حاليده ده موقراط طبقه ، عمان جهالت اينجده خواجهرلك ياكلش تلقيناته قربان اوليورلردى .

جهان ، انسانيت ، معارف نصل بر تكامل طيبي تعقيب ايدنيورلرسه ، تاتار قاديبنلني ده ، - هر انقلابك ايلك دوره لرنده اولديني كي - ابتدايلىلكني ، بكده محافظه ايدميهرك ترقى و تكاملك امر ضروري سي قارشيسينده سرعتله انكشاف ايدويورمشدر ؛ يوكسامكه اولان قابليتني ، آز زمان ظرفنده طالع كوسترمشدر . انقلابك طلوعيله قاديبنلني عالنده ده بر سبدل بر جريان اجتماعي باش كوسترمشدر .

ده موقراط صنفه منسوب اولان قاديبنلرده ، يواش يواش علم وعرفان ساحه سنه طلوعى ايلرلكه باشلادى . يونلرك اوكنده ، روس مكاتبلىرنده اوقويوب عرفاناً يوكسامش ، مليتپور آريستوقراط قاديبنلر ، مربيهر واردى .

ملكستده على العموم ، معارفه قارشى اولان احتياج ، كوندن كونه آرتيوردي . عموم كنجللك ، شرائط حاضره اجتماعيه و عصرى تكاملي ، نظر اعتباره آلديني ايچين صوك زملاندرده حيات اجتماعيه و سياسييه ، قاديبنلني ده ادخال ايتك مجبوريتنده قالدى .

آخيراً ، قريمه تأسس ايدن ده موقراتيك بر اصول اداره نك فوق العاده بر احتياج حس ايدمرك وضع ايتديكي قانون موجدنجه تاتار قاديبنلني ده انتخاب حقنه نائل اولدى .

ملى جرياني اداره ايدن كنجللك ، عناصر سائر به تفوق ايتك امليله يالكنر ، اوقور بازار قاديبنلري ده كيل ، عموم تاتار قاديبنلني انتخاباته اشتراك دعوت ايتدى . بدايتده اختيار قاديبنلر راي و يرمك صورتيله بر خطا ايشليه چكلرندن ، و اوزر لرينه مسؤليت ترتيب ايدم جگنندن قورقاراق انتخاباته اشتراك ايتكم ايتسه ديبلر ، فقط ، كنجللك ارشاد ايديجي تلقينات متاديه سي قارشيسينده حقيقت حالي ادرا كده كيكميديلر ؛ رايلىرى ، بيوك بر تهالكله استعمال ايتديلر .

قريمه انتخاب حياتنده ، يالكنر اركلرله بيوك بر رول اوينامق احتمالي اولمادينى آكلان كنجللك ، بومنتق ، علمي بره نسبي قاديبنلرده تشميل ايدمرك روس حيات سياسييه آلتمده شمدي به قدر غائب ايديلن خفلرني ، فضله رايلىرله چيقاردقلى مبعوثلري واسطه سيله ده ائي مدافعه ايتديلر ، حتى ، مبعوث اولاراق برقاج قادين مجلسه اشتراك ايتدى .

اجتماعي حياتك ، عصرى برشكلده تاتار قاديبنلني آرمه سنده تروجي ايتستين منور كته ، استهداف ايتدكلى ملى مفكوره به بيوك بر عزم و يوروجى بر غيرتدن صوكرا واصل اولدى . خلق اوزرنده عصرى تكامل فكري بك آز بر زمانده تاثيري اجرا ايدمرك انتشار ايتدى .

ملى جرياني اداره ايدنلر ، قاديبنلرك حقوقى مدافع اولق اوزره ، قانون اساسي به ۱۸ ، نجي ماده ي علاوه ايتك مجبوريته حس ايتديلر .

بوگون قريم ، كندى بىلكنى ادراك ، عصرى و اجتماعي حيات تلقيلريني قبول ايدن يكو وجود ملى بر كته دن تشكىل ايتمشدر . فقط ، الآن بو عصرى حركات مليه و اجتماعيه اعتراض ايدن واسقولاستيتك تربيه سندن آريلامايان محافظه كارلر وار .

حيات اجتماعيه نك تكاملنه خدمت ايدن الثأني واسطه لر ، جمعيتلر ، سينه مالر ، وملى تماشاردر .

عائله حياتى عصريلشمشدر . ملى برپيه س وضع صحنه ايدلديكي زمان ، فوج فوج عائله لرك ، ارلك و قاديبنلرله برابر تيارويه كيتدكلى كورولور ، قاديبنلرله اركلر برابر اوطورورلر .

قىزىلچىلار قوزغولۇپ كىتىدىغان قورسىقلىقنى ئىچىن ئىچىن قورسىق قورسىق بىلەن داۋامىي
مىلىي جەمئىيەت ئىچىن ئىچىن قورسىق قورسىق بىلەن داۋامىي قورسىق قورسىق بىلەن داۋامىي

ازدواج و طلاق فاجعه‌ایست عائد به سلسله ، یازدهانه او طوهران ، بلکه او جنایتی ارتکاب ایند آنا و بابالری آغلامش و درین وجدانی بر عذاب ایچنده ایگتتمشدر .

تاتار قېزلىرى ، آيى برغانلە حياتىنە مظهر اولدقلىرى ايجپىن كىنچلك اوزرندە پىك
نخربىكار تاثيرلر اجرا ايدىن بدىئىي pessimistue جريانلردىن اوزاق يشامقدە درلر .
بوشاقراق قېزلىرى ، ياسىدىن ، خىزىدىن ، ملالدىن آزادە ، طىببى بر حياتىك
سىر آزاد افقلىرىندە . سىر آزاد كىلبار كىي . قىرىمىك دلنشىن ساحلارندە ، نىقى
كولكىلى آغاچلىقلارندە ، قىرمىزى لالە تارلالارىندە ، الارندە پوشكىنىك ، طور كىنىك
نادىۋونىك ، داستاۋوۋىسكىنىك شاه اترلىرى اولدىنىي حالده اينچە نشيدەلر تىرىم ايدەرك
طىببىنىك كوزلەكلردىن استفادە اتمىكدە درلر .

قرعك عائله لری آره سنده ملا نقولی Melancolie ایستهری hystérie کی
امراض عصبیه به مبتلا شخصیت لره پك تصانیف ایلتیز. اك چكوك حادثه لرك او كنده
دهرین بر فلاكت حسیله تیره لرك ؛ چكوك بر سرور ایچین بیوك بر سعادت نائل
اولمیشلر کی سونمزلر .

عشقك مرضى و مزمن شكلارينه تصادف ايتك پك كوچدر .
مكتبلرده معلملر ، كنجلرله سويولريله متاسب كتابلارك مطالعهسنى توصيه
ايدرلر .

بدن بره عشق ممنوع ، ایلول کبی مرضی عشق لری کو سترن اثر لری کنج لره
اوقوتمازلر . آنجق ژیمنازی بی اکمال ایتدکن صکره ، پوشکین ، لهرمانتوف ،
نادصون ، آپوخین ، طور کینف ، داستایاویسکی کبی شاعر لک کتاب لری اوقونور .
مکتبلر ده استقراء اصولی تعقیب اولمقده در . کنج دماغ لک بوصورتله زهر لئمه مسینه
دقت ایدلر .

قریبه طرز تبلیغ ده ، ملی جریانز کی ملی بردو یغوا یله محافظه ایدیلرک
عصری برطرزده دیکشدرلمش ویکیشدرلمشدر : بالخاصه قنزلر باشلرینه آلتونلی
برفس ، اوزرلرینه آلدله ایشلنمش بر قوستوم کیمکده دزلر . حتی الارنده
طاشیدقلمری چانطلر بیلله صیرمه وقلایدن ایشله ملی در .

سنه لوجه دوام ایدن كشيغ واليم روس استبدادينه زعماً ، قريمده عصورك
تعاليله متاسب مكمول ، ملي وعصري بروجدان دوغمش ؛ قاديئيلرك حيثيت
اجتماعيلريني اخلال ايتمهك درجه ده تابليلر ننده برتبدل اولمشدر . قاديئيلر ،
اوروپا طرزننده كينيوپ ملي كسولريني محافظه ايتكمده درلر . حتى البسه لرينت
مكامل شكلي ، روس قاديئيلري نژنده بيوك بر رغبته مظهر اولاراق مودا
حكمنه كرمشدر .

ایسته ، قریم قادیسلنی ، تمامیه عصری ، ملی مفیکوره لره مالک ، فوق العاده برانکشاف اجتماعی به مظهر اولش منور ، یو کیمک بر کتله در .

استقبال فلسفہ دار الفنون کو۔ قندیل

شوکت جودت

پان تورانیزم

اشرف مخلوقات اولان انسانلرک ایکنجی باباسی حضرت نوحک اوج اوغلی
سیلالهسی ارلرق ، عرقلی آری ، لهجهلری غیری ، رنکلری متلون ،
لسمانلری باشقه باشقه میلارلرجه بی بشر کائناته یاییلمشلدردر مثلاً : بونلردن
عرق ایضه منسوب اولانلر اوریا و آسیاده ، عرق اصفره منسوب اولانلر آسیای
شرقی ایله اوسترالیا آطه لرنده ، عرق اسوده منسوب اولانلر آفریقاده ؛ وعرق
احمره منسوب بولنلر ایسمه آمریقاده ثوره مشلر ، عصرلر کچمکجه اولادنسک

اولادی ، اولادینک احفادی تکثر ایتشلردر . ایشته بوانسانلر هرق ، صوی ، لهجه اعتبارله قسم قسم آیریشلردر .

بیوک بریتانیا وتوابی آطه لر ایله ، آمریکای وسطاده توطن ایدنلرک اکثریتی آنغلو ساقسون عرقه ؛ دبا کبر قوخه روسیه ایله بالقانلری احاطه ایدن رومانیا ، باغارستان ، صربستان ، قره طاغ کبی حکومتلر ایسه اسلاو عرقه منسوبدلر .

کله لم توك عرقه : عثمانلی تورکلری ، روسیه تاتارلری ، آذربایجان وقوبان تاتارلری ، آسیای وسطی اوزبک وترکمنلری ؛ سبیریا تاتارلری ، قیرغیزلر ، بخارا ، خیوه خانقلری ، چین غربی مغولستانی ، ترکستان چینی ؛ و مرکز چینده کاش آلتی شهر تاتارلری سالاریه تورکلری ؛ تا . . . تونکین حدودینه قدر بر سیالیه متسلطه تورانیهدر که بوکون بر خریطه یاییله حق اولورسه ، دهشتلی بر موقع اشغال ایدرک ، عالم سیاسیه دهخی باشقه بر رنگ ویره جکدر . بونلرک کافه سی یافتک اولاد واحفادنن ؛ عن اصل مقول جنسینه منسوب اولوب جمله سی دین مبین اسلام ایله متدین همان یوز الی ملیونه قریب قوم واحددر که هب لسان ترکی ایله پک آز فرقلی اوله رق ، تکلم ایدرلر .

بویله بر قوه جسیمه تلک اولک آفاق اوله حق رهبری وقائدی ، هیچ شبهه سزدر که بوکون اوج ترقی ده جمله سنه فائق اولان عثمانلی تورکلریدر .

یوز ملیونی متجاوز بر قلوب متحده ، بر ملت متمدنه ، بر دین ایله متدین ، بر لسان ایله متکلم ، متحدآ و متفقآ علم و معارفده یدآ بید ترقی ایدرک اولورلرسه ، دکل کندیلرخی ورطه هلاکتدن تخلیص ایتک بلکه بوتون عالم انسانیتی نور عرفانه تنویر ایدر جکمزده شبهه می اولنور . بوضورتله صلح وسلامتکده یکنانه خادمی اولورز .

بوکون ، اسلاولر بزدن زیاده دکادر . جرمانلر ایسه عدد اعتبارله بزم قدرده اوله ماز . شجاعت ملیه ایسه ، عصرلردنبری کوسترمکده اولدیغمز محاربیلرده ظفریاب اوله رق ، شان معنوی ومادیه مالک اولمه من ایله مبتدر . هر نه قدر ، بوکون مدنیت نقطه نظرندن ملل سسارمه نسبتله کری قالمش

اولدیغمزدن بعض بدیلر ، بزه نظر عدوان ایله نظر ایدرلرسه ده ، استعداد فطریه مزیده کیمسه انکار ایدر من . بز ، غیرت دینییه و ملیه من ایله جدی صورتده تشبث ایدرک ، مایتمزده اولان بعض شخصیات واعتراض فاسده لری ده ازنله ایلرک ، اورویا ، اورویا ؛ دیه پک اوزلیوب کال جدیت ایله ، هرامورده وجدانیمزی حکم طوته رق وار قوتمز ایله سی وغیرت ایدرک اولورسه ق ، کندلی استعداد وقابلیتمزی بوتون کائناته قارشلی اثبات ایدر بیله جکمز کون کبی آشکاردر .

اسباب اتحادک وسیله اولیه سی اولق اوزره ، بوکون استانبول ترکجه سی ده سادهلشدیریلرک ، بوتون اقوام تورانیه ایچون بر لسان عمومی اتحاد اولمالیدر . مطبوعات سایه سینده بوفکر کال سرعتله ترویج اولنه ییلور . غزله لریمزده بوبابده خصوصی ستونلر آچیلمالیدر . وبونک مصیب اولدیغنه هیچ شبهه اولمایان ، افکاره عموم اقوام تورانیه ک اشتراک ایدر جکی آب آشکاردر . چونکه ، بتون تورک - تاتار اقوامی آکلادیلرکه وحدتدن قوت دوغار . نرده وحدت ؟ . اوراده قوت ! . . . نرده قوت ؟ . اوراده رحمت ؟ . . . اوراده برکت ! . . . نرده برکت ! . اوراده سعادت تجلی ایدر .

بوکون عالم انسانیتجه معلوم ومسلم درک ؛ عصر حاضرده اک ترقی ایتش بر فکر وار ایسه اوده فکر ملیتدر . المانلرک ترقیلرینه باعث اولان سبیلرک برنجیسی فکر ملیته اولان ارتباطلریدر . ایتالیا دولتی آوستریالیلر بویوندیر یغندن قورتاران برشی وار ایسه ، هکذا اوده فکر ملیتدر . بوکون ولاسیا اوفاجق فنلاندیا ، لهستان ، اوقرانیا افکار ملیه سایه سینده مستبد روسیه نک ظلمندن قورتولدیلر . بز زوالی تاتارلر ، نه ایچون بونلرکی قورتولمایلم .

شرق انکاتره سی عد اولونان وبلکه استقبالا آندن ده بارلاق استعدادی حائز ژاپونلر حیت ملیه لری سایه سینده ، دهشتلی روسیه دولت معظمه سنه الی الابد قایانماز باره آچشدر .

بوکون عموم اهل اسلامک کوزلری عثمانلی حکومت تورانیه سنه معطوفدر . عثمانلی تورکلرینک حیاتی عالم اسلامک حیاتیدر .

بوکون ، رأس کارده بولونان ترکلردن صادر اوله حق ، اک کوچوک بر

خطا ، ایلزوده عالم اسلام ایچون موجب خسیران بر رخنه آچه جقدر .
شوحالده حکومت مشروطه عثمانیه من ارکانک

، انسانیت وبالخاصه اسلامیت نامنه یکوجود اوله رق خیرکت
ایتملرینی عن صمیم القلب تمی ایدرز .

بزلی دائما یأس ایچنده یواریان برشی وار ایسه اوده ملتتمز ارکانک اوز
آرالرنده چارپیشمه لریدر . مثلا : فرد واحدک ، وظیفه مودوعه سنی کاهی حقها
بیلیمیه رک موقعی محافظه خلیاسیله ، امور دواته رخنه آچق ، اجانبه یالتاقلامق
کی دنائتلرده بولمق زمانی کچمشدز .

اداره مشروطه بوکی ضلالت میدان بر اقامشدز . بوکون ، له الحمد عثمانلی
ملتی ایچون حیات میدانی آچیلمشدر . فقط ، بوکرده استفاده ایده منزلسه
الی الابد خسیرانده قاله جقدردر .

بوزمانده ترقی ایچون هیچ بر مانع یوقدر . عصر حاضرده هرشی اختراع
اولش ، حاضر پیشمش دیمکدر . بزم ایچون قالمش برشی وارسه اوده ، یالکیز
چالیشمقدن عبارتدر .

ژاپونیا اوکرده بر مثال محسندر . ملل متحده دن ، صنایع ومخترعات مختلفه
عائد هر نه که لازم ایدیه آلدی ، یورودی ؛ اوتوز قرق سنه ظرفنده غایت بویوک
ایمپراطورلق اولدی .

بوندن اوتوز سنه مقدم ، ژاپونیاک اسمنی بویله کیمسه بیلیمه دیکی حالده ،
بوکون ژاپون اسمنی هر کس تقدیس ایدر چه سنه یاد ایتکده در . بو ایسه یالکیز
سعی وغیرت وفکر ملیت ایله میدانه کلمشدز .

حیث ملیه وغیرت دینیله اولمازسه ، یالکیز بر آتوب طوموق ایله ایش کوریه من ؛
مملکت اصلاح اولنه ماز . حیث ملیه لری اولوبده وطن ومملکتلرینه محبت اولانلر
بر آزده فداکارلق کوسترملی . سنه لرحه اوروباده آج وچیلای سقالتلر اختیار
ایدن کنجلمز ، فیزان وطرابلس غرب چوللارنده سورونه رک وطن تهلمکده
دیه باربار باغیران مقدورینی سیاسیله ارباب ارکانک ، وطنک حیاتی الارنده
اولدینی حالده ، صرف بر برلریله اوغراشور ؛ ویالکیز بوغازلری دوشونور ؛
شیق البسه لرله اوتوموبیللرده مغرورانه قولوق قبارتیرلرسه ، زواللی ملت

اسکینندن آغیر یوکر آتیه کیرسه ، یونلری کوره کوره سکوٹ ایتک هب
حیثینز لکدن باشقه برشی دکلدر .

قوة اجباریه اصحاب حیتک آخرنی قایاتیر ، قلملرینی کمر ، غرنه لریده
بی فائده براقیر . حیثینز مملکت حمایه اولنه ماز .

شو حالده بز بر آزده کوزلریمزی دوت آچلم : نه ایچون بز حیث ملیه منی
ضایع ایتدک ؟ . عجبا اسبابی نه در ؟ .

بونی بحق تفتیش ایده جک اولورسه ق مریرلیمیزی خاطره کتورملی ز .
بوکون موقع اقتدارده اولان کیمسه لردن بعضیلری بتون غربک علم و عرفانه
مدیون وعین زمانده مقلیدرلر . اولر ، بز تورکاری کندی مسکاربینه موافق
صورنده تربیه ایتدیلر ؛ وحالا ایتکده درلر . . بری طرفده اصل بنلکی اولان
تورک لکنی ، ملیتی ، سجه سنی ، عنعنه ملیه سنی اهل ایتدیلر . ناصل ناصل
آوروپالیلاشمق فکر ونظریه سنی هب ذهنلرنده قوردیلر . اکثر خواص ، بویله
دوشوندی . اقلیت اکثریته تابع اولدی . بو آواده ، زواللی جاهل هرشیدن
بی بهره عوام طبقه سی ده بو حال قارشوسنده مبهوت ومتحیر قالدی .

فی الواقع ، ژاپونیا لیلر ، هر خصوصده یعنی علوم وقنون ، صنایع نفیسسه ،
مخترعات جدیده کافه ترقیانده بتون اوروبالیر مدیون شکران اولقله برابر ؛
هیچ بر وقت مملکتی ، ملتی ، غربک کهنه اصول وعاداتنه تابع قیلمادی .
دها طوغریسی اوروبالیلاشمق ایسته مدی . او ، یالکیز قاپاجغنی قابدی ، شایان
استفاده اولان هر برشیدن استفاده یی اونومادی .

ژاپونیا لیلک اک جنتلیمنی اوروپادن جین عودتنده باب المندی کچدیمی اونک
دوشونجه سی . اونک آمالی ، اونک فکری دائما کندی ملتی ، ملیتی ، عنعنه سنی ،
سجه سنی محافظه ایتدی .

حالبوکه ، بز میکیلر اویله می یاد . نه حاجت اوروپایه کیمک . . روبر قولزده
بک اوغلنده کی مکاتب احصیه ده برار تحصیل کوروب چات پات فرانسزجه ،
انگلیزجه ، آلمانجه اوکرندیمی ، اوکمنجمز ایشته او آندن اعتباراً ، مع التأسف
ملتی ، ملیتی ، تورک لکنی ، بنلکنی ، وارلقنی یوقلغنی اونوتور . ستر
« سلام علیکم » دیرسکیز . او ، (بونزور) ، « الله اسرار لادی » دیرسه کنز او ،

(آديو) ديه جواب ويرر .

هله عوام طبقه سینه هیج اهمیت ویرضرلر ، کویلییه باقازلر ، یایدقارینی هیج بکیمیز ، تورک جمعیترینه قاتیلمازلر . حتی اویله کنجارجلر واردرکه براز تحصیلدن سوکرا ، دکل بر ییاجی همشهریسی طایبق ، کندی ابوینی ، اقرباسنی بیله طایبق ایسته مزلر .

ژاپونیا لیلر بویله می یا ؟ . . اوللر بزم کبی درمه جائه دکل ، بحق اوروپاده صنوف مختلفه دن دیلومالر ، آلیرلر ؛ هر مسالکده متخصص اولورلر . فقط هیج بر زمان اوروپا لیلنی قبول ایتزلر او ، ژاپونلغیله افتخار ایدر ؛ و مملکتیه کیده رک ، جانسپارانه وطنه ، ملتیه خدمت ایدرلر .

بزم ، ده قادن بکلرده ایسه قضیه بر عکسیدر . کوزده تک کوزلک ، الیه الیدیون ، آتون یالیزی باستون ، شیق قراوات ، مطروش بیق ، باشده کی فص شیلک بونک عننده احمد اغا ، حسن اغا صانکه بر حیوان ؛ یالکیز کندیسی مجسم انسانیت کسیلور .

والحاصل بونلری اوزون اوزادیه سسویله یه چک اولورسه قی مملکتی وملتی مظلم بر فلاکت ایچنده کوره چکیز . شوخالده بزم کندی هویتیزی اثبات ایتک ایسترسه ک استقبالمیزی ملاحظه ایتلی یز .

بزم استقبالمز ؛ وعموم عالم اسلامک استقبالی تکرار ایدیورم ؛ بومقام معلاى خلافت کبرایه مربوطدر . بومقام مبارکک حیاتنده ، عموم اهل اسلامک حیاته باغلیدر . خصوصاً اقوام تورانیه ک حیاته باغلیدر . شوخالده نه ایچون یکدیگریمزه ال اوزاتمایلم ؟ . . نه مانع وارکه عوام و خواص یکدیگریمزه قارشى قرده شایعیمزی اظهار ایتیم ؟ . . نه ایچون لسانلریمزی برلشدیریم ؟ . .

علی الا کثر تاتارلر عثمانی مطبوعاتندن استفاده ایتدیکی کبی ترکرر ، نه ایچون تاتار غزته و کتابلری اوقومقدن احتراز ایتسونلر ؟ . . جای تعجب ! . . جزئی بر حیت ملیاسی اولانلر بونلری ملاحظه ایده چک اولورسه ، کندی کندننن حیا ایدر ، اوتانور ، صانیم . بزلر ایسه بونلری ملاحظه ایتکدن عاجزمیز ؟ . .

ملتن استرحام شودرکه وقت فوت ایتیم یوب ال برلکی ایله چالیشمیلی یز .

بر آن اول یان تورانیزم اسبابنه تشبث ایتلی یز . کواش غریبدن دکل ، شرقدن دوغار . اونور آلهی اورادن لمعه فشان اولور . بناء علیه ، بز تورکرده غریک علم وفنی آلهم ؛ فقط ، عرف وعاداتی بنه میهلم . مملکتیمزه صوقایهلم . ایسته بزى اوچورومه کوتورن قنالقارک اساسی . . . اورویایه کیدن کنجارجیز ، عودتلرنده قولونه بر مادموازل طاقوب کلهی موده تلقی ایدیورلر ، همجنسنى بکنمیورلر . اجنبی عرف وعاداتی ، کندی ملی تورک عرف وعاداتنه ترجیح ایدیورلر . بوصورتله اوچورومه کیدیورلر .

والحاصل بز شرقه طوغری انکشاف ایتلی یز . یوز ملیونی متجاوز اقوام تورانیه ، تورک تاتار ، قیرغیز ، اوزبک ، بخارا ، خیوه و تورکستان چینی هپسی یکوجود اوله رق یان تورانیزم میدانله کلی .

بوفکر عاجزانه مک حصولی ، یوکی مسالکری تعقیب ایچون مخصوصی آرغانیزاسیون تأسیس اولنلی ؛ عموم اقوام تورانیه ایچنده بوفکره ، برفکره خدمت ایدر آدملى آرامالی بومالی ، هان مکاتیبه ومراسله میدانلری آچمالی ، مرکزلری تعیین ایتلی ، مطلبلری تخصیص ایتلیده محور مطلبی صراط مستقیمه توجیه ایتدیره رک ، بر آن اول آرش ایلری دییه رک کمال متانت واستقامتله حق یولنده یوروملی یز .

هر اصحاب حیت وغیرت و هر خادم ملت ومملکت ایچون سلوک ایده چک یکانه بر طریق ومسلک وار ایسه ، اوده یان تورانیزم طریق ؛ یان تورانیزم مسلکی در . راه حقه سلوک ایتک ایسته یلر ، بو طریق اختیار ایتلی ، بوتون افکار وآمالی بوکا حصر ایده رک ، ورد زبان ایتلیدر .

بزم ایچون یکانه مطلب بودر . یکانه مقصد بودر . و کشف اولنه حق بریکی آمریقا وارسه اوده آنحق ایشه بو « یان تورانیزم » در .

حاجی عادل

هامش . — بوجه بالا مقاله عاجزانه می یازدیغیمک ایرتمی صباحی ایدی ، که تصویر افکار جریده فریده سنک ۲۱ شباط سنه ۱۳۳۶ تاریخی نسخه سنده عیناً صورتی آتیده محرر حوادث نشر ایدلشدن :

« پان خرسټيانيزم قونفرديسى ! »

« پان خرسټيان قونفرديسى هيئي طرفدن روم بطريركخانه سنه كلن برتحريرات جوابيده ، روم اورتودوكس كليساسى نامنه سلفك مټرپوليدينك مرخص صفتيله قونفرده اثبات وجود ايمه سى مناسب كورولديكي ؛ وقونفره نك آغستوسك اون ايكي سنده جنوده عقد اجتماع ايده چكنى بيان ايتمىدر . »

اي مسلمان قرداشلر ، محترم دينداشلر !

ايسته ، شو علماً نيمر اولونان حوادثدن قطعياً آكلانشيلوركه عالم خرسټيانيت همان يكووجود اوله رق اسلاميت عالمى اوزرينه ، كيت و كيفيت نقطه نظرندن بر تفوق و رجحانيت كوستره رك اسلاميتى هر آن زده له مكه يلمته نيورلر .

بناء عليه ، بز اسلاملرده بوش طور مايوب اخوت اسلاميه يي توثيق و تحكيم ايچون خليفه روى زمين تحت رياستنده چار اقطار جهاندى ، وضع ايديله چك بر اصول دائره سنده انتخاب قلنه حق مبعوثلردن مركب بر مجلسك اجتماعه دعوت اولماسى وحييه دندر .

بوصورتله ذاتاً معنأ موجود اولان « اتحاد اسلام » ك دها زياده تقويه بولماسنه ؛ وديكر جهندن ده « پان تورانيزم » ك دخى بر آن اول ميدانه گل سنه ، بتون عالم اسلاميت وار قوتيله ، بتون موجوديتلريله چالشماليدرلر .

ح . ع

صاوبولسون شو جورتمز

حازرلكسز كلب باصدي ، آبدراىدى ، ، قاتى قيش ، بهك موغاييتى ، توشوندردي ، هم جلاىدى بر طفش . جاوغان قارمان جلفا ، باير آق شاشاپداى آفاردى . باي ، ئوينده شالقايسادا چارلى ، جهتم صارغايدي ! . .

باي باللارى ئويكن ذاققان بوزدا طايب اويناشا بزلك كيلهر ، صووق ئويده قانطراشا ، جلاشا ! . ئوي قارماوسز ، هم قاراوسز نه آفاج بار ، نه پيشقا ، كييمسز وبوش قورصاقان توزوم بولماي بوقيشقا اويلايتا ئېن طايماي ، ئورسهن قارسان طورغاندا نه پهندي آقام داوشلاندى :

- مكللى زاده كه مندا -

جاغارلك جوقدر سه نك آيتاسا كدا بيله مهن ، مناسزدي غارلهر كه خابهر بهرب جورده مهن . بزنى بزى بهك توشونكن شو مبارك جورتمز ، جاشاونا طريشايق قرزقامز ، قورتمز ! . بوكون سزدي موتاجلارغا اوندا آفاج بهريله جهميه تنك (جمعيت) مناشونداي پايدالارى كوريله بهك قوانتتى خوجا آقايىنك مهنى جلالى خابهرى قووناغمدن كوزطورلاندى ؛ جلاسامدا بارجهرى

مهندي نه تب آلاي ياقدان غارت قورتقا كه لىكه نلهر شولتر ، شولتر جان جورده كه ن جورتمقا دووا نه تله ر آيتدم اوندا : نهى كه لهر ، تاتاييلار .

بار قالققادا ناسپ (نصيب) بولماز بو طويلار برلكوومه ن بولا طورغان بوشيله ر ،

« برلك بولسا ، كورلك بولور » ده كه نلهر

آيسه بزده برلكى يك اوكايق

بارلى ، چارلى كه لب مندا طولايق

خاير ؛ بردر بولماز اونك قارداشى

قديرلماز اوندا نه ركك ، ارغاشى

ايسته سهك كوب تهر جور تقا پاي دامن
 ئوزيكنى پاراوسز قالق صايما كز
 شاليشايق جاشمىز هم قارتمىز
 جاشا تايىق ، صاو بولسون شو جورتمىز .

ع . جودى

زواللى تاتار

بو بدبخت ماتك قارا طاللى اوله حق ؛ آرتق ، تاريخك صحيفه لرينه توديع
 ايدىلن برشان وشرف برماضينك ، صايلى دولتله آنجق الهى بر بخشايش اولان
 يوكسكلكلرنده يشادقدن صوكره ، صوك بردوره انقلاب ايله مقدراتى تشريك
 ايندىكى عثمانلى دولتى وتوركلك خاقانلرله اوزون بر زمانده آسپانك اورته لرنده
 ات اوينا تددن واوروبا ايجريلرنده او وقتك نصارا اردولرينه قارشى خليفه
 بايراغنى زمانك ائك جنكاور سواريلرله قوردقدن صوكره ، ياواش ، ياواش ملت
 آرسنه دوشن تفرقه اوزرينه يوقايدن كان روس اردولرينه جولانكاھنى ترك
 ايدن تاتارلر آره لرنده ماضيه دين وعرق فرقى بولنيان قرده سار ئولكسسه
 مهاجرت قرارىنى ويرمكده كيكمديلردى . بو ، شهبه يوق كه تاتارلك مى وارلقلر
 غائب ايمكه عادت و يرلمش برقرار كې ايدى . فقط ، تاتارلر ، هيچ خاطرلرينه
 كتيرميورلردى كه ، تورك قرده ش اولكسسه هجرت ايتدكن صوكره تورك قرده ش
 طوپراغنده كنديلرينه كم نظرلر ، يبانجى دويغولر عطف ايدلسون . هنوز بك
 يقين بر زمانه حتى ، بوكون ايجمزه خاطره لرى صاقلان اختيارلر يئزه رغما ،
 تاتارلر سببى الا آن كلاشيله ميان فنا فكرلر ، محيطنك مساعده سزلىكى يوزندن
 صوك زمانلرده آرتق ئولمىش وديرلمك اوزره مزاره كومولمىش ايدى . اويله ظن
 ايدىيورددى كه شو طالعمىز اولكده دهرك بوتون قضا و بلاسنه كوكس كرمكه

اوهراشان جسور توركارله بزده مقدراتى توحيد ايتمىش اونكله برابرلك .
 فى الحقيقه بودويغولر بوكونك ، صوك انقلاب حركتلىرىنك مولوده لرى دكل ايدى .
 تاتارلر ، تاريخى هزيمتلىرىنك آجى دقيقه لرىنى يشامغه باشلايجه ، تورك قرده شلىرى
 آره سنده كنديلرينه شفقت ياشى دوكن كوزلر بولمىش ايدى .

توركيا طوپراغنه آياق آتان تاتارلر ، باصدقلى طوپراقلر ك صاحبلىرى
 توركار اولديغنى كوره لك اوكا ، مقدس يشيل يورده ، خليفه و خاقان اوچاغنه
 اينصمقده كيكمديلر . آرتق ، كوچكلىرى يرلرده بك صيچاق صميميت وحسن
 نيتلرله اوغراشديلر ، يكيدين اديندكلىرى معرفتله انفراد ايتديلر . قان ، قان ،
 دويغولر بر برينه تداخل ايتمىش ايدى . تاتارلك تورك طوپراغنده خاقان قوچاغنده
 كوردكلى النفاتلر روسيه كوبكسند قايىناشان توركلك دنيا سنده درين و تاثيرلى
 فكرلر اويانديرمقده كيكميدى . بالقان حربنك ائك آجى دقيقه لرنده جامعلرده
 آغلايانلر ، يارملى تورك عسكرينه قوشانلر قريمدن ، قزاندن استانبوله كليورلردى . قارا
 كونلر شفقلى همشيرلر قىلرله آغلايورلردى . حرب عموميه تورك اردوسنك
 آي ييلدزلى بايراغى آرايان وجودلر ايشته ، هپ بو ، صيچاق دويغولر قربان
 اوليورلردى . تورك اردوسنك هيچ بر جبهه سى يوق ايدى ، كه تاتارلك ، تورك
 قدر وظيفه سى اولمىش . دينده دويغوده براولقلرى كې ، هر يرده براولمىش لردى .
 حيات واستقبال نقطه سندن آرتق ، تورك و تاتار يوقدر . بزاوله تلى ايدىيورز ،
 واوله يز .

بونى ديدى قوديلره رغما هيچ موضوع بحث ايتك ايسته مز و موجوديتندن
 شهبه كتيرمكه باشلار كې اوزرنده اوينامق آرزو ايتمىز كن حريت وائتلاف فرقه سنك
 مروج افكارى اولمى اوزره انتشاره باشلايان ۲۹ اغستوس تاريخ و ۳ نومرولو
 مسئوليت غزته سى - زواللى تورك - سرلوحه سىله باشلادىنى مقاله سنده آرتق ،
 هر شى بيتمش ، توكنمش ، سويله نه جك سوز قالمامش كې شوسوزلى سويله مكدن
 چكنمه يور :

ماضى نى تدقيق ايتمدن حال واستقبالى تأمينه چاليشانلر عجباً تاريخ دنيا ن فنده
 بر فائده تصور ايدمه جك قادار بى نصيب عرفانمى ايديلر ؟ حريده [ظفر نهائى] نى
 تخیل ايدنلر ، موسقوايه قادار كيديله بيله جكنى ده اميد ايتدكلىرى حلاله ينه راي

پرشانى وطنه كىتيره بيله چك بر نىرك بيله قالمياچىنه قانع اولمش اولمالىر كه اسپر آلان و كىندى حقايق تاريخچه لر نجه ينه عىنا تورك اولان تاتار افرادىنى آناتولىنىك مختلف شهرلر نده جىيلىرىنه سرمايه آلارىنه برر زوجه ويرهرك اسكانه جاليشيورلر . عادتا مېنت طور افرلر نجه اگدكارى بوتاتار تخملىرى ندىن تورك محصولى آلقا ايسته يورلردى . محارب تاتارلر له محارب توركك پرلشمه سى .. تپورلشكله يىلدىرم بايزيدك ازدواجى گى برشى . « بز ، بر فرقه يه علمدارلق ايدن بر غىزه نك حالدن بو قدر تغافل ايدرك بوكون ، توركياده لاقول ايكي بىچى مليونه قىرب بر عنصر كىله سنى رنجيده ايدى چك بوكى اشرياتده بولنه چىنه احتمال وىرميور دق . شىجىدى بو نشرىات قارشى سىنده بزمده برحق سوا لىز واردر :

آناتولىنىك مهم مرا كىزنده مهم بر موقع و عنصر بر عنصر مفيد حالنده بولنان تاتارلردن هانكى بر فرقه فنالق حس ايتمشدر ؟ تورك قرده شلىرىنه فنا نظرلر عطف ايدن نك بر نىرك تاتار كورمشميدر ؟ . بوكون مقدرات دولتى دوش تخملىنه آلان حكومت آدملىرى ايچىنده ياخود تاتار مامورلردن بر كوتوك ايشيدلشميدر ؟ شو نازك وتاريخى دقيقه لرده حسىانه فنا فكرلر وىرمىلى ملحوظ اولان بو بحث اوزونده دها زياته اصرار ايتكى برخىانت وطنيه آكلايه رق سوزمى اوزاتمىدن اجتناب ايدىور .

ايجاب ايدرسه تكرر حقايق احواله دائر حق كلامزى صاقلابه رق آرتق بر برلردن بشقه امداد جىلرى اوليان بو بر ملت مضر اوله حق نشرىاتدن واز كچمىنى و آناتولىنىك بوكون اك قيمتلى عنصر مدينى اولان ، صبانى آتيله يورده يشىللكار سرىن زواللى تاتارك ، بويله وقتلى وقتسىز هزىانلرله خاطرى رنجيده ايدىله مىنى حرىت و اشتلاف فرقه سىنك ترجمان افكارى اولان غىزه يه توصيه ايدرز .

زواللى عناصر جىلر !

(مسؤلىت) رقيقمىزده اعتراف ايدىيور . بومىلكىنده اتحاده ترقيدن اوگده ، توركىللكدن مقدمده هر عنصرده (زواللى تورك وتاتارلر) دن بشقه هر قومده دولتك ، مملكتك مؤسساسته ، مقدراتنه قارشى يىسالىجى بر حس ، بر يادىرغانلىق غير قابل انكار بر صورتده ، غايت بدىهى برشكده واردى . بو محققدى) هر برى بر غايه مليه ، بر خيال تاريخى آرقه سىنده قوشان عناصر غير مسلمه دن بشقه مختشم بر تاريخى ، قديم بر مدينى ، زىنكىن بر ادبىاتى اولان ، نوشين رنكىن حرافانى بولونان مثلاً بر عرب قومى ده جامعۀ عثمانيه (۹) ده داخلدى ، بونى تمثيل ؟ بوكا ماضى و موجوديت تاريخچه سنى اونوتدىرمىق ممكن دكلدى . عثمانلى ادبىاتى ندىن صرف نظر ، تاريخك و مشاهيرىنك اوروپا لىلرجه معروف ، هيچ بر جزئى ، هيچ بر فردى بيلمىن عربلر ، زمان جاهليته عائد [غنر] - غنر ، دكل « غنره » در ! - حكايات و مناقبى بيله دونكى وقايع كى بىليور ، هله هارون الرشيدىنى هيچ اونوتامىوردى) ايكي قوس ايچنه آلدىغىز بوسطرلرى ، برانطاق حق ديه جكز ، عناصر جى (مسؤلىت) رقيقمىز يازىيور ، ثبوت عربلر غنرلرلى اونوتامىزلردى . اونلره مشروطيتدن بيله يدى سىكز سنه مقدم « غنره » لرى تيسار و مخته لر نده جانلاندىر دق ، غنره آغىزندن ، غنر نك مڭىل برادرى آغىزندن (بوملت چوبان اوله ز و اولدىر يله مز ، بونك قورتولش اكونى ياقىندىر ، بوملتى قورتارمىق ايچون انسانلرك كوزلرى دكل ئوزلرى بيله فدا ايدىله ليدر ، انتقام هر شيدن مقدم و اوستوندر .) ديدىرن شكرى غانملىرى و سائره لرى واردى ، عثمانلىلرك اك بىوك صروح و خادى صفتيله معروف فراشه رلى سامىلر بيله توركيه نك اضمحلالى آرنادولرك استقلالى عنوانيله كىزلى كتابلر ئاليف و عرقداشلىرى آره سىنه نشر ايدىيور دى . توركىلك دىمك بوتون بو آجى حقيقتلرك متفكر بر زمرة طرفندن ادراك اولونماسيدى . تجاوز سياستدن قاجد قلرى هر زمان وثائقله اثبات ايدىله بيله چك اولان و صرف تدافى ادبى و تاريخى بر مىسلك اولان توركىلك اتحاد حيققه ، اشتلا حيققه هله احتكارله

موقع و صنداليه احتراضلری ايله قطعياً علاقه دار دهكلدی . توركچيلرك آره سنده آماسيه مبعوثی اسماعیل حتی کبی ، فرید یوسف آقچوره کبی صوك دورك متفسخ اتحادچیلغندن الك بیوک ضربلری بیه نلرده آز دهكلدی . فقط یازیق که یاکلش آکلاشیلدی ویا آکلامق ایسته نیلیور . بونقطه نظردن بزده اشتراك ایدهرز: ای « زوالی تورک » ...!

تورک تاتار - تاریخده بردی . تیمورله ییلدیرمک چاریشماسنه رغماً ؛ بردی . بوچاریشمه لر توقتامش خانله تیمورک قیچاق صحرالنده ، چابی سلطان محمدله قرداشلرینک بوئولکلرده بربرینه دال قلیچ قاوغا ایتملری قیلندن برشیدی اتحادله ائتلافک مجادله سی ، ویا هرهانکی بر کروهک لیدر قاوغالری قیلندنده عد اولنه بیلیردی . فقط بونلر ، آرتق تاریخدر . کریده قالمش شیردره . قدرت فاطره کوزلری آرقه ده دکل ، اوکده یاراتمش ، کری بی دکل ایلری بی کورکز ، دیمش اولسه کرک ، بوکون تورکله تاتارک - هر بر تاتارک صفوت قلبه مالک هر بر تورکک - غایه سی برلکدر ، اولارک لسانلری عرف عادتلری ، دینلری وهله سیاسی منفعتلری یکدیگرندن آریله ماز . هربری بشقه بر « غایه مایه » مالک اولان ملتلری صرف منفعت برلکی سایه سنده تألیفه چالیشان عناصر حیلر هله بو صوك نقطه یه منفعت برلکنه بر آزدقت ایتملی ایدیلر .

بر تاتار فردی - صاقین ملتی دهکل! - « خدمت عسکریه یه عدم اجابت » ممکن اولامادیغدن تورکیه حرب جبهه سنده ، تورکیه نلک متفقلرینک جبهه سنده سوق اولمش اولایلیر . فقط قرداشلری طرفنه کچهرک تورکیه نلک دشمنلرینه قارشى قهرمانانه حرب ایدوب یالکیز « ۳۳ » نفر صاغ قالان اوبیکلرجه تاتار قهرمانلرندن مرکب « اسیا طابوری » نه بوتاتار دلاورلرینه مکافات ، (مسئولیت) رفیقمزک قوللانیدینی (احتیاجات سفیه) چرکابلری آتمقله می ویریلیر ؟ دون دشمن اولان رومن اردو - سنده بزده قارشى حرب ایتمهک مجبور اولان تورکله ده ، بوکونه قادار اوزریمزده سیاه بولوط کبی کزین بر طاقم دینداشلریمزده بویله می چرکابلر آتاجم ؟ آوستریا اردوسنده کی ایتالیانلر ایتالیانلره ؛ اسلاور روسلره قارشى سوق اولونمادیلری ؟ نهایت بو سزک بوکون تألیف بینه غیبت ایتدیکنز روملر ، ارمنیلر مختلف

جبهه لرده بولونارق بوراده بولونان قارداشلرینه ده ، اتحادجی ائتلافجی فرقنه باقیه رقی بوتون تورکله ده (جزای سزا !) لرینی ویرمهک قالدشادیلری ؟ نهایت بودولتک اردوسنده ده بولونارق روس اردوسنده کی تاتارلره ، تورکلره قارشى سلاح استعمال ایدن بوراده کی تاتار و تورکلر دکل ایدی ؟ بونلر بر طاقم جلوه تاریخدرکه ، افندم ، تاریخلردن برر حصه حقیقت استحصالنه مراقلی اولان ضیا کامل بک افندی به توصیه ایدهرز . صوك سوز اولارق شونیده سویابه لم : شو تورکیه یه قارشى سلاح قوللانان بر چوق عناصر کی تاتارلرده بر عنصر ، بر عنصر نافع ، بر عنصر نافع ویکتا دکلیدر ؟ نه دن اونک حتی ، اونک نامی ، اونک حیثیتی بویله پایمال ایدلسون ؟ - بونی یاپان کیملردر ؟ - زوالی عناصر حیلر !

ر . ش .

تاتار جمعیت خبریه سی کاتب عمومیلکینه شرفبخش حاجی ابراهیم عادل بکه :

۲۲ ایل ۲۲۵

حضور عالیلرینه

محترم افندم

مسئولیت غزته سنک ملتک اوغرادینی فلاکت و اضمحلالک درجه سنی قید خصوصنده غرضکارانه نشریاتنی ارائه ایدن مقاله سنده نهایتی کله یین طوفان غیظ و تفوهانی میاننده موسقوه یه قدر کیدیله جکنی تفاخرله اعلاندن چکینه یین صنادید اتحاد عثمانلی یاراغنی وطنه کتیره جک تک برتورک نفرینک کله جکنی بیلدکلرندن آناتولیده اسیر تاتارلره پاره ، اوویرمک و اولندیرمک صورتیه تاتار تخومیه تورک چیه جغنی ظن ایتلرینی تیمورلنک ایله ییلدیرم بازیدک اردواجنه بکزر یولنده کی اصیل تورک ملتک براویماخی اولان قهرمان تاتار ملتی ده ها دوغروسى ملتیز حقنده کی تشنیمی مشعر یازیلری آمین اولکیز بوتون تورک کنج و متفکرلری آره سنده درین بر تأثیر و بیوک برکین دوغوردی . عین ملتک نجیب قیله سنه واقع

اولان بوتعرض شينى حياتمزه هيچ بر زمان اونوده ميه جغز . بوكونكى ايلرى غزته سنده كي جوابكز نه قدر محق ونه قدر تقديرلره لاي قدر . بيوردى كز وجهله استانبوللير بيوك برمازله عليه سنه تابع قالمشدر . دامارلرنده آناتوليلر كي صاف تورك قاننى محافظه ايدن بك آرذر . ايسته محررك فرقه احتراضدن طولاني اتحاد وترقي به هجوم ايده جي رده بتون ملته هجوم ايتمى ضميرنى و توركلكله درجه علاقه سنك نه قدر يوكك اولديغى كوسترمشدر . آرتق او اسكى دورك بزه دشمن ديه تلقين ايتديكى جنكيز و تيمورلنك كي معظم ، شرفلى تورك - تاتار خاقانلرني حقير كورمك زمانى چوقدن كچدى . بئلكنى آكلان هر تورك اونلرك علويتى تقدير ومفاخريله اوكونيور . چونكه بوكهرمانلرى يتشديرمك آنجق تورك ملتته نصيب اولمشدر .

مليتتى مدرك توركلرجه تيمورلنك ايله ييلديرم بايزيد عييدر . هر ايكي سده قهرماندر وخاقانمزد . بنساء عليه اوزون اوزادى به بيان فكر ايتمهرك بوكي مستكره تجاوازاتى نفرته قارشيلارز . يلكز شوراسنى نقل ايتك ايسترمكه حسب القدر روسيه ده اسير بولنديغمز زمان تاتارلرك بزلردن چوق آتئين برحس حرمتك ولايزال بر رابطه ايله بوسلطنت ومملكه ايجون تتره دكلرنى ، يوزلرجه قافله لر تشكيل ايدن بز اسراى عثمانيه رآى العين كوردك . يته اونلرك عاليجنابانه معاونت ليله دركه بز تورك اسيرلرى حياتلرني محافظه ايتمشلردر . آه شمدى بلكه اونلرك قولاقلرينه قدر واره حق بوتجاوز ظن ايدرمكه قلبلرني رنجيده ايده جك . مع مافيه جريان ملينك جانلاندني شو زمانده بو حركت بى ادبانه اونلرك قلبلرني دها زياده ربط ايتمكه ومجتلرني تزينده سائق اوله جقدر . يلكز شوقدر واره او معزز قارداش لر تورك نامى آلتنده يشايان وبتون ملت آره سنده افكار عموميه به زهر صاچان بويله توره ديرك بولنه جغنى كورمك ايستمه مزدك . بز احتياط ضابطلرى كندى حسابمزه متجاوزه لازم كلن جواب وبردك . شمدى كنديلرندن اوزاق فقط قلباً اولكندن دها زياده قارده شلرمزه مربوط و حياتمزي قورتاردقلى ايجون ابدىاً مديون شكران اوله رق يشابه جغز . بووسيله ايله قارده شلرمزه قارشى

حرمت و شكرانلرمزى عرض ايدر وذات عاليكزه عرض حرمت ايلرز اقدم . روسيه ده اسيردوشن احتياط ضابطلرى نامه : آياستفانوسده حلقه لى زراعت مكتب عاليسى صوك صنف طابه سندن دردنجى فرقه اونبرنجى آلاى ضابطانندن احتياط ملازمى صادق كوندوز

ايلرى غزته سنك ۵ ايلول ۱۳۳۵ تاريخلى نسخه سندن عيناً مقتبسدر :

تاتارلره تشكر

دونكى نسخه لرنده (تاتار قرده شلرمزى ايجتميه لم) سر لوحه لى بندى اوقودم مسئوليت غزته سنك دها اوچنجى نسخه سنده تاتارلرى كوجنديره جك بر لسان قوللامه سى قاش ياييم ديركن كوز چيقارمغه بكمزه دى . عجبا ، او يازى صاحبي حرب عمومى ائشاننده روسلره كرفتار اولان بيكلرجه تورك اسراسنى تاتارلرك مالا وبدناً نه قدر بويوك فدا كارلقلرده بولنه رق آجاق وسفالتدن نصل قورتاردقلىرنه واقف اولسه يدى تاتارلرى كوجنديره جك طرزده يازى يازارميدى ؟ ...

اقصاى شرقدن اعتباراً سيبيريا وروسيه نك هر كوشه سنده تاتار جمعيت خيريه لرى تورك اسيرلرينه واسع مقياصده معاونتده بولنديلر . موسقوا : قازان ، اوفاء ، بهرم ، وپياتقا ، تاميوف ، نيزا شهرلرنده معلول اسرامرك اعاشه ، لباس و اباته خصوصاتى تايمين ايتديلر .

متوالى بره رج ومرجه صحنه اولان روسيه نك بر چوق شهرلرنده احتمال بوكون بيله - استانبولده بز ديدى قودى ايله مشغول ايكن - تاتار جمعيتلرى و تاتارلر يته اسير قارده شلرمزه معاونت ومظاهرتده بولتيورلر . شمدى بزه مقدس بروظيفه

ترتیب ایدیور، اوده: بالشه و یقارک تضییقاتنه بلاروا کوکس کره زلرله معاونت ایتش و ایتیکده بولنان تاتارلره علناً بیان تشکر در.

اسارت حیاتمه بالذات شاهی اولدیغم تاتار قرده شلرمزکده بو عالیجناب معاونت لربنه قارشى بو وسیله ایله شخصمه عائد وظیفه یی ایفا ایتش اولدیغمدن طولای مفتخرم.

احتیاط ضابطی وقاضی کوی سلطانیسی
فرانسجه معلمی

حسام الدین

جمعیت خیریه

بوکون اقوام غریبه دن هر هانکیسی اولورسه اولسون بونلرک بولندقلری سویه یه فصل یوکسلدکلری تدقیق ایده جک اولورسه ق بونلر بوکونکی سطوت وقوته ملتک منافع عمومیه سنی تأمین ایدن جمعیتلری، شرکتلری چوغالتیق و آنلره رغبت کوسترمکله واصل اولدقلرینی کوریرز. بوبر آشکار حقیقتدر. چونکه بر قومک، بر ملتک احتیاجاتی تسویه ایتک و بو اوغورده هر فدا کارلنی یاغق ایچون قوریلان بر جمعیت قدر بر آدم منسوب اولدینی قوم، ملته خدمت ایده من. بناء علیه هانکی قومک جمعیات ومؤسسات خیریه سی چوق ایسه او قومک حالده، استقبالده رفاه وراحتی حاضر لائش اولدینی کبی بوندن محروم، بویله عالی دویغو و رغبتلردن اورکن اقوامک ایسه حیاتی موجودیتی هر آن تهلکه ده در.

بروقتلر عالم معیشتده صف اولی ده بولنوب بوکون اک کریده قالمش اقوام بز اسلاملر اولدیغمیزی کیمسه انکار ایده من. عجبا بونه دندر؟

یوقسه بزم بتون موجودیتزله کندینه منقاد اولدیغمز دین فطرت بویله می امر ایدیور؟

حاشا! بوکبی سؤاللر احوال عمومیه حاضرهمزی کوزدن کچرن هر آدمک خاطرندن کلوب کچر. فقط احکام خلیله منزه آزیجیق وقوفی اولانلر یقیناً بیلرلرکه

قصور و قباحث بزم تابع اولدیغمز قانون شرعه دکل، آنی سوء استعماله اوغرادن و کوستردیکی طرق استفاده سندن متحاشی بولنان اسلاملرده در. دین احمدی باشند باشه جمعیات خیریه نک لزومی کوسترز، امر ایدر. حتی شرعک بر قسمی تشکیل ایدن صلاة حج کبی امر عبادتده بیله جمعیتله، طوبلو اوله رق خدایه عرض شکرانغزی توصیه بیوریرسه امر معاملتده بونکله امر بیوردیغنده شبهه ایدیایمی؟

فقط بزلرده بوکارغما جمعیات خیریه محبت، رغبت حسلری بیتش کوکندن چورومشدر.

جمعیت دینلیمی اودومز قویار، جمعیتله نظر نفرتله باقارز. حسبه الله ایده جکمز خیر و حسنانی یولده سوقاقده آووج آچانلره ایتکی دائماً منفعتی عموم ملتله، دینه شمولی بر جمعیتک صندیغنه ترجیح ایدرز.

بو عالمده بشریتک راحت وسعادتق نه ایله اله ایدیه بیله جک ایسه بودین علوی آنک قواعد اساسیه سنی حاضر لامشدر. از جمله موضوع بحثمز اولان جمعیت خیریه یه و اداره ملک و ملت ایچون زکات کبی بر منبع واردات وضع ایتمشدرکه بزلر ارکان دینمزدن بیتمز توکنمز اولان بو ثروتله هر ذرلو احتیاجانغزی تسویه ایده بیلیرز.

معلومدرکه حکومت اسلامیه، مسلمانلرک احوال ظاهره لرندن آلدینی عشر زکاتی بیت الماله آلیر. فقط پاره کبی اموال باطنه لرینک زکاتلری جمعیات خیریه لر ایچون کوزل برکلیرات اوله بیلور. باخصوص روسیه، هندستان کبی اجنبی بو یوندوروغی آلتنده ایکله یین مسلمانلر ایچون کرک اموال ظاهره و کرک اموال باطنه لرینک عشر زکاتلری جمعیت خیریه لر ایچون مهم بر واردات تشکیل ایلر. چونکه اورالرده بولنان اهالی اسلامیه نک بیت المالی بو جمعیتلر. فصلکه بر حکومت اسلامیه مسلمانلردن آلدینی عشر و زکاتی آنلرک احتیاجنه صرفه بالوکاله حق و صلاحیتی اولورسه، بو جمعیات خیریه ده عین موقعده اولدیغندن بوصول حق حائزدر. بو جمعیتلرک کوره جکلری خدمت پک مهمدر. مسلمانلرک دوشمش اولدقلری چرکاب جهالتدن قورتارنه حق تابع اولدقلری حکومت قارشى حقوق ملیه لرینی

محافظه و موجودیت سیاسیه لر بی مدافعه ایده جک هب جمعیت خیره لر اوله جقدره .
بناء علیه اورالرده بولنان اخوان دین واری یوغنی هب بوسندوقلره ویرملری
یکرمنجی عصرک ایجابات قطعیه سندندر .

شبهه یوق که بوکون بوکره بی محوری اوزرنده فیرل ، فیرل ایستدیکی طرفه
چویرن پاره در پاره ! قائلک دیدیکی کی « لولالتقی لقلته جل جلاله » .

زیرا بو عالم ، عالم اسبابدر . قضیه حکمت لحکمه خرق ایدلدیکنده بیله بو
قانونک بستیون خارجه حقیقیور . « تساقط علیک .. » فتمثلها بشرأ سويا .. «
آیات باهره سی بو حقیقی بزه پک صریح اوله رق بیلدیر بیور . فقط بزئر آ کلامیورز
و آ کلامقده ایسته میورز . بوکون پاره نک اوینادی بی رولنی کوروب طوریر ایکن
سلامت دین و ملتیز ایچون وضع بیوریلان عشر وزکات بو خدمت مبعجله ایچون
کشاده ایدیلن جمعیت خیره لره ویریلورسه اولورمی ؟ اولمازمی ؟ دیه علمامز حالا
بونکله اوغراشیور ، حتی بر قسمی ده اولماز دیه قوالر ووروب اهلوی بو کی
جمعیتان صفوتیورلر .

بو حالز بیکارله تأسفله سزادر ، بو عصرده ملتک مقدراتی اداره ایدن علمامسی
هیچ اولمازسه بو قدر بر آجیق حقیقنه واقف اولمازسه وای اوملتک حالته .

بوکون ممالک اجنبیه ده بولنان مسلمانلر عشر وزکاتلری اوکنه راست کلدیکنه
بش اوچ ویرمکدن ایسه بو پاره لر جمعیت خیره لره ک صدوقلرنده بریکدیرمک
دکل عدم جواز فرض اولدیغنده هیچ شبهه ایتمه میلدیرلر .

عشر زکاتک حکمت مشروعیتی بیلنلرجه بو سوز کوتورمیه جک درجه ده
آشکاردر .

ایشته یو پاره لره بویه بر آرمیه بریکدیریلوبده فقرا و مساکین اسلامی
بوکون گرفتار اولدقلری فقر و مسکیندن قورتارمق ایچون قواعد عصریه دریش
ایدیلره ک صرف ایدیلورسه او وقت « انما الصدقات للفقراء و المساکین » حکم
نیفته بحق اتباع ایدلش اولور و کنیدیسندن قائده بکله نیان تملیکده حاصل اولور .
یوقسه بزم بو کونکی کونده صدقات مفروضه مزی بو صورتله توزیع
و تملیک ایدیشمز فقیر و فقرای فقر و منلتدن قورتارمق دکل بلکه آنلرک دائمی
سائل و عاطل اوله رق قالمه لر بی انتاج ایتشدیر .

غریبلرده علی الاطلاق جمعیت خیره اوقدر تعمیم ایتشدیرکه هر درلو آمال
ملیه و سیاسیه لر بی میدانه کتیرن بیک بر درلو صدوقلره ، جمعیه مالکدرلر .
حتی فقرایه ویره جک بش پاره لر بی الیه ویرمیوب آنلرک رفاه و سعادت تأمین
ایچون آچیلان اعانه صدوقلرینه ویرلر . خصوصیه یهودیلر بو بابده کافه اقوامی
چکمشاردر .

لوازم حیاتیه لر بی عادتلری وجهله دینداشلرندن اشترا ایدرلرکن قیمت
اصلیه سندن فضله اوله رق ندارک ایدرلر . و بو فضله بی منافع ملیه لرینک ترقیبی
ایچون قوریلان صدوقلره ترک ایدرلر ، بر موسوی چوچنی کرک فقیر و کرکسه
زنکین اولسون طوغدیی کوندن اعتباراً حالته بو صدوقلره عمرینک هر کونی
ایچون برر کوچک اعانه ویرمکله مکلفدر .

ایشته بو حیرتقزا غیرتلی سایه سنده درکه صاحبسز محکوم بر قوم اولدقلری
حالده بوکون عالم تجارتک حاکم و مدیری کیلمشاردر .

بو کونه قدر بزدرده بوکی حسیات ملیه محو و مندرس اولمش ایسه ده له الحمد
بو حسیات عالییه یکیدن نشوونما بولمه یوز طوندی .

کوندن کونه اشتداد ایدن احتیاجامز بو حسلری قلوب امتده تولید ایتمه
باشلادی .

از جمله قریبده برقاج سنه ظرفنده باغچه سرای ، آق مسجد ، یالطه ، کوزلوه ،
کرج کی قصبه لرده الیوم اوچر بشر بیک لیرالق سرماییه صاحب جمعیت خیره لر
تأسس ایتشدیر .

بو جمعیتلر دینه ، ملته پک مهم خدمات کوسترمکه باشلادی . بونلردن هر برلرینک
تحت اداره سننده بش اون ابتدائی ورشدی مکتبلری اداره اولنیور ، معلملرک
معاشلری ، چوچقلرک کتابلری هب و صدوقلر طرفندن تأذیه اولنور .

بو مکتبلردن آره صره یتیشن مستننا زکی چوچقلر مصارفاتی مذکور جمعیت
طرفندن درعهده ایدیلره ک برای تحصیل مقام خلافت اعزام اولنیورلر ، بو جمعیتلردن
بو کی خدمتلر کورمکه باشلایان اهالی آرتق بونلره یاقلاشمیه باشلایور .

لکن بو بابده علما صنفی تشکیل ایلن خطیب و امام افندیلر مزک بو جمعیتلره

قارشى بك آغير حركت ايتدكجه حتى بمضيلرى معترض قالدقجه امت محمدك حياتى
منابه سنده اولان بو جمعيلردن بك چوق زمانلر دها بحق استفاده ايدمه جكدرد.
خلاصه شونى عرض ايتك ايترمكه عالم اسلامده جمعيت خيريه لرى چوقالتمق
بونلره اهالى اسلاميه ني ايصنديرمق بوكون هر مسلمانك عهده سنه ترتب ايدن بر
بر وظيفه ديندهر بو خدمت مهمه نك آز وقتده ساحه حصوله كلسى خطيب وامام
افنديلر يزمك سى وغيرتلى سايه سنده اوله جكدرد .

بناء عليه امام و خطيبلر مزمك بولندقلرى شهرده ، كويده كنديلرينك تحت
رياستلرنده اوله رق جمعيت خيريه لركشاد ايتمه لرى درعهده ايتدكلرى امامت ،
خطابت خدمتده ايلك او كجه يامبارلى واجب اولان بر وظيفه مهمه در .
بر امام ، يلكيز محرابده امام اوليوب جماعتك كافه امورنده اولدينى كې بر
خطيبكده وظيفه سى مسلمانلرك مادي ، معنوى احتياجلارنى برلسان صارمله تبليغ
ايدلك ايچون قلوب امتده ركز ايديلان بو «منبرده» يلكيز حدودنا صلات سلام
كتوروب اينكدن عبارت دكلدر .

اكر امام خطيبلر مزمك رسيلرده منبرلرده جمعيات خيريه نك و اعانه مليه لرك
بو امته بخش ايدمك فوايددن و صدقه مفروضلرى بونلر واسطه سييله فقرا
و مصالح ملتة صرف ايلمه نك بوكون درجه وجوده اولديغندن بختله ترغيانده
بولورلر سه آز وقتده هر اسلام كوينده بر بانه خدمتى كرده چك صندوقلر ،
خزينه لر ، ميدانه كله جكنده قطعياً تردد ايدلاميلدر .

اي! خطباء ملت! ائمه دين! استقباله اسلامك حياتى ، سعادتى سزدن بو خدماتى
بكيور!

افق اسلامى قرار تان سياه بلوطلر آنجق سزك ارشاديكنزله ، ايقاظ كنزله
طاغيله جكدرد . يديكزده وديعت الله اوله رق براقيلان حيات امتى كسكين ، قلوب
اسلاميانده مؤثر سوزلر يكنزله يكر منجى عصرك تهلكه لرندن قورتارك!!
«وما علينا الا البلاغ المين» .

حرك نتايج اليه سندن اولمق اوزره ، جمعيتز ايچنده چينه بيلمك ايچون
غيرك معاونته محتاج بر چوق بدبختلر حاصل اولمشدر كه ، بونلرك حياتيله و معيشتيله
مشغول اولمق و كنديلرينك تحفييف بار سفقالتنه مدار اوله جق و سائط و تدابير

تحرى ايتك ، جمعيتمزمك عقلاسى و خير پرورلرى ايچون بيوك بر وظيفه اولمشدر .
محاربه ده شهيد اولان بر چوق دينداشلر يزمك ترك ايتدكلرى يتيملر ، طوللر
اختيار ابوين ايچنده ، چينه بيلمك ايچون غيرك معاونته محتاج و مفتقر بك چوق
بدبختلر وار . كذلك او محاربه لرده مهم اعضاى وجوديه سنى و صحتى ضايع ايتمش
وبوكون كندى معيشتى تامين ايچون چاليشه بيلمك اقتدارندن محروم بر چوق
بيچاره لر وار .

بونلردن ماعدا محاربه نك توليد ايتديكى كونا كون مشكلاتدن طولايى ايشلرى
بوزولمش و اعاشه خصوصنده حاصل اولان مضايقه دن ناشى بوكون كچنمكدن
عاجز قالمش بر ييغين سفيلر وار .

شيمدى بونلرى تماماً طالعك كيفه تابع براقى و آنلرك مقدراتيله اصلا مشغول
اولماق نه وظيفه دينيه ، نه ده وظيفه مليه يه موافق بر حركت دكلدر .
كرچه بونلرك بر طاقلرينه حكومت علاقه دارلق كوسترمك و آنلره تقاعد
معاشى تخصيص ايله مك مجبوريتنده ايسه ده حكومتك بو علاقه دارلى آنلرك تعشىنى
تامينه كافى دكلدر .

كرك بونلرك و كرك سائر محتاجينك حال و معيشتلريله مشغول اولمق جماعتز
ترتب ايدن بر وظيفه مهمه در .

بونلرك تهوين سقالتى ايچون بزده اوتهدن برى معتاد اولدينى اوزره فردى
معاونت ، خصوصى تصدق بوكون اصلا كافى دكلدر .

بزده قديمياً موجود اولان شرائط حياتيه كوره بوفردى معاونتلى و خصوصى
تصدقلرك ، محتاجينك معيشتى اوزرنده خيركار بر تاثير مهمى اوليوردى .

فقط بوكون ، تعيش خصوصنده كى حال و وضعيت اويله بر تبدل و انقلابه دوچار
اولمشدر كه بونك نتيجه سى اوله رق بر طرفدن فردى معاونتده بولنه بيله چكلرك
مقدارى تناقص و محتاج معاونت اولانلرك كميتى دخى فوق العاده زاييد ايتديكى كې
ديكر طرفدن ، هر شيدمكى بهاليلقدن ناشى احتياجاك تسكينى دخى بهاليلاشمش يعنى
معاونت مقدارينك بك زباده آرنديراسى لازم كلسدر .

بناء عليه بواحوال و شرائط ايچنده فردى تصدقلر و سماحتلر ايله جمعيتك بو محتاج
طبقه سنك تهوين احتياجه چالشمق همان فائده سز بر خير پرورلك درجه سنده قالور .

بر طاقم «دولت دوشكونلرى» واردركه بو بيجاره لرك عاناً طلب معاوتى تسئل ايله ملرى كندىلرينه پك كران كلديكندن كندىلرينى ساحه عانيتنه قويه مازلر .
تاتار جمعيت خيريه سى بو قىيل محتاجى پك اى بيلديكندن بونلركده معاوتنه شتاب ايتمكده اصلاً اهمال ايله مز .

جمعيت خيريه ده قاديئلرك پك مهم رولى واردر . زيرا آنلرك قلب رقيق خير وشفقت امورنده دها فعال دها جدى اولغه پك مساعددر . ملت فقراسنك يالكنز تهوين معيشتنه دكل ، خسته لرينكده امدادينه قوشمق لازمدر . زيرا بوكون ، طيب اجرى وىرمك وباصصوص رجه ياديرمق فقرانك ومحتاجينك دكل، شويله بويله متوسط عائله لرك بيله بودجه لرينك تحمل ايديه بيله جكي بويوك دكلدر .
والحاصل نظرگاه رقت ومرحمتزه چيقمقندن حجاب وتسئلدن حيا ايدن نه قدر محتاجين واردركه ، بونلرى محتكده لرنده بولمق ، امداد لرينه شتاب ايتك جمعيتمه وجماعتمه ترتب ايدن بر وظيفه مهمه در . بوده خيركار تشكيلات ايله يعنى جمعيات خيريه ايله اولور .

تاتار جمعيت خيريه سنك ملته بياننامه سى

سوكيل قرده شار :

بيليرسكنز ، كه اواى شرعيه منرك اك برنجى دستور اجتماعى واخلاقيسى تعاون وتناسر يعنى ياردمدر . بوكون كال حيرتله مشاهده ايتديكمز ، كورديكمز بتون آثار مدنیه وترقيات بشريه نك هب محصول سى وتعاون اولدينى نظر اعتباره آليئيرسه اساس تعاونك تكامل بشر خصوصنده نبيوك مؤثر ، عامل اولدينى ورحال تظاهري ايدر . مثلاً : تحت البحر ، طياره لر ، شمندوفرلر ، واپورلر ، تونلر

خلاصه استراحت بشريه يى تأمين ايدن بالجله وسائط هب ابنای بشرك زاده تعاوتى ومتقابلاً سعي محصولى در .

اساساً هيئت بشريه يى بر آراده جمع ايدن اسبابك برنجيسى رابطه تعاوتدر .
بو رابطه تعاوتك بولندينى برلرده ترقى وسعادت بشر حكم سورر ، مفقود اولدينى برلرده سفات بشر واضع حلال باش كوسترر . ايشته بونلر تاريخ ايله مثبت حقايقنددر .

بر شخص آخره معاوتنده بولنورسه وجدانى ، اخلاقى بروظيفه يى ايفاليتمش اولورسه ده بر آدمك منسوب اولدينى ملتك عمومته بردن ياردمده بولمخه سى اقتدارى خارجنده در . آنك ايچون معاوت عموميه يه توسط ، اسباب احتياجي حايه وممكن اولدينى قدر اسباب ترقيلىنى تأمين ايتك مقصديه اقوام موجوده نك افرادى آره سنده بر طاقم جمعيات خيريه لر تشكىل ايدر كه ايشته بوجله دن اوله رقى بزده انقلاب عثمانيك بوتون اقوام وعناصره بخش ايتديكى حق حريت وسرستيدن استفاده ايدرك عقيب انقلابده (تاتار جمعيت خيريه سى) نامه يله بر جمعيت تأسيس وكشاد ايله مشدك .

غنايت حقله اونايكى سنه دنبرى تأمين حيات ويوماً فيوماً توسيع نفع وفيوضات ايدن جمعيتنك مقصد ومسلكى حقلده هنوز آچيق ، واضح برفكر ايدينه مين بعض قرده شلر يمنك موجود اولديغنده شه من اولمديغندن اشبو بياننامه ايله جمعيت خيريه نك آمال ومقاصدى خلاصه بيان ايلرز . جمعيت خيريه نك مقاصد اساسيه سى مواد آتيدن عبارتدر :

- ۱- تاتارلر آره سنده كى حس اخوت واتحادى تقويه ايتك ؛
- ۲- تاتار چوققلىرينك تحصيل و تربيه سنه حصر همت ايدوب سويو عرافانرك يوكسلمه سنه غيرت ايتك ؛
- ۳- ملت مزى ضمنت وتجارتو تشويق و ترغيب ايتك ؛
- ۴- ضرورت وفقر حاللرى تين ايدنلرك امكان دائره سنده معاوتنلرينه شتاب ايتك ؛
اولا : لزوم و اهميتى بالجله ملت رجه تسليم ايديان اتحاددن بحث ايله يلم :
بوكون كورديورز ، كه بتون علما و محررلر يكر زبان اوله رقى - اتحاد قوت ييار -
طرزنده اتحاددن ، برلكدن بحث ايديو رلر . . . فى الحقيقه اتحاد ، تعاون بوكون

حیاتک ناظمی اوله حق قدر مهم بر شکل قطعی آملشدر. بئون جمعیات بشریه نك محتاج اولدینی بو اتحاده بزمده هر کس قدر و بلکه دهازایده احتیاجز اوله جنی شبهه سزدر .

ثانیاً : اوقومق ، بيلمك همان ديه بيليرز ، كه كائنات شوایکی كه نك اوستنه دونمكده در یعنی علم و معرفت ، مدیر عالمدر . بز ، مع التأسف بو خصوصده الك كری قلمشدر ، بو آنه قدر بر چوق موانع و مشکلات حیاتیه حیلولتیله بوجهته حصر همت و وقت ایدوب علم و عرفان ایله زینتنمهك . لیکن آرتق اهامل ونسیب زمانی كچمش و بودور بر دور مسابقه و رقابت حالی آملشدر . بناء علیه ، علم و عرفان ، هنر و معرفتله مسلح ، مجهز اولیانلر مطلق بمطلق دیگرلرک آياقلى آلتنده ازیله جکدر . ايشنه بزلر ، اکر بوندن صوکره فعالیت و غیرتده قصورایدنر ، شمیدی به قدر اولدینی کی اهاملکار و متسیب اولور ایسه كه مع التأسف بو کربوه مذلت و ضرورتده سوروکه نوب دوراجفزه بو بزم ایچون بویوک برشین ونهایت بر انتحار . اولومدر .

ثالثاً : صنعت و تجارت ؛ بونلرکه ده اهمیت درکاردر . علم و معرفتک بر نتیجه عملیه سی دیمک اولان تجارت و صنایع خصوصاً تنده دخی نه قدر ابتدائی بر حالده اولدیفمزی ایچمزه تسلیم و تصدیق ایتیه جک کیمسه یوقدر . مع مافیه بوتعداد ایتدی کمز نقایصک کافه سی بزمده اولدینی حالده بزم مقدوریتزده انکار اولنه ماز . چونکه عمر طبیعی ظرفنده ایکی اوج دفعه کوچن ، ترك دیارویارایدن بر آدمک نه اولورسه اولسون اساسلی بر ایش طوته مایه جفی بدیهیدر . ايشته شیمدی به قدره الله آووجده برشی اولماق شرطیله جولوق ، چوق چیرل ، چیللق اهل محشر کی دفعاتله هجرت یوللرینه دوکولن ملتزم هر وار دینی ، قرار قلدینی یرده هلمدن ، هنردن ، صنعتدن ، تجارتدن خلاصه هرشیدن اول بر پارچه آتمک تدارک ایدوب حیاتی تأمین ، اولاد و عیالی تمیشه چالشه ی . . . فقط بو کونکی احوال اجتماعیه مع التأسف سوسیالک مجبوریتنده بزم شرائط حیاتیه من داتره سننده یشامق ایسته یین ماتلری ، قوملری قطعاً یشاتمیه چقدر . آنک ایچون بزمده ، کوردیکمز مترقی ملتلر کی ال اله و یروب ترقی و تعالی ایچون صرف غیرت ایدلم وار قوتنزه چالیشم

جمعیت خیریه ایضاح ایتدی کمز مقاصدینی تأمین ایچون نه کی تشبثانده بولندی دنیله بیلورکه بونی ده ایضاح ایدلم :

اولاً : آره مزده کی اخوت و اتحادک تأیید و تقویه سی ایچون هر فرصتدن استفاده ایدره ک ختم شریف تلاوتی و مولد نبوی قرائتی کی بر طاقم وسائط خیریه و شرعیه ایله وسائر مسامره لر ترتیبیه قارداشلرمزی بر آره یه طویلا یوب کوروشمه ، طائشمه لرینه چالشدی که بواجر آتی ایچنده بالخاصه کچن اوچوز یکریمی یدی سنه سی مایسنده جندی میداننده اجر ایلدی کی ختان جمعیتی کمال فخر ایله ذکرایلر . ثانیاً : جوجقلمزک تعلیم و تربیه سی خصوصنده ده علی قدر الامکان صرف مساعی ایتمکدن کبرو طور مده ی . مثال اوله رقده شهر امینی ، قاسم پاشا ، سلطان احمد ، قره کمرک کی همشهریلرمزک کثرتله بولندینی یرلرده یکریمی یکریمی بش جوجفک جمعیت یاردمیله الیوم اوقومقده اولدقلمزنی بیان ایلر .

بوندن بشقه جمعیت ، بیوکلمزکده هیچ اولمازسه کندی شخصی ، دینی احتیاجلرینه قدر اوقومه لری ایچون یشیل دیرک ببالده هر کسندن ، هر جمعیتدن اول کیجه درسلی کشاد ایدرک اونلرک تعلیم و تربیه سنه ده سی و غیرت ایلدی . ثالثاً : جمعیت مقاصد مهمه سنندن اولان صنعت و تجارت خصوصنده لازم کلن سی و غیرتی صرف ایله مش سده بواصر مهمی قارداشلرمز آره سننده اهمیت درجه سننده توسیع و نشره موفق اوله مامشدر . مع مافیه ؛ بوکون جمعیتک اصحاب صنعت و تجارت نزدنده بواصل ایچون ویردیکی بر قاچ دانه یتیملری ده واردر . رابعاً : جمعیت ، بودجه سنک دارلغنه ، پاره سنک آزلغنه رغماً اسباب احتیاجده خیلی معاونتده بولمشدر .

لیکن شونی ای بيلمك لازمدرکه بوتون ایشلرک بر آنده یتیمه سی بوتون امللرک بر کونده حصول بولمی ممکن دکدر . بز ، متفقاً کمال خلوصه سی و غیرت ایدرسه ک امین اوله لم ، که آمال خیریه مزک هر بری موفقیتله و بر نبذه ده وسعتله وجود بولور . (همت الرجال قلع الحبال) سوکیلی قرده شلر :

ایشیه جمعیت خیریه مقاصد اصلیه سی ، فایه آمالی وضوحه بیان ایتد کدنصکره

بومقصده وصول ایچون واسطه یکانه اولان سز لرك معاونت مغنویه ومادیه کوزه عرض احتیاج ایدروسز لرك معاونت قوللریکنزی اوز اداچفکزه امنیت تامه ایله قانع اولدفدن صوکره صایغیلی قوممزله بالخاصه استانبوله اوطورانلری آره سنده کی احوال نالایقه سندن بری مع التأسف خاتمه کلام اوله رق ذکر و بیان ایلر .

محترم قارداشلر : یوقاروده سویله دیکنر اسبابدن طولانی معیشتده ، کئمه ده اولان دارلق بزلی درلو درلو قزاج یوللرینه سوق ایتدی . . . بز اسکیدن تماماً چفته بر قوم ، رنجبر بر ملت ایکن زمان بزلی - کسبی حلال اولان - هرشیئی یاغفه مجبور ایتدی . . . ایشته بونلردن بر دانه سنی سویله یلم که اوده هنوز اوقومق چاغنده بعض فقیر جوجقلری ابونلری طرفندن صنعت وتجارتیه سوق وتشویق ایدله یوب مع التأسف طوربا بویونلرنده سیعاره باش طوبلاملری ویاخود بر اوفاجق کوفه ایدینه رک حمالق کی سفلی ایشلرله اوغراشلاریدر .

فی الحقیقه بونلر - کمال افتخارله سویله رز - تکرینک حرام قلدینی دینلجیلدکن بیک قات اولادر . بونی انکار ایدمه یز . . . بونکله برابر آلتون طوبی کی یاورولریمک ایکیشر اوچر کبر ، پاس ایچنده بر آرایه کلوب اوله جق اولیه جق یرلرده دولاشمه سنک ده غایت چیرکین ، کریه بر حال اولدینی اعترافه مجبورز . . . نه قدر محتاج اولورسه اولسون ، نه درجه علیل بولنورسه بولسون خلقه ال اوزاتمئی ، دینمه یی کنیدی ایچون اولومدن آجی ، هرشیدن اشنع عد ایدن علوی حسلی بر قومک اولادلری ، لایق ، روامیدکه بویله بر خسیس تجارتک ، کسبک آرقه سنده دولاشسون ! . . .

ای؛ بابالر ، آنالر قارداشلر سزه جانندن ، یورکدن یالوارر ورجا ایدرزکه شو حالک آره مزدن قالقمه سنه ، کریه فقط عینی زمانده ده فجع اولان شولوحنک ، شوم نظره نک کوز اوکوندن سیلنمه سنه - بارلی جارلی بارابار - هپ برابر ، ال الهو یروب چالیشلم - . اداره مزلی ، معیشتمز یوکسلده لم ، دوزه لده لم . . . بونه یه متوقف ایسه هپ برابر دوشونه لم چالیشلم . . . هرکونی حتی هر ساعتی (براولوم) دیمکه سزا اولان بو حیاندن آرتق قور توله لم بز ، بر غیرت متدیه ایله چالیشلم وتکریدن ایسته یلم . . . چالیشانه ، ایسته یه ویرمه مک شان خدادن دکلدرا . . .

راپور

تاتار جمعیت خیریه سنک عن حزیران ۱۳۳۵ تاریخندن الی کانون اول ۱۳۳۵ تاریخنه قدر صوک آلتی آی ظرفنده ملت محترمه سی نامنه یا پیش اولدینی اجرات اور خیریه حسناتی ناطق راپور اولوب برای معلومات ملته عرض و بیان اولنور :

۱ : ۲۲ تموز ۱۳۳۵ قفقاسیه لی راسم افندی - روس اردوسی ملازم رتبه سنی حائز اولان بو افندی انشای حربده آناتولی به کچهرک توطن ایتمک ایستدیکنی وزدنده عائله سی اولوب سیواسدن کلدیکنی و حسب الایجاب وطنه عودت ایله مک آرزوسنی اظهار ایله استانبوله قدر کله بیلدیکنی ، فقط سفارتجه مساعده ایدلمدیکنی بیان ایله جمعیت خیریه نک وساطتنه مراجعت ایلش اولدیفندن جمعیت ، مومی الیه حقنده تحقیقات لازمه یی بالاجرا یدینه بروثیقه مخصوصه ابرار ایله سیاحتک دوامنه مانع اولان اسبابی رفع ایلش و تا سیواستوبوله قدر اعاشه سیله برابر محانا کیتمه سنی تأمین ایتشدیر .

۲ : ۱۵ آغستوس ۱۳۳۵ طاشکندلی عارف صابر افندی - ۱۰ آغستوس ۳۳۵ تاریخنده یدنده بولوندردینی براوراق ایله اسکدار واپورنده تسئل ایدرکن کاتب جمعیت ایله اعضای عمومیه دن ضیاء الدین افندی طرفندن منع اولنه رق جمعیه دعوت ایدیلوب کنیدی لدی الاستنطاق شام شریفده انشای حربده ملازم اول ایکن اسباب مجهوله دن طقسان غروش بر معاشله آتیلدینی واولادعیالی صاحبی بولندینی بر صورت مستر هانده هیئت اداره حضورنده بیان ایتسی اوزرینه هیئت اداره اعضاسندن مهندس الیاس نک طرفندن ایدیان تکلیف اوزرینه ، دست تسئلی آچقدن ایسه نظافت ونباشیلغنه قایرلمسی ایچون هان شهرامانته بر توصیه نامه ایله کوندریلوب مأمور ایدلش ، دیکر طرفندن حربیه نظارت جلیله سی نزدنده تشبثات لازمه ده بولونیه رق مأموریت سابقه سی

اعاده ايتديريلوب مأموراً ملازم اولالکله آنقرهه سوق ايدلمشدر .

۳ : ۲۵ آغستوس ۳۳۵ قریملی عبدالجلیل افندی و سید عمر افندی — اشبو ایکی افندی قره صو مکتب رشیدیسی معلمی ایکن بولشه و بیک مظالمندن فرجه یاب فرار اوله رق طربزون و صامسون طریقله دارالخلافه العلییه بالالتیجا مقدمات قریمه معلملری بولان والیوم جمعیتک هیئت اداره اعضاسندن فضیلتلو یوسف ضیا افندییه مراجعت ایده رک کندیلرینک بیک محن و مشقتله آنجق کاهیلدک لری و بش پاره لری قالمادیقنی افاده ایلملری اوزرینه ، یوسف ضیا افندی معلمین مومی الهمای هیئت اداره یه تقدیم ایدوب پک خلوق و چالیشقان و خادم اولاد وطن اولدقلرندن بحث ایلیش و بونلرک جمعیتجه بریجق آی علی قدر الامکان اعاشه لری تأمین ایدلدیکی کبی او مدت ظرفنده جمعیت مسافر اوطه سنده اقامت لرینه مساعده ایدلمش و بالاخره کندی آرزولریله اسکیشهره عزیمتله محل مذکورده شمندوفر قومانییه سی فابریقه سینه چالیشمق اوزره کیرمشلدر .

۴ : ۳۱ آغستوس ۳۳۵ روسیه نك مختلف مملکت لرینه منسوب اولوب دارالمعلمین عالییه و مکتب سلطانی مداوملرندن کتبخانه مأموری حمزه حیاتی بک و رفقاسی — طلبه جمعیتی اعضاسندن اولان بوافندیلر ایام تعطیلیه لری بوش یره اضاعه اوقات ایتیموب تحصیل علم و عرفان ایلک و مصاحبه ادبیه و فیهده بولنق اوزره بر محل اجتماع کاهلری اولدیقندن جمعیت خبریه یه مراجعتله کندیلرینه جمعیت بناسی داخلنده کتبخانه یه الوریشلی بر اوطه نك موقه تخصیص ایدلمسنى استرحامده بولندقلرندن رئیس جمعیت شفیق بک آتیباً حامی مربی اطفال اوله جق اولان بو استقبال خادم اولاد وطن معلملرینک اشبو طلب مشروعنی موافق کوره رک روزنامه یه بالادخال لدی المذا کره در حال بر اوطه تخلیه ایتدیریلوب موقفاً کتبخانه اوله رق تأسیس ایتلرینی و صورت خصوصیه ده اجتماع ایده رک مباحث علمییه و فیهده بولنلرینی تأمین ایله آرزولری اسعاف ایدلمشدر .

۵ : ۳۱ آغستوس ۳۳۵ قریملی مریم خانم — یکریمی بش یاشلرندره بولان اشبو کنج قادین یونانی برواپور قبودانی طرفندن بالاغفال سیواسه تو بولدن قاجیریله رق انانی راهده مرقوم قبودان عرضه تسلطه یلتمیش ایشه ده ناموسکار

بولان قادین کندیسنى ناموسی اوغرینه دکره آنه جق ایکن یولچیلر طرفندن منع ایدیلوب صامسونه مواصلتله حکومت محلیه یه تسلیم و اورادن درسعه ته سوق ایدلمش و هرافصلسه مزبوره اسکدارده بلبل دره سنده طوسیله فاطمه نام شریره یه سرمایه اتخاذا قلمش ایکن زواره چیقما یوب هر حالده مملکتته کیتمسنى آرزو ایده رک کیجه کوندز آغلامقده اولدینی خبر آلله رق ، کاتب جمعیت تعقیبه مأمور ایدیلرک کرک حکومت ، کرک سفارت نزدنده تشبثات لازمه ده بولونیله رق بر قاق کون اعضادن ابراهیم افندی نك خانه سنده مسافر ایدلدکدن صکره ایجاب ایدن مصارف راهیه سی تأمین ایدیلوب مکتبی اولان قریمه سوق ایدلمشدر .

۶ : ۲ ایلول ۳۳۵ قره آغاچ واقعه خانم — آلتش یاشلرندره چرکس کوی جوارنده قره آغاچلی اولان بو اختیاره قادین فقیر الحال بیکس و بیوایه اولوب لمصاحفه درسعه ده کلش فقط کوبنه عودت ایده جک اون پاره سی اولدینی جهتله اعضادن عوامل افندی طرفندن جمعیه کتیرلمش و هیئت اداره حضورنده آنف الیان احوالک عین حقیقت اولدینی تین ایتسی اوزرینه ، قادین مرقومیه قره آغاچه قدر شمندوفر ناولونی و آراهه اجرتی تسلیم ایدیلرک بر کیجه عوامل افندی نك خانه سنده مسافر قاهره قی علی الصباح عزم راه بر مقصود اولمشدر .

۷ : ۲ ایلول ۳۳۵ احمد ، عبدالحکیم ، ابراهیم عثمان ، سیدنی و اسماعیل آغار — قریمه میرزا صنفه منسوب اولوب صرف منافع شخصیه سنی حقوق ملته ترجیح ایدن بعض سبغمکزان خائن وطن و ملتک تشویق و دلالتیه روس حکومتی استقلال ملیمزه کوز دیکمش ، قورولتانی قیامش ، ملی مؤسسه لری خاک ایله یکسان ایتش و صاحب وجدان مستقل الفکر ملیت پرور اصحاب احرار دن طودقلرینی حبس ونفی و اعدام کبی جزالره اوغرا تمش و بو صورته اسکی چارلق استبدادی وضعه جرأت ایتدیکی کبی بیچاره ملتک اولاد لرینی ده جبراً عسکره آلوب بولشه و بیکره قارشى کونده ره رک حیاتلرینه خاتمه چکدیردیکی جهتله بو اذا وجفادن بزار قالان اولاد وطن چار و ناچار بالاده اسامیسی مذکور آتی کشی متفقاً ظلمت لیلدن بالاستفاده بر لاز موتورینه را کباً طربزونه فرار ایدوب اوراده بر آی قدر فندق مغازه لرندره چالشدقندن صکره باطومدن عودت ایتمکده اولان کل نهال واپوریه

در سعادته کلوب پازمه سز پولسز و کیمسه سز اولان مرقوم عسکر قاچاقلری بر یجق آی جمعیت بناسی مسافر او طه سننده یاتملرینه مساعده ایدلش و کندیلرینه مناسب ایش بولنوب بالاخره آرزولری وجهله چفتجیلک ایتک اوزره جانب اسکیشهره حرکت ایتشلردر .

۸ : ۲۴ تشرین اول ۱۳۳۵ قره آغاجلی زاهده خاتم . - دار دنیاده یکانه مدار مباحاتی اولان اوچ اولادندن بری دشمن دیارنده اساره ؛ ایکنجیسی دین و ملت اوغرنده شهیداً ؛ اوچنجیسی قاضی کوی دارا ایتم مکتبنده اولوب بوندن تقریباً ایکی سنه مقدم ناکهانی کوزدن نهان مستودیده جهان اولوب حالا برخبر سلامته دسترس اوله میان بیچاره قادین استانبوله اسرای عثمانیه نک کلکده اولدقلری استخبار ایتش برای استقبال بلکه روسیه دن کله جک اولان اسیر اوغلنه قاووشه رق هیچ اولمازسه اونی آغوش شفقتنه باصمق و بوصورتله یانیق بغرینک بر آرتسکین آلامنه مدار اولور امید و خیالیله قوشه رق استانبوله گلش و بر قاچ کون سوقاقلرده ، اسکله باشلرنده ، هلال احمر مردیونلرنده برخبر حقیقت آلمق سوداسیله دولاشمش ایسه ده آتش اشتیاقله بکله دیک جکر پاره سی اوغلی حقنده هیچ برخبره موفق اوله ماش و کوینه عودت ایده جک قدر تره ن پاره سننده مالک اولمدینی اعضادن عوامل افندی طرفندن جمعیه بلدیله سی اوزرینه ، زواللی مایوس قادیغچزک قره آغاجه قدر اولان مصارف راهیه سی جمعیت صندوقچه اعطا قلمشدر .

۹ : ۲۴ تشرین اول ۱۳۳۵ یالطه لی فاطمه خاتم . - یالطه دن مهتدیه عائله سیله برابر هجرت ایدوب برای توطن باندزمه به کیدن عبدالباری اسمنده وجدانسز بر آدم اشبو عائله سی شهر مذ کورده بلاسب خسته اوله رق ترک و بوشادیغنی اخبار ایله فراره قدم باصوب الیوم زرده بولندینی مجهولدر . متروکه فاطمه قادین جمعیتک حمایه سنه بالائیجا مملکتی اولان سواستپوله کوندرله سی رجا ایتش ایسه ده احوال حاضره طولانیسیله بوللرک مسدودی حسیله خاتم مومی الیهاققاسیه اهل بسندن تجاران معتبره دن خالی نجاری آقا جان بکک نزدینه خدمتی ویریلوب آتیا مملکتی جانبیه کوندرله جکی وارسته بی اشتباهدر .

۱۰ : ۲۴ تشرین اول ۱۳۳۵ قریملی - عثمان ، علی ، بکر ، عبده ، سید احمد ، عاکف ،

سید حسن ، جلیل ، علی افندیلر و آغالر طقوز کشیدن مرکب بوقافله روس عسکرلکی بیوندیریفندن تخلص کریبان ایدن ملتجیلر جمعیت خیریه به دخالت ایتش ، ابانه و اعاشه لرینی رجا واستر حامده بولمشلردر . بو آدم لری هیئت اداره اعضاسندن مفتش جمیل افندی لطفاً خانه سنه بالقبول اون بش کون قدر یاته حق ویه جک لرینی تأمین ایلش ؛ و بالاخره کندی ، آرزولریله چفتجیلک ایتک اوزره اناتولی به هجرت ایتشلردر .

۱۱ : ۲۴ تشرین اول ۱۳۳۵ بانچه سرایی ویس اکرم افندی . - چناق قلعه دارالمعلمین طلبه سندن اولان بواقندی راحتسزلقنه بناء معارف نظارت جلیله سنجه ادرنه دارالمعلمینه نقل ایدلس ایسه ده شهر مذ کوره قدر کیده جک نقوده مالک اولما دیفندن مومی الیهک تمامها یول خرج راهی تسویه ایدلشدر .

۱۲ : ۱ تشرین ثانی ۱۳۳۵ قزانی طرف منلا افندی زینت اه اغا . - قزانی اولان بویکی کشتی حرب عمومی باشلانغچنده روس حکومتی طرفندن تحت سلاحه آلله رق بسارایا جبهه سننده بلغارلر طرفندن اسیر ایدیلوب ، بلغارستانه سوق ایدلش ومدت مدیده تحت اسارتده قالش و بالاخره بر قولانی بولهرق درسعادته فراره موفو اولوب جمعیه مراجعتله کندیلرینک بیکس و بیوانه اولدقلرندن مناسب برایشه قارملارینی طلب واستر حامده بولمشلردر . بوبابده هیئت اداره لدی الاستشاره اعضادن ابراهیم افندی بوللری طقساثر غروش یومیه ایله چالشالری تأمین ایتش و بر ایده جمعیت بناسنده مسافر قلمشلردر .

۱۳ : ۱۰ تشرین ثانی ۱۳۳۳ قریملی بلال بن سید احمد - اون بش یاشلرنده یتیم اولان بوجوجق درسعادته بولونان هموجه سنه کونه رک قریمدن برای تحصیل استانبوله گلش ؛ فقط ، دها واپوردن اسکله به آدیم آتمان طالع معکوسی اثری اوله رق ، بوکره پدری مقامه قائم اولان هموجه سی ده ارتحال داربقا ایلش و بناء علیه ، بو تقدیر یزدانی وجلوه ربانی قارشوسنده مبهوت و متحیر قالان زواللی ، بیچاره بلال چاروناچار جمعیت خیریه نک آغوش مرهمته التجا ایله رک ، الیوم ابراهیم افندی نک مغازه سنده مناسب بر اجرت شهریه ایله چالشقمده در . بوجه بالا عرض اولونان اجر آندن ماعدا ، جمعیت مزه مراجعت ایدن بر جوق

اشبو «كوك كتاب» حقنده كويلي قورت منلا وبكتاش آقابلك بربرليه
قونوشمالري :

قورت منلا . - «اوي آروو يازيلغان پر كتاب ! . هاي الله راضي بولسون
بوني يازغان كشيدين . . ملت ، نه نه كنك آ كلايچاق ! . شيمدي كه قاداريوقلاغانك
طوياجاق . كوزين درت آچه جاق .

بكتاش . - نه بت آيتماكله مي ؟ . . بزله بهك جاهل اوسكه من ، نه بالابان ملت
نه كه من . يرشيدن قابهر يمز يوق . اجداد يمز جهاني تتره تكدن . حالبو كه بزقالتيرايمز .
باري . باللا يمز غه بولسون انديدن صوك اوكرتمكه چاليشه يوق .

قورت منلا . - هاي هاي بهك طوغري آيتاسك . ذاتا باللا يمز اوقومغه
كوب مراقلير . . مينا ايسته سهك چاقيريب اوزلرندن صوراييق . باللا يمز خطابا :
آي باللا ! . كليكر ميندا . .

(قارشيلرنده اون ياشندن اون س ياشنه قدر احمد ، سيد ، علي ، مرتضي
وعايشه دن عبارت بش چوچق اثبات وجود ايدرلر .)

بيكس وبيوايه فقيرالحال خسته لر جمعيتك طبيب خصوصيلرنجه مجانا تداوي
ومعاينه لري اجرا ايدلديكي كي ، ايجاب ايدن معالجاتي دخي هيچ بركار آلنقسنزين
آنجق سرمايه سي مقابلنده جمعيت خيريه اجزاجيسي ديوان يولنده كاش اعتماد
اجزاخانه سي صاحبي عثمان عباس بك طرفندن احضار واعمال ايدلنكده در .

كاتب عمومي

حاجي عادل

بيان اعتذار - اشبو كوك كتابك صورت ترتيب وتنظيمنده ؛ رسملينك
تقدم وتاخرنده ؛ اسوال حاضره حسييله سانسورجه چيقاريلان بعض جل وكماتك
طيندن حصوله كن ارتباط سيزلقلرنده ؛ ومرتب سهوياتنده واقع اولان خطادن
ناشي قصورمك عفو بيورولماسني بالمله قارئين كرام حضراتندن رجا ايلرم .
ناشر كتاب

قورت منلا . . . هەي بالارم! . . . ميناو كتابده بولغان نصيحتلارنى ديككه كز،
او قويكز، او كرنكز، چاليشكز. اولى الله، ايكنجى يىغمير، اوچنجىسى ده
ملتكنزى، ملتكنزى حقيله او كرنك فرضدر . . .

OP. DR. YALKIN BEKTOV

(بش بالا، بر آغزىدن قارت بابالرينه شويله جواب ويررلر :)

— ۱ —

هەي بابايلر، بابايلر : عالم بيزكه قارايلر!
جدمز، بەك چاليشقان : هب جهانغا قاريشقان!
يوكسلمكه تيريشقان : چالشمغه آليشقان!
ئەندى بزده چاليشسەق : هر علمكه آليشسەق!

— ۲ —

برنجى بيلكى الله : او كرنير من، بزبالله!
ايكنجىسى يىغمير : اوچنجىسى صوك خبر!
ماتدر او، بيلمهلى : بيلمەكنلر اولهلى!
بز بونلرنى بيليرمن : ملت ايچون اولورمن!

(هرايكى قارت آقاي، چو جوقلرك بوجيرلايشلرينه قواولغانلرنىن منونا :)

اللهم بهرسين سزلكه، : باغشلاسون سزلكه،
حقك جوكك بيايكز! : حق يولنده اوليكز!
بالا باندو، بومات : بو، سزلكه بردولت!
تيمورلنك مەن جنكيز خان! : تاتارلق غە پوتون شان!

گوك كتاب فهرستى

مخيفه

- ۱ مقدمه
- ۵ يوسف آقچوره بلك كوك كتاب حقنده تقريض حكيمانهلرى
- ۱۲ عالم اسلاميتك مقام خلافته اولان مربوطيتلرى
- ۱۵ عالم اسلامى يكدىكرينه باغلانان قوه معنويه
- ۱۹ يوسف آقچوره بلك ترجمه حالى
- ۲۰ استانبول مبعوث محترمي نعمان افندينىك ترجمه حالى
- ۲۱ يكي اويانان تاتارلق
- ۳۰ حاجي ابراهيم عادل بلك ترجمه حالى
- ۳۱ توركستان و تاتارستاندهكى صوك وضعيت
- ۳۶ حاجي مسعود افندينىك ترجمه حالى
- ۳۷ قريم « قورولتاي » اعضاي عموميهسنه آچيق مکتوب
- ۴۴ جيل افندينىك ترجمه حالى
- ۴۵ صرر ومورخلرك تاتارلق حقندهكى تلقيناي
- ۵۱ امام عبدالرشيد افندينىك ترجمه حالى
- ۵۲ عثمان جودى بلك ترجمه حالى
- ۵۳ شهيد محترم چلبى جهان افندى
- ۵۴ چلبى جهان افندينىك آندى ومن تاتارمان بن تاتارم
- ۵۵ « مرحوم تيمورلنك » ملتبه فرياد
- ۵۷ وطن عشقى
- ۵۸ « جنكيز خان » سىي وعمل
- ۶۰ قره دكز كنارنده
- ۶۴ دو بروجه دن سزكه سلام كتيردم
- ۶۵ تله سو، ۶۶ مكلى كراى مدرسه سنه مارش
- ۶۷ بيك طقوز يكرمى، ۶۸ طونه نهري
- ۷۰ حليم آيداماق
- ۷۱ بير اذن بهريكز! . . . بلوطلار، بلوطلار! . . .

- ۷۸ آخ تابلسام ، ۷۶ طوغدم بر اوده
 ۷۹ حسرت
 ۸۴ جورا باطر
 ۹۳ آی توره قورت حسن بکک ترجمه حالی
 ۹۴ کوك كتاب ايجون
 ۹۶ اتحاد اسلام
 ۱۰۱ يشيل آطه ، ۱۰۲ يشيل جورته
 ۱۰۳ قيشنك سلامی
 ۱۰۵ آق مسجد قیز مکتبک رسم کشادی
 ۱۰۶ جورت سويکسی
 ۱۰۷ اوز جورتمده غریب من ا.
 ۱۰۹ نالش مظلومانه
 ۱۱۰ تاتار بارمی دهب صورغانلرغه
 ۱۱۱ اویلاو ، ۱۱۲ روسیه آتش اختلالی
 ۱۱۵ حب وطن ، ۱۱۷ جاشلق غه
 ۱۱۹ تاتار قادینلغی
 ۱۲۳ پان تورانیزم
 ۱۳۰ صاو بولسون شو جوریمز
 ۱۳۲ زوالی تاتار
 ۱۳۵ زوالی عناصر جیلر
 ۱۳۷ حاجی عادل بکک احتیاط ضابطلری نامه مکتوب
 ۱۳۹ تاتارلره تشکر
 ۱۴۰ جمعیت خیریه
 ۱۴۶ تاتار جمعیت خیریه سنک محترم ملتیه بیاننامه سی
 ۱۵۱ » » » » راپوری
 ۱۵۶ ناشر کتاب حاجی عادل بکک اعتداری
 ۱۵۷ اشبو « کوك كتاب » حقنده ایکی کویلی اختیارک حسبجالی